

Tunški glas

• December 2012 • Leto 18 • Številka 1 •

*Vesele božične praznike
in srečno novo leto 2013
Vam želi uredniški odbor!*

Božično-novoletno voščilo!

Med voščili v mesecu decembru posebej zaznamuje našo duhovnost in družinskost praznik Jezusovega rojstva božič, ko s petjem angelov želi: »Slavo Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so blage volje.« V tem je moje voščilo vam faranom in tudi ljudem dobre volje.

V novem letu pa Božjega blagoslova na vseh poteh življenja in novega upanja v teh negotovih časih.

Vam iz srca želi vaš župnik Jože.

Spoštovani,

leto 2012 se poslavlja od nas z mešanimi občutki. Bilo je leto polno preobratov, kriza se je še poglobila. Minilo je v znamenju predsedniških volitev in protestov množic, ki na svoj način izražajo nestrinjanje s politiko. Dobili smo novega predsednika republike, ki je pred kratkim nastopil svoj mandat. Upam in želim, da mu bo uspelo uresničiti vse zastavljeno.

Naša država in družba sta v nekem krčju, ki ni dober za razvoj. Politika na splošno izgublja zaupanje, pri tem ni pomembno, ali gre za levico ali desnico. Ustvarja se vtis, da so, oziroma smo, vsi slabi in prežeti s korupcijo. Nekateri gotovo so in tisti bi morali premisliti, ali še zastopajo ljudstvo. Zaradi nekaj gnilih jabolk nobeden ne vrže proč celega zaboja, ampak se vpraša, ali jih shranjuje v primernem okolju. Zakonodajca je tista, ki določa norme in mora imeti tudi prave vzvode za nadzor.

Nekako v senci velikih tem pa ostajajo lokalne teme, ki so za svet nepomembne, za vas prebivalce pa so življenjskega pomena. Zanima vas, kaj se dogaja v vašem kraju in prav je tako. V letu 2012 smo v Tunjicah izvedli nekaj investicij, ki znašajo skupaj 163.000 EUR iz občinskega proračuna. Največjo investicijo 100.000 EUR predstavlja vodovod in črpališče Laniše, uredili

smo dve cesti, most in brežino. Ob tem velja iskrena zahvala krajanom, ki so s svojim deležem prispevali k realizaciji omenjenih investicij. Zavedam se, da je želja še več, a krajevnih skupnosti je 22 in trudimo se zagotavljati enakomeren razvoj. Časi, ko je bilo denarja bistveno več, so nepreklicno mimo. To pa ne pomeni, da se ne bomo trudili za Tunjice tudi v prihodnosti. Zlasti kanalizacija je pomemben projekt.

Kakšno bo leto 2013? Nihče od nas ne ve. Vemo pa, da brez truda vseh, brez skupnih prizadevanj, uspeha ne bo. Predvsem se moramo otresti črnih misli in tarnanja. Premisliti moramo, kaj lahko prispevamo k skupnosti, v kateri živimo. Misel, da se nič ne da, ni prava misel. Da se, a na pravi način. Če gremo kositi travo, ne bomo s seboj vzeli motike, ampak koso. Če je ena pot zaprta, se najde druga, a na cilj nas pripelje!

Drage krajanke in krajani, v letu, ki prihaja, vam želim trdnega zdravja, razumevanja ter jasnega pogleda v prihodnost. Naj vsak najde notranji mir in harmonijo na poti do sočloveka. Čisto preprosto, bodimo si ljudje in vse bo uresničljivo!

Hvala za vse, kar dobrega storite za lokalno skupnost!

Vaš župan
Marjan Šarec

Urednikov kotiček

Dragi bralec Tunškega glasu!

*Poglej v obraz sočloveku,
podaj mu roko,
morda nekoč prav on
v nesreči pomagal ti bo.*

*Prisluhi srcu, ki nežno govori,
danes bodimo vsi prijatelji.
Ko svoje srce poslušal boš vsak dan,
srečen spoznal, da s prijatelji si
obdan!*

Topel pozdrav vsem, ki ste odprli novo številko tunškega glasila. Lahko ti kar rečem, pozdravljen prijatelj! Sledi črkam, besedilu, člankom in slikam, ki smo jih v uredniškem odboru skrbno in vestno zbirali prav zate. Morda boš prelistal stran ali dve, prebral članek ali dva, ga odložil, ne našel časa ... vse je prav, vem pa zagotovo, da si povezan s Tunjicami in to je dovolj, da pišemo stvari, ki so se zgodile v Tunjicah in izven našega kraja, ki so jih napisali naši krajani.

Sporočam ti, da sem tik pred izidom lanskoletne številke Tunškega glasu izstopila iz sveta krajevne skupnosti. Odločitev ni bila lahka, povedati

še težje, pa vem, da sem storila prav, saj najtežje je lagati sebi, ko veš, da nekaj ni prav, storiti pri tem pa sam ne moreš ničesar, pa vseeno bi rad dal ljudem lepe stvari, tople besede, če ne drugega vsaj stisnil roko in dal vedeti, da ti ni vseeno zanj. Z mojo odločitvijo je uredniški odbor enoglasno izrazil željo, naj ostanem odgovorna urednica Tunškega glasu, saj so bili z mojim delom zadovoljni. Ostala sem v odboru v zavesti, da lahko preko glasila podam lepe misli, tople besede in obudim prijete spomine.

Z novim letom smo začeli pripravljati gradivo za izdajo knjige *Baročna lepota na Bukovem griču* in konec aprila je bila že natisnjena s pomočjo našega župnika Jožefa Razingerja, ki je finančno podprl njeno izdajo. Malo smo si oddahnili, zadihali in v juniju izvedli izlet v Souvanov park za reševalce lanskoletne križanke. Pri tem so nam priskočili na pomoč Melita Miš in vodstvo Arboretuma Volčji Potok ter za vse reševalce nagradne križanke, ki so se udeležili izleta, podarili karte. Hvala vam! Vseskozi pa je fotoaparati Matjaža neu-

morno »klocal« in v objektiv lovil čarobne trenutke, da v sliki poda zgodbo dogodka. Včasih se mu je pridružila tudi Barbara. Ivan je pozorno spremljal dogodke v vasi in izven nje ter si to vestno zapisoval v svoj zvezek, pri tem mu je zvesto pomagala Ivanka. Najtežje delo za Anžeta je prišlo, ko je začel lektorirati besedila, ki sem jih privabila izpod peresa naših vnetih piscev. Urša pa je s svojimi prispevki obogatila pester izbor pisane zgodbe. Na koncu pa sva se z Barbaro podali v vrtnice »prijetnih« ur, ko sva pripravljali in urejevali besedilo s slikami, da je Peter dobil popoln članek za oblikovanje. Med tem so mi sponzorji s svojimi prispevki dali vedeti, da podpirajo naše glasilo, ki ima že globoke korenine v naši vasi; naj pluje naprej kljub neugodnim finančnim razmeram. Hvala vam!

Torej dragi prijatelj, vse to je bilo narejeno prav zate. In ker prijatelju daš najboljšo, smo to storili tudi mi, zato ti ob koncu leta podarjamo tunško glasilo. Lepe praznike ter srečno in zdravo v letu 2013.

Milena Erbežnik Klanšek

Navodilo avtorjem za pisanje prispevkov za Tunški glas

Uredniški odbor časopisa Tunški glas prosi vse, ki prostovoljno pišejo članke za krajevno glasilo, da pri tem upoštevajo naslednja priporočila, ki bodo olajšala lektoriranje in oblikovanje časopisa:

- prispevki naj bodo opremljeni z naslovom, podpisom avtorja (lahko tudi s psevdonimom) in brez slik;
- morebitne slike naj bodo v jpg formatu pripete posebej, ker se sicer znotraj wordovega dokumenta kakovost fotografij zmanjša; naslovi k slikam naj bodo napisani na koncu prispevka;

- slike za skeniranje je potrebno zaradi računalniške obdelave v uredništvo dostaviti do 30. novembra v tekočem letu;

- prispevke, ki so napisani lastnoročno, je potrebno v uredništvo dostaviti vsaj en teden pred koncem novembra, ker je te prispevke potrebno pretipkati;

- vse prispevke je potrebno poslati v elektronski obliki na elektronski naslov časopisa barbara.tunskoglas@gmail.com najkasneje do 30. novembra v tekočem letu;

- prispevkov ni zaželeno posebej oblikovati (različne velikosti črk, pisave, barvanje ...), ker nam to otežuje oblikovanje časopisa, priporočamo pisavo Times New Roman, velikost črk naj bo 12 z obojestransko poravnavo besedila.

TUNŠKI GLAS

Glasilo krajanov KS Tunjice. Izhaja enkrat letno v nakladi 420 izvodov in ga prejmejo vsa gospodinjstva KS brezplačno.

Uredniški odbor: Ivan Nograšek, Ivanka Vrhovnik, Matjaž Sedušak, Urška Klemenc, Barbara Klanšek, Anže Slana – lektor in Milena Erbežnik Klanšek.

Glavni in odgovorni urednik: Milena Erbežnik Klanšek

Naslov Uredništva: Tunjice 29, 1240 Kamnik

Zbiranje člankov in fotografij: barbara.tunskoglas@gmail.com

Fotografija na naslovnici: Barbara Klanšek

Delovanje krajevne skupnosti

Bliža se čas praznikov, novo leto je pred vrati. Ponovno smo polni pričakovanj, načrtov in upov za prihodnje leto. Čeprav je med nami zaradi vsesplošne krize veliko pesimizma, jeze in razočaranj, je prav, da se po svojih najboljših močeh trudimo za boljši jutri. Je pa tudi čas, da se ozremo nazaj, pregledamo in predstavimo pretekle aktivnosti delovanja krajevne skupnosti.

- Še pred koncem leta 2011 je iz sveta krajevne skupnosti izstopila članica Milena Erbežnik Klanšek. Vlogo tajnika je zato prevzel Matija Podjed. Kljub temu, da smo se pogosto mnenjsko razhajali, se ji zahvaljujem za opravljeno preteklo delo.

- Tradicionalno vsako leto za Štefanovo člani krajevne skupnosti in ostali prostovoljci obiščemo starejše krajanke na domovih, s katerimi prijazno pokramljamo ob kavici. Podarimo jim simbolična darila, obenem pa jim zaželimo veliko zdravja v prihajajočem letu in obljubimo, da jih čez eno leto ponovno obiščemo.

- Z delovnim obiskom nas je počastil podžupan Občine Kamnik Damjan Hribar s svojo ekipo. Ogleдали smo si dotrajano glavno tunjiško cesto in posamezne makadamske cestne odseke, ki bi jih bilo potrebno asfaltirati.

- Že vrsto let Občina Kamnik, krajevne skupnosti in ZŠAM Kamnik organizirajo v prvih dneh septembra akcijo varovanja šolarjev na prehodih za pešce v bližini šol in šolskih poti. Tako so tudi pri POŠ Tunjice prostovoljci varovali naše šolarje in s svojo prisotnostjo opozarjali voznike na previdnost. V imenu KS se jim iskreno zahvaljujem in jih že vabim na prihodnjo prvoseptembrsko akcijo.

Slavnostno odprtje prenovljene ceste proti Vrhovju.

- Štiriindvajsetega marca je potekala vseslovenska čistilna akcija 2012. Pridružilo se nam je tudi okrog 50 Tunjičanov razkropljenih po celi vasi. Po laičnih ocenah smo pospravili dobrih trideset kubičnih metrov odpadkov. Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem udeležencem akcije, še posebej tistim, ki so prispevali svojo mehanizacijo, in članicam gasilskega društva za pogostitev.

- V mesecu maju in juniju smo imeli dolgo pričakovano javno razgrnitev in javno obravnavo dopolnjenega osnutka občinskega prostorskega plana (OPN) in okoljskega poročila (OP). Razgrnitev je potekala tudi v gasilskem domu Tunjice, kjer so krajanke imeli na voljo vpogled v katastrske karte. Več o tem pa si lahko ogledate

na občinski internetni strani <http://www.kamnik.si/obcinski-prostorski-nacrt>.

- Veliko upravičenega razburjenja je povzročilo sprejetje novega občinskega odloka o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča (NURS). Krajanke Tunjiške Mlake in Košiš je predvsem zmotila razvrstitev v drugo kategorijo, Tunjic in Laniš pa v tretjo kategorijo kakovostnih območij občine. Ker gre v naravi za popolnoma enaka območja, so krajanke Tunjiške Mlake s pomočjo krajevne skupnosti vložili pobudo za spremembo kategorije. Občinski svet je nato na prvi jesenski seji (prvo branje) sprejel našo pobudo, tako da je sedaj celotno območje KS Tunjice razvrščeno v 3. kategorijo.

- Na novo sta urejena tudi dva cestna odseka.

Prvi je bil ureditev JP št. 660396 (cesta proti Nivčarju). Ta dela so vsebovala sanacijo mostu, zamenjavo tampona, odvodnavanje in asfaltiranje v dolžini 100 metrov. Vrednost investicije je znašala 20.000 EUR.

Druga investicija je bila ureditev zelo strmega Hribarjevega klanca (JP št. 660411) v dolžini 220 metrov. Domačina Miha Mlakar in Janko Romšak sta s svojim znanjem, mehanizacijo in denarjem uredila zamenjavo tampona z odvodnavanjem. Občina Kamnik pa je sofinancirala asfaltno prevleko v vrednosti 17.000 EUR. Posebnost pri tem je, da se s sodelovanjem občine, krajevne skupnosti in krajanov da marsikateri projekt realizirati hitreje.

- V dneh, ko beremo Tunški glas, se zaključuje obnova vodovoda v Lanišah, saj se priključuje na kamniški vodovod. Zamenjan je tlačni vod fi 110 v dolžini 940 metrov. Dela so potekala spomladi in sedaj v režiji Komunalnega podjetja Kamnik. Vrednost investicije znaša 122.000 EUR. Menim, da je že skrajni čas, da krajanji Laniš lahko pijejo neoporečno vodo.
- V okolici POŠ Tunjice se je uredilo odvodnavanje. Pred vstopom na šolsko igrišče se je namestil odtočni kanal, ki preprečuje zalitje igrišča. Novo asfaltno prevleko pa je dobilo tudi košarkaško igrišče.

Prenovljen most in cesta proti Nivčarju.

- V prihodnjem letu se predvideva tudi izgradnja kanalizacije. Pripravljen je že projekt in soglasja, čaka se še na gradbeno dovoljenje. Vse pa je odvisno od finančnih sredstev, predvsem od državnega proračuna (tam pa, kot slišimo, stvari niso ravno spodbudne). Sam projekt se financira iz treh različnih virov in sicer, iz občinskega proračuna, državnega proračuna ter evropskih kohezijskih sredstev. Vseeno bodimo optimisti in upajmo, da se projekt kanalizacije kmalu začne izvajati, saj bomo poleg le-te dobili tudi novo asfaltno prevleko glavne tunjske ceste in dogovorjamo se še o izgradnji pločnika, ki ga je smiselno ob gradnji umestiti v prostor. V prvi fazi projekt predvideva priklopitev polovice krajevne skupnosti, v drugi fazi se priklopijo Laniše; za vse ostale, ki jih kanalizacija ne bo zajela, je predvidena izgradnja malih čistilnih naprav. Za več informacij se lahko obrnete tudi na višjo svetovalko za komunalno infrastrukturo gospo Suzano Stražar, Občina Kamnik, pisarna: 59/II. nad. Kontakt: (01) 8318 185, suzana.strazar@kamnik.si.

- Dan spomina na mrtve je čas, ko sleherni krajan zaide na pokopališče in v cerkev, obenem pa ne more prezreti urejenosti okolice. Vse to je rezultat maloštevilnih posameznikov, ki celo leto prostovoljno skrbijo za urejenost okolice. Zelo smo jim lahko hvaležni in, ko gremo v mrliško vežico pokropit pokojnika, zato lahko darujemo kak evro v škatlico pri vratih za bencin ali malico, da bodo

Parkirišče na Prosveti po čistilni akciji.

lahko svoje delo z veseljem opravljali še naprej.

- Letošnje leto je zaznamovalo tudi več javnih otvoritev prenovljenih cest, ki jih je svečano odprl župan, blagoslovil župnik, Tunjski oktet je poskrbel za kulturni program, gostoljubni domačini pa za obložene mize. Vsem se iskreno zahvaljujem. Za krajevni praznik se letos nobeno lokalno društvo ni odločilo organizirati prireditve, kar pripisujem vsesplošnemu vplivu gospodarske krize. Kljub temu pa se je odvilo kar nekaj kulturnih prireditev, od miklavževanja, koncerta okteta, igre na cerkvenem hribčku, dirk »off road« in seveda svečanosti ter izdaje brošure ob 250-letnici postavitve temeljnega kamna cerkve sv. Ane. Vsem organizatorjem prireditev gre izredna pohvala, ker bogatijo našo skupnost in prepoznavnost.

Za konec pa bi rad povedal še nekaj besed. Menim, da smo na polovici mandata člani krajevne skupnosti že postali uigrana ekipa. Po svojih najboljših močeh se trudimo izpeljati zadane naloge in pri tem dobro sodelovati z občinsko upravo in županom. V veliko pomoč nam je občinska svetnica mag. Suzana Šimenc, ki je most med nami in občinskim svetom. V imenu KS se bi rad še zahvalil Anžetu Slani ter ostalim govornikom za mnogo ganljivih besed ob zadnjih slovesih. Iskreno se zahvaljujemo tudi vsem neimenovanim, ki s svojim delom pripomorete družbeni koristi kraja.

Želimo vam vesel božič in srečno novo leto 2013.

V imenu KS Tunjice, Tone Šuštar

250. obletnica blagoslovitve temeljnega kamna cerkve sv. Ane v Tunjicah

Baročna lepotica praznuje

»Dragi moji farani, dragi moji tunjiški rojaki! Velik je svet, a vendar manjši, kot si mislimo. Veliko nas je, a vendar še premalo pred božjim tronom. Radi se imamo, Bog nas ima rad, a vendar še premalo cenimo Njegovo dobroto. Brez Njega te cerkve ne bi nikdar bilo. A ne bi je bilo tudi brez vas. Brez vsakega posameznika.«

Domnevne Glavarjeve besede v zadnji pridigi, ki jo je Tunjičanom namenil pred odhodom na gospostvo Lanšprež, je v svoji knjigi *In večno bodo cvetele lipe: Roman o Petru Pavlu Glavarju, župniku Komende sv. Petra, velikanu dobrote, ljubezni in obnove človeških src* zapisal Ivan Sivec. Sakralna stavba, ki je zavetnico našla v Jezusovi babici sv. Ani, je za Glavarja predstavljala pomemben del duhovnega življenja. »Poglejte, dragi moji farani, moje življenje se zapira kot školjka na dnu oceana ... Kdo ve, koliko dni mi je še naklonil Bog ... A vendar bom zdaj spal mirno, kajti vem, da se je iz školjke mojega življenja rodil biser ... Iz vsake velike bolečine se rodi svetel biser ... In ta biser je krasotica tukaj v Tunjicah, naša lepa cerkev sv. Ane ...« A štiri leta pred njegovim slovesom se je zgodba za vse nas pričela popolnoma drugače ...

Cerkev sv. Ane v Tunjicah, baročna lepotica na vrhu malokomu poznane Bukovega griča, je 2. maja praznovala prav poseben jubilej – minilo je natanko 250 let, odkar je nekdanji komendski župnik Peter Pavel Glavar na svoj 41. rojstni dan blagoslovil vogelni, temeljni kamen za novo cerkev. Na njenem mestu je do tedaj stala manjša gotska cerkev, ki se v *Seznamu cerkvenih dragocenosti* omenja že leta 1526. Zanj si je Glavar v petdesetih letih 18. stoletja prizadeval pridobiti naziv romarske poti, ki je zaslovela predvsem po pridobitvi relikvije sv. Ane leta 1752, še danes ohranjene v relikviariju z obliko monštrance. Cerkvica je kmalu postala premajhna za številne romarje, zato se je Glavar odločil zgraditi večjo in veličastnejšo, v kateri je še danes ohranjen del opreme stare gotske stavbe. Na stranskem Križevem oltarju je ohranjen Križani, nad spovednico pod korom

visi Metzingerjeva slika sv. Izidorja, v župnišču pa je shranjen že omenjeni relikviarj z relikvijo sv. Ane.

Novo stavbo je Glavar naročil zgraditi po vzoru cerkve sv. Neže v Rimu, vendar se je arhitekt Lovrenc Prager zgledoval po Hildebrandtovi cerkvi sv. Petra na Dunaju. Cerkev leta 1766, ko je Peter Pavel Glavar zapustil Komendo in se preselil na gospostvo Lanšprež, še ni bila povsem končana. Glavni oltar je bil dokončan šele leta 1782, na binkoštni torek leta 1796 pa so v slovesni procesiji iz Komende v Tunjice prinesli relikvije sv. Peregrine, ki so še danes shranjene pod glavnim oltarjem.

Tekom 250 let zgodovina tunjiški cerkvi marsikdaj ni prizanesla. Zanj je bila kar dvakrat usodna velika noč – leta 1895 je bila poškodovana v Ljubljanskem potresu, leta 1929 pa

Nadškof in metropolit dr. Anton Stres ter tunjiški župnik Jožef Razinger.

Čestitke je ob izdaji knjige urednici Mileni Erbežnik Klanšek izrekel Ivan Nograšek.

Nekdanji tunjiški duhovniki od leve proti desni: Marijan Arhar, Ivan Trnovec in Pavle Juhant. (Foto: Barbara Klanšek)

je v požaru pogorelo celotno ostrešje. Farani so tedaj uspeli rešiti notranjost cerkve in zvonove, med njimi tudi največjega iz leta 1864. Zadnja temeljita obnova pročelja se je zgodila leta 1997, ko je v Tunjicah še služboval duhovnik Pavle Juhant, preteklo leto pa so se v cerkvi pod klopmi napeljali cevovodi za ogrevanje prostora s plinom in prvič tudi peskali vsi štirje zvonovi.

V počastitev spomina na blagoslov temeljnega kamna so se v cerkvi sv. Ane odvijale slovesnosti, ki so se pričele že 1. maja, ko sta Kulturno društvo dr. Franceta Steleta in mešani cerkveni pevski zbor v režiji Dominika Krta vodila slavnostno akademijo v besedi, glasbi in sliki. Zbranim so nastopajoči predstavili tako krajšo zgodovino današnje cerkve kot tudi gotske stavbe pred njo, hkrati pa se dotaknili življenja ljudi, povezanega s preteklimi dogodki. Naslednji dan je ob deseti uri sledila slovesna sveta maša, ki jo je daroval nadškof in metropolit dr. Anton Stres, ki je v pridigi poudaril pomembnost božjega hrama in zapuščino, ki so nam jo zapustili pretekli rodovi, ter poudaril, da moramo v prihodnosti zanjo skrbeti tudi mi. Tako kot je Jezus temelj naše vere, tako blagoslovitev temeljnega kamna in njegov pomen novograjene cerkve predstavlja tudi slednji. Prav tako je tudi z vero – če stoji na trdnem temelju se

nam ni treba bati, da bi jo izgubili. Po zahvalnem govoru tunjiškega župnika Jožefa Razingerja, je vsem prisotnim urednica Milena Erbežnik Klanšek predstavila knjigo z naslovom *Baročna lepota na Bukovem griču: Sv. Ana v Tunjicah skozi 250 let*, ki jo je napisala skupaj s sodelavci.

Svete maše se je udeležilo veliko tujih in domačih vernikov, ki so poskrbeli za prijeten potek slovesnosti. Cerkev so farani okrasili s cvetjem in spletnimi bršljanovimi vencami, postavili so mlaje in pred glavnim vhodom izobesili napis DEO GRATIAS – BOGU HVALA. Gospodinjje so po končani maši pripravile okusno pogostitev z domačim pecivom, v župnišču pa kosilo za vse prisotne duhovnike, organizatorje in nekatere občinske funkcionarje. Med njimi so slovesnosti prisostvovali predsednik Krajevne skupnosti Tunjice Tone Šuštar, župan občine Kamnik Marjan Šarec, direktor občinske uprave mag. Ivan Kenda, načelnik upravne enote Mihael Novak in poslanec Državnega zbora mag. Matej Tonin ter duhovniki, ki so v Tunjicah službovali pred današnjim dušnim pastirjem Jožefom Razingerjem – Marijan Arhar, Ivan Trnovec in Pavle Juhant. Dogodka sta se udeležila tudi zadnja tunjiška novomašnika – v Tunjicah jih je bilo skupno enajst – Štefan Stele in lanskoletni novomašnik Jure Koželj.

Verniki v cerkvi sv. Ane. (Foto: Barbara Klanšek)

Farani krepimo vero v Boga, ljubezen do bližnjega ter zaupanje v medsebojno slogo in pomoč. Verniki skrbimo, da slava do našega Boga nikoli ne mine. Ne nazadnje pa posamezniki tvorimo skupnost, predstavljamo družbo in gradimo medsebojne odnose. Lepo je videti sokrajane, ki sodelujemo v skupno dobro, čeprav morda premalokrat. Kljub temu pa se še vedno najdejo priložnosti, ko naši skupni interesi pridejo na plan in so razlog za sproščeno druženje.

Barbara Klanšek
Foto: Matjaž Sedušak

Napis pred glavnim vhodom v cerkev.

Baročna lepotica na Bukovem griču

Minevajo leta ...

*Prihajajo novi ljudje, nove duše,
novi verniki in novi romarji ...*

*Svet se spreminja, se krepi in
modernizira, a vendar bistvo
ljudi še vedno ostaja isto ...*

Vera v ljubezen ...

S temi besedami se začena knjiga z naslovom *Baročna lepotica na Bukovem griču: Sv. Ana v Tunjicah skozi 250 let*. Namen njene izdaje je bil obuditi spomin in počastiti obletnico blagoslovitve vogelnega kamna, ki ga je pred 250 leti skupaj z relikvijami svetih mučencev Jukundina in Kolumbana blagoslovil Peter Pavel Glavar. Dogodek je naznanil pričetek gradnje nove baročne cerkve.

V knjigi nas beseda najprej popelje v začetek omembe našega kraja in umestitev v njegov prostor. Tunjice se v arhivskih virih omenjajo davnega leta 1306, domnevno pa naj bi

bil prostor poseljen že v rimski dobi. Nadaljuje se predstavitev zgodovine nastanka naše fare in gotske cerkvice, predhodnice današnje lepote.

Pred umetnostno zgodovinskim opisom cerkve sv. Ane nas beseda vodi skozi življenje in delo Petra Pavla Glavarja ter njegovega domnevnega očeta Petra Jakoba barona de Testa-ferrata, malteškega viteza. Peter Pavel Glavar s pomočjo svojega domnevnega očeta med letoma 1762 in 1766 v Tunjicah zgradi baročno lepoto, ki je delo arhitekta Lovrenca Pragerja. Temeljni kamen Glavar blagoslovi 2. maja na svoj 41. rojstni dan, jeseni istega leta pa se v njej že mašuje.

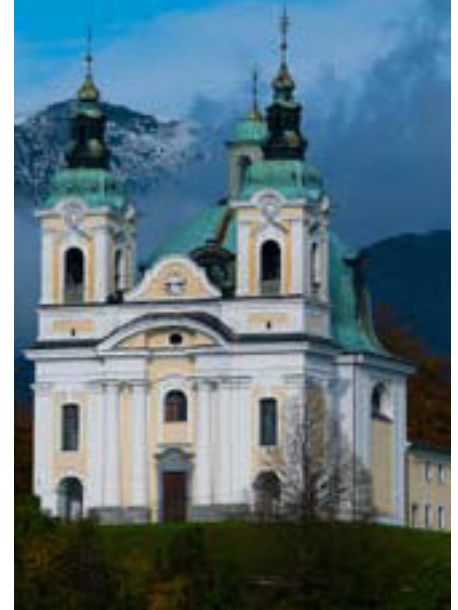
Sledi cerkvena zgodovina skozi 18., 19., 20. in 21. stoletje, podrobneje so predstavljene Križmanove orgle in štirje zvonovi, ki nam vsakodnevno pojo. Knjiga se zaključi s kronološkim pregledom duhovnikov, ki so v Tunjicah opravljali dušnopastirsko delo, in tunjiškimi novomašniki, redovnicami ter cerkovniki in organisti.

Pred cerkvijo se je prodajala knjiga Baročna lepotica na Bukovem griču.

BAROČNA LEPOTICA NA BUKOVEM GRIČU

SV. ANA V TUNJICAH SKOZI 250 LET

Predstavila sem pregled nekaterih poglavij, v knjigi pa najdete še več zgodovinskih podatkov skupaj s fotografijami Matjaža Sedušaka. Pri zbiranju starejšega fotografskega gradiva so nam na pomoč priskočili domačini.

Da smo knjigo spisali in opremili z vsem potrebnim slikovnim materialom v kratkih štirih mesecih, se na tem mestu zahvaljujem za pomoč vsem, ki ste nam na kakršen koli način pomagali pri zbiranju gradiva in informacij ter sami podpori pri našem delu. Pomagalo nam je tudi veliko ljudi izven našega kraja, na katere sem se lahko obrnila in hitreje pridobila potrebne podatke, ki smo jih potrebovali pri pisanju knjige. Zahvaljujem se tudi našemu župniku Jožefu Razingerju, ki je izdajo knjige finančno podprl. Danes je knjigo možno dobiti v nekaterih knjižnicah, kupite pa jo lahko v župnijski cerkvi v Tunjicah ali na naslovu uredništva Tunškega glasu.

Prijetno branje vam želimo avtorji knjige: Barbara Klanšek, Anže Slana, Matej Stele, Olga Stele, Ivan Nograšek in Milena Erbežnik Klanšek.

*Milena Erbežnik Klanšek
Foto: Matjaž Sedušak*

Dr. France Stele:

Prigode iz življenja

Proti večeru nekega poletnega dne leta 1904 so se po cesti proti Jamovcu sprehajali trije mladeniči. Tunjičani so z velikim spoštovanjem gledali predvsem novomašnika Matevža Kozelja – Jerušekovega, klobuke pa so spoštljivo dvigali tudi ob pogledu na njegovega vrstnika in sveže doštudiranega arhitekta Franceta Vrhovnika – Zoklarjevega. Njunega sopotnika pa še skorajda opazili niso. Kot se spodobi, so fantje zavili v gostilno. Komaj so vstopili v izbo pri Jamovcu, se je oglasil Pikovc, jih povabil k mizi in takoj postavil kozarec pred Jerušekovega Matevža rekoč: »Oni so že dosegli, kar so bili namenjeni. Pa naj ga spijsjo en kozarec.« Nato je natočil vina Zoklarjevemu Francetu: »Vi ste tudi že dosegli. Pa na to nazdravite. Upajmo, da bomo o vas še kaj slišali.« Sledil je dolg premolk. Končno se je Pikovc obrnil še k tretjemu mladeniču, Birtovemu Francetu, rekoč: »Ti Bertov. Zate pa še nič ne vemo, ali bo kaj iz tebe. Pa ga vseeno spij en kozarec!«

Kaj pa je potem bilo iz tega fanta? Zrasel je v doktorja znanosti, priznanega umetnostnega zgodovinarja, akademika, univerzitetnega profesorja, kulturnega delavca, zbiralca narodnega blaga ter urednika. V svojem dolgem, uspešnem in pestrem življenju je naletel na številne zanimive osebnosti, se spoznal z različnimi kulturami ter veliko doživel. Nekatero od teh dogodkov, anekdot in zanimivosti bom predstavil tudi v pričujočem prispevku. France se je rodil 21. februarja 1886 pri Birtu, takrat Tunjiška Mlaka 16 (danes 9), kot najstarejši izmed šestih otrok – petih bratov in sestre. Oče France, čigar predniki so bili grajski lovci, je bil prvi pravi kmet na Birtovi domačiji; mati Jožefa, rojena Pavlič, pa je bila doma iz Podgorja. Vendar mlada družina ni mogla dolgo uživati sreče. Komajda je France dopolnil devet let, že mu je ob porodu sestre Jožefe (ki tudi sama ni dočakala treh mesecev) pri le 32-ih

letih umrla mati. Zato sta skrb zanj in za tri leta mlajšega Matevža prevzeli materini sestri: France se je preselil v Podgorje k Svetelovim, Matevž pa k Mlinarjevim na Perovo, medtem ko so Anton, Janez in Jožef ostali doma. Osnovno šolo je obiskoval v Tunjicah in Kamniku, nato pa se leta 1898 vpisal na gimnazijo v Kranj, kjer je leta 1906 maturiral. Pred odhodom na gimnazijo je imel France resen namen postati duhovnik in je zato redno ministriral na Šutni (živel je namreč pri starih starših v Podgorju). Veselil se je vsakega cerkvenega praznika, še posebej pa si je želel ministrirati pri novi maši kasneje znamenitega duhovnika, pesnika, dramatika, učitelja in kamniškega rojaka Alojzija Peterlina. Vendar se nove maše zaradi življenja in obveznosti v internatu ni mogel udeležiti. O tem je potarnal sošolcem, ki pa so se mu le rogali in se iz njega norčevali rekoč: »Fantje, že imamo novega kandidata za lemenat«. To je Francetu dalo misliti: »Zakaj pa bi moral biti ravno duhovnik? Saj so še drugi poklici!« si je rekel sam pri sebi.

Čeprav so domači pričakovali vpis v bogoslovje, sošolci, ki so ga poznali kot izvrstnega matematika, pa so bili prepričani o nadaljevanju študija v tej smeri, se je France odločil za študij umetnostne zgodovine. Kasneje je pripovedoval, da je pri tej odločitvi nanj močno vplival dogodek iz zgodnjega otroštva: bila je snežena in mrzla nedelja, pot proti cerkvi pa povsem zaledenela. Družba mož, ki so se ravno vračali od maše, je pri Žerjavovem znamenju naletela na skupino Čehov, počitnikarjev iz znamenitega zdravilišča v Mekinjah. Premraženi Čehi, ki jih je zaledenel klanec vse prej kot mikal, so povprašali, ali se jim splača nadaljevati pot do cerkve. Pa reče Pikovc: »A ste v Rim' že b'li?« Odgovorili so: »Ne, v Rimu pa še nismo bili.« »Pol pa le pejte. 'Mamo lih tako cerkev,« je pristavil Pikovc. Te besede so se malemu

Francetu, ki je pogovor vlekkel na ušesa, močno vtisnile v spomin.

Po odsluženem vojaškem roku (30. avstrijski pešpolk v Lvovu) se je leta 1907 vpisal na študij slovanske filologije in zgodovine na dunajski Filozofski fakulteti in postal član Inštituta za avstrijsko zgodovinsko raziskovanje. Na umetnostni zgodovini, njegovem osrednjem študijskem predmetu, sta mu bila glavna učitelja profesor Max Dvořák, ki je Franceta štel za enega najljubših učencev in je ohranjal z njim prijateljske vezi vse do smrti leta 1921, in profesor Julius von Schlosser. Diplomiral je leta 1911 in se usposobil za arhivsko, bibliotečno, muzejsko in spomeniško službo. Že naslednje leto je pri profesorju Dvořáku zagovarjal doktorsko disertacijo na temo srednjeveškega stenskega slikarstva na Kranjskem. Jeseni 1912 je postal praktikant pri dunajski Centralni komisiji za varstvo spomenikov, naslednjega leta pa je kot predstavnik komisije in deželni konservator za Kranjsko odšel v Ljubljano. Kot študent se je na Dunaju seznanil s številnimi novitetami, ki jih pri nas preprosti kmečki ljudje še niso poznali. Ena izmed njih je bila črna kava. Ko so bili na obisku pri starših enega od sošolcev, so gospodinji kot darilo prinesli tudi paket prave kave in ji namignili, naj jo skuha. In jo je res skuhal! Pred presenečene študente je postavila poln krožnik prežgane usedline (porabila je vso kavo) in za-

čudeno spraševala, kako je mogoče, da je ta rjavo-črna snov na Dunaju tako popularna. Pa reče eden izmed študentov: »To je le gošča. Kaj pa se je zgodilo s kavo? Se pravi z vodo?« Odgovori gospodinja: »Sem jo stran zčila. Je bila tako črna, da si je še k prašičem nisem upala zlit.«

V času študija se je dlje časa videval z Angelo Piskernik, kasneje doktorico, znamenito botaničarko, muzejsko delavko in pedagoginjo. Vendar je našel konkurenta za njeno naklonjenost v svojem bratrancu Albinu, čeprav je ona do Albina ostajala ravnodušna. Vendar slednjega to ni omajalo, tako da sta se zaradi nje celo stepla. Vendar sta se Angela in France kmalu zatem razšla. Po vojni je France našel srečo v ljubezni z Melito Pivec-Stele, Angela pa je ostala samska. Še v poznih letih je pripovedovala, da je bil France edina ljubezen njenega življenja in da ni potem nikdar želela biti z nikomer drugim.

Prva svetovna vojna je Francetovo delo prekinila. Med prvimi je bil vpoklican v avstroogrsko vojsko in bil že 15. septembra 1914 pri Zelasianih v Galiciji ujet. Ko je bila tega dne njegova enota na fronti, jih je nenadoma presenetila granata. Dvignil se je ogromen oblak prahu in zemlje, Franceta pa je vrglo po tleh. Ko je začel prihajati k zavesti je bil prepričan, da je prišel na drugi svet – da je med napadom umrl. Povsod okrog njegova pa so ležali mrtvi vojaki, sam pa je komajda dojemal dogajanje. Nato

je prišlo spoznanje in olajšanje: »Saj sem še vedno živ!« Vendar ni minilo dolgo in prišli so Rusi ter ga zajeli.

Vojno ujetništvo je večinoma preživel v Sibiriji, med drugim je bil nekaj časa v Čiti, Marijinsku, Tari, Omsku in Krasnojarsku. Ta čas je študiral umetnost in slavistiko, tako da je po vrnitvi iz Rusije obvladal vse slovenske in glavne evropske jezike. Leta 1918 je postal član Jugoslovanske komisije pri Podružnici češkoslovaškega narodnega sveta v Ekaterinburgu, naslednje leto pa se je kot član posebnega odposlanstva preko Vladivostoka, San Diega, Washingtona, Bresta, Pariza in Prage vrnil v Ljubljano. Domov se je vrnil šele leta 1922. Iz tega časa je znanih več prigod. Kot ujetnike jih je v Rusiji mučilo hudo pomanjkanje hrane, tako da so jedli celo kače. Veliko časa je tudi preživel v Ekaterinburgu, mestu kjer je bila zaradi Oktobrske revolucije nastanjena ruska carska rodbina. Ko pa je bilo vojne konec, se zaradi revolucije niso mogli vrniti v Evropo, ampak so se vračali preko Sibirije in sicer s posebnim oklepnim vlakom. Na poti preko Mongolije so prijazni domačini Francetovo skupino povabili na obed. France navajen slovenske olike je seveda poskušal biti čim bolj vljuden in se ni pridružil glasnemu »riganju« po obedu. Pa se obrne k njemu znanec: »Daj, vsaj malo se potruji. Bodo užaljeni in bodo mislili, da ti ni bilo všeč. Te ne bodo Mongoli nikamor več povabili, pa nas ostalih tudi ne.«

V Ljubljani je nadaljeval z raziskovanjem in varstvom umetnostnih spomenikov in arheoloških najdišč ter prevzel vodenje spomeniškega urada za Slovenijo. Bil je začetnik slovenskega spomeniškega varstva. Spomenike je pojmoval kot priče preteklosti, ki jih je potrebno konservirati in ne restavrirati, s čimer se ohrani kar največ njihove zgodovinske pričevalnosti. Izredno pomembno se mu je zdelo terensko raziskovanje. Pogosto ga je pot vodila na bolj odmaknjena in težko dostopna območja, kjer je tudi po več dni preučeval umetnostnozgodovinske spomenike, največkrat cerkve. Ko je tako nekega dne kosil pri samotarskem župniku, mu je slednji pripravil posebno »pojedino« – juho, zabeljeno z muhami. France je ostal brez besed, vendar ni želel biti nevljuden in prijaznega gostitelja užaliti. Odločil se je, da počaka, kako se bo juhe lotil gostitelj. Slednji pa je juho jedel, kot da bi ne bilo nič posebnega, le kadar je v ustih začutil muho, jo je s prsti vzel iz ust in jo polagal na rastoči kupček poleg krožnika. Francetu ni preostalo drugega, kot da je sledil zgledu. Vendar ne brez posledic. Pravijo, da juhe še več tednov po tem dogodku ni mogel niti videti.

Raziskoval je celotno slovensko etnično ozemlje, pogosto potoval preko političnih meja ter prijateljsko sodeloval s tržaškim in celovškim spomeniškim uradom. Tako se npr. za enega njegovih največjih uspehov šteje obnova rebrastega oboka v samostanu v Millstattu na Koroškem. Največjo skrb je namenil ohranjanju že znanih srednjeveških stenskih slikarij in odkrivanju novih, skritih pod plastmi barve. Tako je odkril in rešil številne freske (Sv. Primož nad Kamnikom, Vrzdenc, Crngrob, Turnišče, Ptuj, Zg. Jezersko, Vitanje). Med drugim je obnovil križna hodnika samostanov v Stični in na Ptujju, samostansko cerkev v Kostanjevici na Krki, rimski zid v Ljubljani, številne baročne oltarje in uršulinsko cerkev v Ljubljani. Rešil je tudi gotško cerkev na Ptujski Gori. Med njegovimi kasnejšimi deli (po drugi svetovni vojni) pa velja omeniti uspešno obnovo že zelo ogrožene cerkve sv. Sofije v Ohridu. Pogosto pa ga je pot vodila tudi na tuje. Ko je bil nekoč na delu v

Birtov Tone na obisku pri stricu Francetu. Na sliki so skupaj s sestrično Melito in bratrancem Francetom (klicali so ga Franček).

Rimu, je v toaletnem prostoru naletel na podgano, skrito za straniščno školjko. Sprva jo je malo ogovarjal, nato pa rahlo dregnil s palico. Podgana se je prestrašila in tako glasno zacvilila, da je Franceta kar vrglo. Kasneje je pripovedoval, da se niti granate, ki ga je na fronti skoraj ubila, ni tako ustrašil, kot tiste podgane.

Na novonastali Univerzi v Ljubljani je honorarno predaval na arhitekturnem oddelku Tehniške fakultete, leta 1937 je bil imenovan za izrednega profesorja na Filozofski fakulteti, leta 1952 pa za rednega. Po prevzemu stolice za umetnostno zgodovino se je njegovo znanstveno delo še poglobilo in razširilo, vedno bolj pa se je ukvarjal tudi s splošno umetnostno zgodovino, o kateri je napisal delo *Umetnost Zapadne Evrope*. Kot odlični pedagog je vzgojil več generacij umetnostnih zgodovinarjev, skupaj s svojim predhodnikom na univerzi, dr. Izidorjem Cankarjem, pa velja za utemeljitelja ljubljanske umetnostnozgodovinske šole.

Sodeloval je v številnih mednarodnih organizacijah: 1936 – član Mednarodne zveze muzejev, 1937 – Mednarodni odbor za umetnostno zgodovino, 1951 – dopisni član Mednarodnega komiteja za spomenike pri UNESCO, 1955 – član jugoslovanske sekcije Mednarodne zveze likovnih kritikov, bil je dosmrtni član Avstrijskega zgodovinskega društva, itd. Že leta 1940 je postal redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, leta 1955 pa še dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti. Bil je član več muzejskih društev ter predsednik in nato častni predsednik Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva. Leta 1962 je prejel zlati doktorat dunajske univerze in Prešernovo nagrado, leta 1969 pa častni doktorat ljubljanske univerze in Herderjevo nagrado. Leta 1971 je postal častni občan Kamnika. Bil je tudi vsestranski kulturni delavec in urednik revij (mdr. Dom in svet) in zbornikov (npr. Zbornika za umetnostno zgodovino). Pod vplivom Karla Štreklja je že v srednji šoli pričel z zbiranjem ljudskega blaga. Zapisoval in objavljaj je ljudske pesmi (pod psevdonimom France Francetov) in

zapisal pripovedno izročilo deda Tomaža. Skupno njegova bibliografija obsega več kot 600 del.

Zadnjič je bil na obisku doma, se pravi pri Birtu, kakšen mesec pred smrtjo. Ko je stopil v hišo, je prosil za kozarček domačega žganja. Vzel ga je v roko in le poskusil. Nato je dejal: »Sedaj sem pa depil. Bom rekel ravno tako kot moj ded Tomaž, ko je umrl. Poznaš to zgodbo? Nekega dne v letu 1903 je Tomaž zjutraj poklical k sebi mojega očeta in mu rekel: ›Prinesi mi kozarec najboljšega vina, nato pa pojdi po gospoda.‹ Ko mu je oče kozarec prinesel, je vino le poskusil in dejal: ›Sedaj sem pa depil. Pojdi po gospoda.‹ Oče je res šel po gospoda in se čudil Tomaževi želji. Ko sta se vrnila, je bil ded že mrtev, tako da ga je gospod le še dal v sveto olje.«

Umril je 10. avgusta 1972 v Ljubljani. Na zadnji strani spominske podobice izdane ob njegovi smrti je zapisano: »Moder mož poučuje svoje ljudstvo in sadovi njegove razumnosti so zanesljivi. Moder mož je poln blagoslova in vsi, ki ga vidijo, ga blagrujejo. Modri si pridobi zaupanje pri svojem ljudstvu in njegovo ime živi na veke (Sir, 39, 23-24, 26)«. Besede, ki zanj še kako držijo. Tako je danes po njem poimenovanih več ulic, Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU, vsako leto podeljuje Steletovo nagrado – nagrado za življenjsko delo za izjemne dosežke na področju konservatorstva in restavracije –, njegovo ime pa nosi tudi Kulturno društvo dr. Franceta Steleta v Tunjicah. Letos tudi mineva že 40 let od njegove smrti – jubilej ob katerem si osebnost, kot je dr. France Stele, zagotovo zasluži obeležje, še posebej v domačem kraju. Na žalost pa se zdi, da je šla obletnica mimo nas praktično neopažena.

Matej Stele

Foto: Matjaž Sedušak

Doprsni kip dr. Franceta Steleta pred šolo v Tunjicah.

Pobudnik postavitve doprsnega kipa je bil letos preminuli častni občan Kamnika dr. Nikolaj Sadnikar. Pomembno vlogo pri postavitvi so odigrali tudi Krajevna skupnost Tunjice, zlasti njen predsednik Ivan Nograšek, in domačini. Načrt zanj je napravil arhitekt Vlasto Kopač, granitni podstavek je izdelal Boris Ciglič, kip pa je naredil kipar Stojan Batič. Slavnostni govornik ob otvoritvi 4. oktobra 1987 je bil dr. Emilijan Cevc. Prisotno je bilo lepo število akademikov ter sin in hči dr. Steleta, France in Melita. Kulturni program z recitalom so popestrili pevci Lire iz Kamnika pod vodstvom Sama Vremšaka. V šoli je bila ob tej priložnosti odprta posebna razstava, ki so jo pospremili pevci Tunjiškega okteta pod vodstvom Olge Stele, ki je tudi odigrala nekaj skladb na klavir.

Viri in literatura:

- Anja Jerin, Kamnik in Kamničani: Življenje in delo pomembnih Kamničanov in njihov vpliv na razvoj mesta od 19. stoletja naprej (diplomsko delo), Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo, str. 62-70.
- Emilijan Cevc: France Stele V: Slovenski biografski leksikon, 1971 (URL: <http://nl.ijs.si/fedora/get/sbl:3222/VIEW/>).
- Ivanka Učakar, Dva kamniška Franceta in slovenski center PEN, V: Kamniški zbornik, 2006, str. 101-102.
- Marija Stele, Rodovnik družine Stele (seminarska naloga), 2005.
- Peter Stele (osebni vir).
- Tone Palčič, Tunjice, Kamnik: Krajevna skupnost Tunjice, 151 str.

Delovanje gasilske mladine v letu 2012

Slovo od leta je prelomnica tudi pri gasilski mladini, zato smo tudi v letošnje leto vstopili s prednovoletno zabavo, kjer so se otroci pomerili med seboj v različnih družabnih igrah. Takoj po novem letu pa smo pričeli z aktivnimi pripravami na tekmovanja.

Letošnje prvo je bilo smučarsko tekmovanje na Osovju, ki se ga je udeležilo 6 tekmovalcev; domov so se vrnili s 1. in 2. mestom pri mladinkah, ter 1. mestom pri mentoricah in 3. mestom pri mentorjih.

Kmalu po mladinskem občnem zboru v februarju, je v začetku marca v Šmarci potekalo tekmovanje v namiznem tenisu. Nanj je odšlo 11 tekmovalcev, na stopničke pa se je uvrstila pionirka, ki je zasedla 1. mesto.

Ker je v letošnjem letu prišlo do manjših sprememb v vrstnem redu tekmovanj, smo s pripravami na kviz pričeli kmalu po novem letu, tekmovanja smo se udeležili v marcu. Obenem pa so v tem času mladi gasilci opravljali preizkus za pridobitev preventivnih značk.

Kviz – 16. 3. 2012

Kot vsako leto smo se tudi letos udeležili gasilskega tekmovanja v kvizu, ki je bil v kamniškem gasilskem domu. Bili sta dve ekipi starejših in dve ekipi mlajših pionirjev. Mlajši pionirji so najprej imeli preventivo, mi pa smo imeli vozle in prepoznavanje orodja. Nato pa smo se zamenjali. Ko pa smo končali smo dobili malico. Čez približno 15 minut smo pa končno dočakali razglasitev tekmovanja. Mlajši pionirji so dosegli 1. in 4. mesto, starejši pionirji pa 2. in 5. mesto. Vendar to ni pomagalo, da bi osvojili pokal. Kljub temu smo se vsi Tunčani uvrstili na regijsko tekmovanje v kvizu.

Regijsko tekmovanje pa je potekalo tudi v Kamniku in sicer pred osnovno šolo Toma Brejca. Mlajši pionirji so najprej odšli na kviz od 5 proti 0, mi pa smo odšli najprej na test iz zgodovine in iz preventive. Kasneje smo imeli malico, za malico smo pa imeli hot dog. Nato smo odšli na vozle, mlajši pa so odšli na test iz zgodovine in preventivo, kasneje pa smo šli na test od 5 proti 0. Ko je bilo konec smo izvedeli rezultate in sicer, mlajši so bili 9. in 10., starejši pa smo bili 11. in 16. Na koncu smo odšli še na pice.

Luka Vrhovnik

Prvi pomladni dnevi so nam prinesli lepo vreme in pa tudi vseslovensko čistilno akcijo, v okviru katere so pri čiščenju Tunjic pomagali tudi najmlajši. Z lepšim vremenom so se naše dejavnosti tako preselile na igrišče pod šolo, kjer smo pridno trenirali vozle, hitrostno povijanje gasilske cevi, vse to z namenom najboljše pripravljenosti na tekmovanje v orientaciji. Le-to je letos potekalo v Zgornjem Tuhinju, nanj pa smo peljali 8 ekip (po 3 tekmovalce), vse pa so se domov vrnile z medaljami in s ponovno osvojenim pokalom za skupno 1. mesto.

Orientacija

V soboto, 24. 4. 2012, smo se skupaj s Šmarco z avtobusom odpeljali v Zgornji Tuhinj. Iz Tunjic se je tekmovanja udeležilo 8 ekip, po 2 v vsaki kategoriji. Tekmovanje se je začelo okoli devetih. Do desetih pa so že vse ekipe štartale. Nekatere ekipe je med tekmovanjem presenetil dež. Tekmovanje smo vsi opravili zelo uspešno, nekateri pa tudi malo manj uspešno. Ko se je tekmovanje zaključilo – vsaj tekmovalni del – smo počakali na razglasitev. Med čakanjem smo se pogovarjali ali pa igrali nogomet.

Po dobri uri čakanja so le prišli sodniki in vsi smo bili zelo nestrpni. Nato so nas postrojili potem pa so začeli govoriti rezultate. Tunjičani smo bili zelo uspešni, saj smo pri pionirjih zasedli 1. in 2. mesto, pri pionirkah prav tako 1. in 2. Mladinci so bili 2. in 3., pri mladinkah pa smo zasedli 1. in 3. mesto. Skupno pa smo bili že četrtri prvi.

Katarina Romšak

Odličen rezultat na tekmovanju je vsem ekipam prinesel uvrstitev na regijsko tekmovanje, ki je bilo 19.

Skupinska slika na tekmovanju v orientaciji.

maja na Primskovem (GZ Šmartno pri Litiji). Tokratno tekmovanje pa je zahtevalo nekoliko boljše pripravljenost, predvsem tehnično (kartografija z uporabo kompasa, vezanje vozlov). Najbolje so se odrezale mladinke, ki so dosegle uspešno 3. mesto (s tem pa so za las zgrešile uvrstitev na državno tekmovanje).

Mladinke so si priborile 3. mesto na regijski orientaciji.

Maja so poleg priprav na orientacijo, potekale aktivne priprave tudi na občinsko tekmovanje; pionirji in pionirke so vadili podiranje tarč z vedrovko in razvrščanje na igrišču, mladinci in mladinke pa mladinsko vajo ter razvrščanje na parkirišču pod cerkvijo; oboji pa so ogromno ur preživeli na vajah.

Na deževno soboto, 9. junija, smo tako s štirimi desetimi odšli na občinsko tekmovanje v Komendo. Ekipe so dosegle: pionirji 1. mesto, pionirke 2. mesto, mladinke 5. mesto in mladinci 7. mesto. S tekmovanjem smo zaključili aktivno sezono ter se podali na počitnice.

Ponovno smo pričeli z vajami konec avgusta, ko so se pričele priprave na tekmovanje v rolanju. Mladina je pridno trenirala skoraj cel mesec, med tem pa smo 22. septembra na tunjskem igrišču organizirali gasilsko tekmovanje v nogometu.

Na tekmovanju je sodelovalo 111 otrok iz 10 gasilskih društev, spremljali so jih mentorji, za sojenje pa so skrbeli domači sodniki (Dare Gregl, Uroš Stele, Viktor Torkar in Aleš Kosirnik). V posamezni kategoriji je bilo sledeče število ekip: pionirji – 8, pionirke – 5, mladinci – 15 in mladinke – 6 ekip. Tekmovalo se je po turnirnem siste-

mu, tako da so najprej kapetani vsake ekipe žrebali svojo številko, s tem pa so si »izbrali« usodo. Nekatere ekipe so imele pri žrebu malce več sreče, spet druge so morale odigrati prvo tekmo v predkrogu. Ekipo so sestavljali trije člani (z rezervami), igralo pa se je na male nogometne gole, 2 x po 7 minut, z minuto vmesne pavze. S tekmovanjem smo pričeli ob 8:15, zadnje tekme pa so bile zaključene do 11:30, potem pa je sledila razglasitev rezultatov in podelitev medalj.

Nogomet

V soboto, 22. 9., je v Tunjicah na šolskem igrišču potekalo tekmovanje v nogometu. Iz našega društva so se tekmovanja udeležili 2 ekipi pionirjev in pionirk, 3 ekipe mladincev in 1 ekipa mladink. Ob osmih smo se vsi zbrali na igrišču in pričeli z žrebanjem ekip. Ob devetih so prvo tekmo že igrali pionirji in mladinci. Mladinke smo morale na prvo tekmo čakati še mnogo časa.

Začelo je teči prvih 7 minut naše igre nato pa še zadnjih 7. Žal nam ni uspelo premagati Komende in Motnika, zato smo bile 5. Po odigrani igri smo si privoščili malico in si ogledali še ostale tekme ter navijali za naše. Končala se je zadnja tekma in mentorici sta morali sešteti skupne točke za osvojitev pokala. Ko smo vsi zbrani stali v zboru so nam podelili medalje. Mladinci so bili 2., pionirke pa 1. in 3. Povedati so morali le še kdo bo postal lastnik pokala. In to smo bili seveda mi.

Ko so vsa društva odšla, si je Dario nadel svoj predpasnik in zakuril

ogenj. Vsi smo bili zelo lačni in smo komaj čakali, da se čevapčiči spečejo. Vsi ponosni, ker smo osvojili pokal, smo se slikali na travi pod šolo, nato pa so bili čevapčiči končno pečeni in smo šli jest. Po končanem pikniku smo odšli domov.

Maruša Kosirnik

Po nogometu smo nadaljevali s pripravami na rolanje; v začetku oktobra smo tako odšli v Špitalič, kjer se je gasilska mladina pomerila med seboj. Tekmovanja se je udeležilo 17 tekmovalcev, ki so zopet »prirolali« skupno prvo mesto (in pokal), osvojili pa so tudi kar nekaj medalj: pionirji in pionirke za 1., 2. in 3. mesto ter mladinka za 1. mesto.

Naslednji vikend, 13. oktobra, smo odšli na zaslužen izlet, ki se ga je udeležilo 23 otrok.

Gasilski izlet

Trinajstega oktobra smo z gasilci odšli na izlet. Odšli smo na brniško letališče. Najprej smo si ogledali vojaške helikopterje. Izvedeli smo precej zanimivih stvari. Potem smo se odpravili v garažo, kjer je bilo na popravilu letalo. Najprej smo odšli pogledat njegovo notranjost (tudi pilotsko kabino), potem pa smo si ogledali še motorje in rep letala. Na koncu so nas odpeljali na vožnjo z gasilskimi vozili. Po ogledu vozil smo odšli na bowling, kjer smo se s prijatelji zabavali, seveda so nas naši mentorji peljali tudi na pico :-). Ta izlet mi je bil zelo všeč in ga želim ponoviti.

Urša Vrhovnik

Gasilska slika po tekmovanju v nogometu.

Utrinek z izleta – po »strokovnem« delu smo se pomerili še v bowlingu.

Skupinska slika po zaključenem tekmovanju v rolanju.

Letošnje tekmovalno leto smo zaključili s tekmovanjem v pikadu, ki je potekalo v prostorih PGD Komenda. V petek, 23. novembra, je na tekmovanje odšlo 19 tekmovalcev, medaljista z 2. mestom osvojili pionirka in mladinka.

Skupni izračun točk iz vseh letošnjih tekmovanj, kjer smo trikrat osvojili pokal, dvakrat bili skupno drugi ter dvakrat skupno četrti, nas je umestil na prvo mesto izmed 16 sodelujočih gasilskih društev GZ Kamnik in GZ Komenda. Mladina je končno dobila potrditev, da se z veliko truda, vloženih energije in vajami da doseči sam vrh. Čestitke vsem!

Seveda pa teh uspehov ne bi bilo, če ne bi bilo naših mentorjev – Simone, Lidije, Lojzeta, Dareteta, Polone, za pomoč pa se zahvaljujem tudi Tinkari, Urošu, Viktorju, Alešu, Anžetu, Lovru, Žanu in Bogotu ter seveda vodstvu društva.

Ob zaključku leta gre zahvala tudi staršem, da nam zaupate svoje otroke ter jih spodbujate k udeležbi na gasilskih vajah, saj nam v današnjih časih, ko imamo vsi polno obveznosti, to res veliko pomeni. Obenem

spodbujam tudi druge otroke, ki še niso naši člani (in njihove starše), da se nam pridružijo v mladinskih gasilskih vrstah. Na ta način boste spoznali del gasilstva, se z nami po svojih zmožnostih udeleževali tekmovanj in najpomembnejše, na vajah ste v stiku s preostalimi tunjskimi otroci (z aktivno udeležbo in ne le preko različnih družabnih omrežij).

Za gasilsko mladino,
Tamara Novak

UO PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA TUNJICE ŽELI VSEM SVOJIM ČLANOM IN OSTALIM KRAJANOM VELIKO MIRU, ZDRAVJA TER USPEHOV POLNO LETO 2013.

»Vdova Rošlinka« v Tunjicah

*Ko pade mrak, se Luna smeji, pobočje sv.
Ane znova oživi; pod cerkvijo na gričku
prižgejo se odrske luči ...*

Igralke in igralci KD dr. Franceta Steleta so sredi poletnih julijskih večerov gostili obiskovalce od blizu in daleč na štirih predstavah komedije v treh dejanjih »Vdova Rošlinka« pisatelja, pesnika in dramatika Cvetka Golarja. Scensko in režijsko je igro zasnoval Dominik Krt.

Hudomušno ljudsko pripoved v celoti povezuje lik Vdove Rošlinke (Petra Kočar), košate gorenjske kmetice, ki si že po nekaj mesecih vdovstva ponovno išče ženina. In ozira se kar za mladim sosedom. Na vsak način ga poskuša omrežiti in pri tem ne izbira sredstev. Sosed Janez Rožman (Anže

Foto: Matjaž Sedušak

Slana) se poskuša na vse kripelje braniti njenega zapeljevanja. Ker je zagledan v njeno hčer Manico (Martina Stele), se materi noče zameriti in je dokaj prijazen z njo. Manica in Rošlinka sta si kar naprej v laseh, hči pa je močno

Foto: Matjaž Sedušak

Foto: Matjaž Sedušak

zgrožena nad materinim obnašanjem. Tudi Tončka (**Špela Urh**), Maničina prijateljica, brije norce iz Janeza, ki se ne zna postaviti Rošlinki po robu. Ta pa je vedno bolj odločena, da bo prav ona Janezova nevesta. K temu jo močno nagovarja vaški posebnež, naglušen star dedec in romar Balantač (**Tomaz Černevešek**). Grbast, sključen mož v obnošenem plašču, z dolgim križem in rožnim vencem v rokah vdovam išče mlade ženine, mladim dekletom pa bogate vdovce. Veliko in precej naglas govori ter moli dolge, neznane molitve. Bogati vdovi mešajo štrene tudi vaški kmetje – bahavi Jernejec (**Matjaž Sedušak**), nekoliko študiran Gašpar (**Domen Matjaž**) ter stara in zapita kmeta Tomažin (**Sašo Mikuž**) in Blažon (**Bogo Čimžar**). V zgodbi se od začetka do konca prepletajo komične situacije, za kar po-

skrbita tudi navihani pastirček Tinče (**Nejc Černevešek**) in mladi teliček (z **domačije Kosirnikovih**). Rošlinka se mora končno sprijazniti, da so leta godna za možitev mimo. Mlada dva se vzameta, mati Rožmanka (**Marta Černevešek**) pa pred ohcetjo ženina Janeza od doma pospremi z rdečim gorenjskim nageljnom.

V igri se je za vse bolj ali manj srečno končalo – še vreme je prirediteljem dokaj prizaneslo, čeprav smo se strahoma nenehno ozirali proti nebu in je bilo sobotno predstavo zaradi nevihte potrebno prekiniti. Gledalci so se naslednji večer vrnili in si igro ponovno ogledali v celoti.

Naravna kulisa na pobočju sv. Ane vedno pričara veličastno podobo gledalcem, ki spremljajo doživeto odig-

rane like na odru. Za nastopajoče in obiskovalce jih postavijo pridne roke mož pod vodstvom **Justina Klanška**, scenska poslikava in izdelava pa sta delo **Janeza Humarja** in **Janeza Leskovca**. Prostor za izvedbo nam prijazno odstopita **Jože Grkman** in domači župnik **Jože Razinger**, župnišče pa služi tudi za kostumsko preobleko. Za izvirnost le-teh sta poskrbeli **Marjanca Klobčar** in **Ana Stele**, predsednica društva. Za to, da se je vse videlo v dobri luči, sta zaslužna **Miha Urbanija** in **Tina Grajsar**, **Matjaž Sedušak** pa za električno napeljavo in izvirno dokumentirane fotografske posnetke.

Številčni obiskovalci so se lahko okrepčali z »domačimi limoncami« in pecivom tunjskih gospodinj, za nemoten promet in red na parkirišču pa so skrbeli domači gasilci.

Kadar obiskovalci zadovoljno odhajajo od nas, smo sami še toliko bolj zadovoljni. Tako vemo, da ni zaman ur, dni in tednov učenja, priprav in dela vsakega posameznika, ki je vloženo v predstavo na odru in za njim.

Vedno imamo pred seboj vodilo: »Če nikomur ničesar ne daš, tudi sam ničesar nimaš ...« In mi imamo; občutek in zadovoljstvo, da smo nekomu polepšali dan, večer ..., da ohranjamo lepo slovensko igro in besedo, jo podajamo mladim in obujamo starejšim generacijam. In nenazadnje, zato da se družimo in povezujemo v svojem kraju in navzven.

Urša,

za KD dr. Franceta Steleta

Foto: Darja Slana

Ena gasilska pred »Hišo od Bardinca« v vasi Lopar.

Gremo na obalo ...

Sobotno jesensko jutro je napovedovalo lep, sončen dan. Pred gasilskim domom je že čakal avtobus, ki nas je še nekoliko zaspane odpeljal proti slovenski obali. Tokrat je bil naš cilj Koper. Prvi postanek je bil ob avtocesti na obvezni jutranji kavici. Kljub pozni jeseni je na počivališču kar mrgolelo ljudi. Imel si občutek, kot da se odpravljajo na poletne počitnice. Vožnja po Primorki je bila kratkočasna. Z avtobusa smo opazili ogromno vetrnico, prvo vetrno elektrarno pri nas, ki je postavljena na Griškem polju pri Senožečah. Visoka je 135 metrov, tehta preko 1500 ton in bo dajala energijo do 1500 gospodinjstvom. Načrtujejo, da bi postavili še preko deset takšnih vetrnic, če bodo uspeli pridobiti vsa potrebna dovoljenja. Hitro smo odbrzeli proti črnokalskem viaduktu, odkoder je bilo v daljavi že moč uzreti morje in Luko Koper.

Koper je imel v različnih zgodovinskih obdobjih pomembno pomorsko, gospodarsko in upravno vlogo. Oglejski patriarhi so ga že v 13. stoletju povzdignili med prva istrska mesta, nemški cesar Konrad II. mu je podelil mestne pravice. V času vladavine Beneške republike je Koper postal največje trgovsko središče na istrskem polotoku, v cesarski Avstriji je kratek čas celo nosil laskavi naziv »kraljevo pristanišče«. V času spopadov med Benečani in Avstrijo je trgovina z zaledjem, predvsem s Kranjsko, upadla. Mesto je prizadela kuga, med katero se je število prebivalstva zmanjšalo z 8000 na borih 1800. Počasi si je ob trgovini s soljo, s prodajo olja in

vina opomogla. Šele sredi 17. stoletja so ponovno našteji 4500 prebivalcev. S propadom Beneške republike leta 1797, z razglasitvijo Trsta in Reke za svobodni pristanišči ter s kasnejšim prenosom upravne in politične moči iz Kopra v Trst pa se je pomen Kopra zmanjšal. Meščani, predvsem Italijani, so živeli od solinarstva, ribištva in lokalnega ladjedelništva, ljudje v okolici, pretežno Slovenci, od poljedelstva in živinoreje. Po letu 1819 se je začelo dokončno rušenje mestnega obzidja. Leta 1827 je bil zgrajen kilometer dolg nasip s cesto od starega pristanišča do Semele. Otok Koper je bil s kopnim povezan v 19. stoletju. V tem času so na plitvinah okoli mesta uredili soline, vendar so jih v 20. stoletju opustili, izsušili zemljišče ter ga namenili kmetijstvu.

Koper ima kar nekaj trgov, na osrednjem Titovem trgu stoji Pretorska palača, ki je pomemben arhitekturni spomenik mesta. Palača je služila posvetnim mestnim funkcijam, do konca 18. stoletja je bil v njej sedež beneških podestov in kapitanov. Sedanja podoba je dobila v 15. stoletju, ko so v glavno pročelje namesto gotških vzdali polkrožno zaključena renesančna okna. Stavbo krasijo napisni kamni, kipi in grbi. Danes se v njej nahaja tudi zelo lepa, s stari poslikanim stropom in stilnim pohištvom opremljena slavnostna dvorana za potrebe mesta Koper. Nasproti Pretorske palače stoji Loža (loggia), stavba z lepimi beneškimi, gotško zašiljenimi loki. V vogalni niši je vdolana terakotna plastika Ma-

done, postavljena v spomin na epidemijo kuge leta 1554 in 1555. Med obema palačama je vpeta mestna stolnica, cerkev Marije Vnebovzete. Njena zgodovina sega v 12. stoletje, ko je mesto dobilo lastno škofijo. Spodnji del cerkve je gotski, višji pa ima pridih renesanse. V notranjosti je ostalo ohranjenih le malo umetnin, saj se je bogastvo cerkve izgubilo v 19. stoletju, ko so razpustili samostane in cerkvene rede. Zvonik stolnice, na katerega smo se povzpeli in občudovali zanimiv razgled na zaliv in mesto, je bil nekoč utrjen objekt.

Po podpisu londonskega memoranduma leta 1954 je postal Koper pomembno gospodarsko in politično središče slovenske obale, kar je povzročilo hiter razvoj. Vzhodno od starega mesta so začeli graditi novo pristanišče. Z načinom gradnje, s poglobljanjem in nasipavanjem so pridobivali nove površine. Vključili so se v Združenje jugoslovanskih luk in leta 1958 prejeli soglasje za svoj investicijski program. Tranzit se je kljub rasti uvoza uveljavljal z veliko težavo, saj so bili blagovni tokovi usmerjeni pretežno v Trst in Reko. Z razvojem pa sta se krepili tranzitna funkcija in odprtost do drugih uporabnikov prostora. Promet v luko in iz nje je v začetku potekal pretežno po cesti in je leta 1962 dosegel 270.000 ton pretovora, razcvet pa doživel po letu 1967, ko je bilo pristanišče z zaledjem povezano z železnico in avtocesto. Teža pretovorjenega blaga je tedaj že preseгла 780.000 ton. Sodelovali so s podjetji, ki so trgovala s prehranbenimi proizvodi ter lesom, kasneje pa so začeli s pretovarjanjem krmil, nafte, mineralov, rude, premoga, glinice, živih živali, kemikalij in drugih tekočih tovorov – vina in rastlinskega olja. Danes v lukki človek poleg ladij najprej opazi nešteto novih in rabljenih avtomobilov – v garažni hiši ter odprtih parkiriščih so eden pomembnejših tovorov prihodnosti. Temeljna strateška usmeritev Luke Koper do leta 2015 je prav pretovarjanje avtomobilov ter kontejnerjev.

Pretovor v lukki poteka 24 ur na dan, torej tudi ponoči, in sicer na dveh pomolih, tretji pa je v pripravi gradnje.

Morje v pristanišču je globoko od 7 do 18 metrov in sprejme ladje z nosilnostjo do 180.000 ton. V letu 2007 je ladijski pretovor pristanišča narasel na dobrih 15 milijonov ton. Luka Koper ima kot edino slovensko mednarodno pristanišče idealno geografsko lego, tako da predstavlja najbližjo povezavo Srednje in Vzhodne Evrope s Sredozemljem, pomembni blagovni tokovi pa prihajajo v luko prek Gibraltarja in Sueškega prekopa. Pristanišče s prisotnostjo pomembnih svetovnih ladjarjev vzdržuje morske povezave z vsemi deli sveta.

Večna problematika luke so hrup, emisija prašnih delcev, svetlobno onesnaževanje in gospodarska izraba obalnega pasu slovenskega morja. Leta 2007 so začeli z neprekinjenimi meritvami hrupa, najbolj sporen projekt pa je pretovarjanje premoga na Evropskem energetske terminalu. Celotno deponijo premoga so ogradili z 11-metrsko ograjo, ki preprečuje neposredne vplive zračnih tokov na raznašanje premoga v okolico. Dogradili so tudi elektronsko voden zaprt sistem škropljenja premoga z vodo. Za primer nezgode pri pretovarjanju tekočih snovi so v morju zgrajene posebne zapore, ki zavirajo odtekanje le-teh na odprto morje.

Pristanišče smo si ogledali iz avtobusa, saj je gibanje na tem prostoru omejeno. Razsežnosti prostora so velikanske, blago je namreč razdeljeno na točno določenih terminalih. Naš vodič, bivši delavec luke, nam je podrobno in zelo zanimivo razložil delo in organizacijo družbe.

Ker pa ima Koper mediteransko podnebje, tu uspeva, poleg vina in kakijev, tudi drevo življenja – oljka. Oljka je starodavno drevo. Je simbol, tako kot so simboli njen plod, oljčna vejica in oljčno olje. Včasih je oljka dajala tudi luč, danes pa se uporablja predvsem v prehrani in kozmetiki. V oljarni Hrvatin, v središču Kopra, domači gospodar poudarja, da so njihove oljke obdelane in obrane ročno ter z ljubeznijo in spoštovanjem. Zato jim to olje pomeni veliko več kot le zaslužek. Osnovni sorti, značilni za to področje, sta istrska belica in leccino. Njihova olja so sadnega, nekoliko pikantnejšega in grenkobnega okusa, ki spominja na artičoke in zelena jabolka, kar smo tudi sami zaznali pri pokušini. Ogledali smo si potek predelovanja oljk in izvedeli, da nimajo praktično nič odpadnega produkta, saj tudi zmlete peške uporabijo in sicer zelo gospodarno – za kurjavo. In še ena zanimivost ali realnost – iz 100 kilogramov ročno obranih oljk priteče od 17 do 18 litrov deviške tekočine. Ali se še čudite, zakaj je oljčno olje tako dragoceno? Iz oljarne smo se odpravili oboroženi s steklenicami – tokrat ne z vinskimi pač pa z oljčnimi.

Sonce se je že skrivalo za oblake, ko smo se po ovinkasti cesti vzpenjali proti vasi Lopar nad Kopro. Tu stoji obnovljena, preko sto let stara istrska domačija »Hiša od Bardinca«. Sloves si je prislužila zaradi svoje starosti in je že napovedovala sodobnejšo gradnjo hiš v Loparju. Ko so se njihovi zadnji člani rodbine, ki je tudi ena najstarejših v vasi, po letu 1955 preselili v Trst, je hiša prešla v družbeno last in

sprejela nove stanovalce. Domačija je ohranila prvotno podobo: kuhinjo z ognjiščem in pripomočki za peko in kuhanje, klet – kantino, hlev, svinjak, kokošnjak, s kamnom tlakovano dvorišče, pergolo ter zunanje stopnišče. Zgornji prostori so danes namenjeni razstavi etnoloških predmetov istrske kmečke kulture in zgodovinske ter narodno-kulturne zbirke iz Loparja in okolice. Pred hišo stoji najstarejša mlatilnica na Slovenskem iz leta 1803, v kleti pa 152 let stara stiskalnica grozdja iz Ospa. Sprehodili smo se še skozi vas, do cerkve sv. Jerufa. Iz parkirišča pred Hišo od Bardinca je izhodišče zanimive turistično sprehajalne poti, imenovane »Po poti oslovskega hrbta«. Značilni zanj so imenitni razgledi na Koprski in Tržaški zaliv z Alpami in Dolomiti v ozadju in na gričevje Slovenske Istre. Pot se vije ob reki Rokavi ter mimo obsežnih nasadov oljk in vinske trte. Mračilo se je, ko smo se polni novih doživetij in praznih želodčkov spuščali proti »osmici«. Pisni viri poročajo, da pravica točenja vina izvira še iz časov nemškega cesarja Karla Velikega, ohranila pa se je do vladavine Marije Terezije. Leta 1784 je bil izdan dekret – zakon, ki je vinogradnikom dovoljeval osemdnevni rok točenja vina. Kmet oz. vinogradnik je lahko prodajal vinske presežke iz preteklega leta v svojem vinotoču brez davka. Takrat so na vhodna vrata pripeli šop bršljana, ki je privabljal obiskovalce. Ta običaj se je ohranil do danes. Osmica je oblika prodaje na drobno neustekleničenega vina z geografskim poreklom ter doma pridelane hrane – pršuta, klobas, salam, kruha, potice in drugih domačih izdelkov. V zadnjem času se je uveljavilo pravilo, da lahko ena klet organizira osmico največ dvakrat na leto po deset dni – dokler ima lastno hrano in pijačo.

Na osmici smo si potešili lakoto ter pogasili žejo. Zavrteli smo se ob zvoških harmonike, ki nas je spremljala vse do doma. Male sive celice pa so pridno urejale vtise, doživete na majhnem delu naše male slovenske obale.

Z vrha 42 metrov visokega stolpa koprške stolnice, od koder je krasen razgled na mesto in Zaliv.

Opomba: Del članka je povzet po Wikipediji, prosti enciklopediji.

Urša

Čas, ki prihaja

Iz groze atomske katastrofe je človeštvo ubežalo v noro, nebrzdano materialistično zasvojenost in v iluzije multimedijske tehnologije. Nastal je svet mrtvih src in otopelih duš. Človek še nikoli ni bil tako daleč od samega sebe, zato med ljudmi prevladujejo občutki nemoči, ogroženosti in strahu.

Tako razmišlja in opozarja priznani slovenski ekolog Anton Komat, ki pravi tudi, da družba ni filmska predstava ali resnični šov, niti ni ideja, temveč zrcalo medsebojnih odnosov. Kar je v nas, se zrcali v svetu okoli nas. Zato je najpomembnejše napraviti red v sebi, kajti iz tega notranjega reda se bo rodil nov zunanji red, boljši svet.

Te misli g. Komata se mi zdijo kar primerne ob sedanjih stiski človeštva, ki pa ga povrh vsega pestijo še naravne katastrofe, ki se vrstijo ena za drugo in uničujejo vse, kar je človeštvo ustvarilo. Letos smo tudi v naši državi doživeli skoraj vse oblike naravnih nesreč, samo spomnimo se: dolgotrajna burja in pozeba po vsej državi, požari, veter, toča, huda suša, poplave in plazovi. Zdi se, da nas te ujme delajo otopele, da se ni vredno truditi za pridelek, ki ga ne bo nihče kupil, saj v trgovskih centrih lahko vse dobimo, pa še ceneje kot pri kmetu.

Pa vendar vse ni tako črno, kot se zdi na prvi pogled. Zavedanje o zdravi prehrani, o zdravem načinu življenja je vse bolj prisotno med ljudmi. Predvsem mlade družine si želijo, da bi njihovi otroci že v mladosti bili deležni zdrave hrane, da bi na ta način bili obvarovani bolezni, ki se jih mi nismo mogli ogniti zaradi pomanjkanja pravih informacij o vsem, predvsem pa od kod prihaja hrana na naše trgovske police.

Prihaja čas, ko temu ni več tako. Hvala bogu, ljudje se množično udeležujejo tržnic, iščejo svojega kmeta, ustanavljajo se banke avtohtonih semen itd. Ljudje ponovno posegajo po starih enostavnih kuharskih receptih, ki se jih spomnijo iz svoje mladosti. To prerašča v ljudsko gibanje in vrnitev v varno naročje doma pridelane hrane. Nastaja pa nov problem, ko je povpraševanje večje od ponudbe, vsaj na Kamniškem je tako. To se je pokazalo ob letošnji prvi prireditvi Podeželje v mestu Kamnik. Kupci so bili zadovoljni s ponudbo na stojnicah, v naslednjih mesecih pa bi si tega želeli še več. Tu je priložnost za naše kmete, da se lotijo proizvodov za trg, kot so to počele naše mame in tete, ki so s tem pokrile dobršni del hišnega proračuna. Sadjarsko-vrtnarsko društvo Tunjice je v letošnjem letu, bolj kot ne, bilo prisiljeno priznati premoč nara-

Tunška stojnica na spomladanskem sejmu v Kamniku. (Foto: Iztok Grilc)

vi. Spomladanska pozeba in poletna suša sta oklestila pridelek na tretjino, tako kot pri čebelarjih. Nič se ne da storiti, če ni plodov. Vseeno so pridni društveni zanesenjaki spomladi opravili sanitarno obrezovanje sadovnjaka na Prevali, jeseni pa smo posadili novih 30 dreves, ki jih bomo v naslednjih letih vključili v projekt muzeja starih sort.

Strokovno ekskurzijo smo letos namenili obisku brkinske sadne ceste. Za poln avtobus udeležencev so bili ti kraji popolnoma novo doživetje. Zanimivo in hkrati žalostno doživetje je spoznanje, da se nekoč rodovitna pokrajina zaradi izseljevanja ali preseljevanja ljudi v mesta zarašča. Vasi, ki so po prvi svetovni vojni imele še 350 prebivalcev, jih imajo danes komaj 50. Tisti kmetje pa, ki vztrajajo na zemlji, svoje pridelke prodajajo večinoma Italijanom, ki se že dalj časa zavedajo, kje je kakovostna hrana in pijača. Torej, nauk tega je, da se moramo še bolj organizirano lotiti pridelave in predelave kmetijskih izdelkov. V Tunjicah in tudi drugod po naši občini je še ogromno možnosti za to. Izrabimo ta nič več tako zaničljiv odnos do kmeta. Najbolj strašno je napovedovanje črnih scenarijev, da bi zaradi vse bolj ekstremnih vremenskih pojavov bila ogrožena proizvodnja hrane, kar bi Slovenijo kot velikega uvoznika vsega tega še posebej prizadelo. Upajmo, da tega ne bomo nikdar dočakali.

V želji, da nam naslednje leto prinese več mirnega vremena in s tem več pridelkov, Vam voščim blagoslovljene božične praznike in polno zdravja v letu 2013.

Valentin Zabavnik

Člani Sadjarsko-vrtnarskega društva Tunjice smo si najprej ogledali družinsko kmetijo Mahne v vasi Tatre v Brkinih. Tudi ta vas je doživela usodo izseljevanja v mesta na obali. Ta kmet je edini daleč naokoli. (Foto: Milena Erbežnik Klanšek)

Miklavžev večer ...

December je za otroke še posebej zanimiv in poln pričakovanj. Po dolgi topli jeseni se je v začetku meseca kar pošteno ohladilo in bregove je pobelil prvi sneg. Po vasi je zadišalo po kolinah, po domovih so gospodinje začele s peko pravih domačih piškotov. Otroci se takrat še posebno radi gnetejo okrog mize ali peči in pišejo pisma sv. Miklavžu. O tem kako pridni so doma in v šoli ter kaj si želijo za praznike. Zaželjajo pa si marsikaj. Pisma postavijo k oknu, pod predpražnik ali v pehar na mizo. Nekatere želje se izpolnijo, druge spet ne. Sv. Miklavž otroke spremlja in opazuje skozi vse leto in jim prinese le zaslužena darila.

Tudi Marko, Lenka, Andrej in Marijanka niso prav nič drugačni. Včasih so pridni, drugič nagajivi in poredni. Radi bi, da jim prinese punčko, avto, kolo, knjige in celo pravi helikopter. Le mali Peterček prosi sv. Miklavža, da bi darila namenjena njemu, nesel prijatelju Matjažku, ki je že dolgo časa hudo bolan. Ostale otroke je pošteno sram, ko slišijo Peterčkove želje. Skupaj s sv. Miklavžem se odločijo, da vsa darila podarijo bolnemu prijatelju, da bi se lahko veselil skupaj z njimi in se čimprej pozdravil.

To poučno zgodbo, resnično tudi v vsakdanjem življenju, so otroci, skupaj z angeli, parkeljni in sv. Miklavžem, predstavili na osrednji prireditvi v Kamniku. V nedeljo zvečer, 2. decem-

bra, se je pod Malim gradom trlo otrok, staršev, babic in dedkov. Vreme je bilo nebeško – snežilo je ves dan – vendar pa to obiskovalcev ni odvrnilo od namere, da se podajo na pot proti mestu. Nasprotno – ljudi je bilo prav toliko kot vsa dosedanja leta ali pa še celo več. Okrepčali so se na stojnicah s kuhanim vinom, čajem in domačimi »limoncami«, gospodinje pa so ponudile različne vrste peciva. Pokusili so lahko domači kruh z zaseko, otroci so se sladkali s pečenimi parkeljni, za popotnico pa so domov odnesli še Miklavževe palice. Ognjemet, ki je zaokrožil celotno prireditev, je bil ponovno in preprosto ... čudovit.

Naslednje dni je sv. Miklavž s spremstvom obiskal ter obdaroval otroke v Šmarci, na Vranji Peči in v Tunjicah. Sodeloval je tudi pri slovesnem prevzemu nove pridobitve kamniške knjižnice – Bibliobusa (potujoče knjižnice) – v Arboretumu Volčji Potok.

Igrico z Miklavževim sprevedom in

sejmom domačih dobrot v Kamniku že vrsto let organizira tunjiško Kulturno društvo dr. Franceta Steleta v sodelovanju z Dominikom Krtom.

Ani, Dominiku, vsem igralcem, Marjeti, obema Janezoma, Mihi, Matjažu, Marti, Niki, Justinu in Cirilu z ekipama ter tunjiškim gospodinjam – HVALA. Menimo, da je ta običaj potrebno ohraniti v dobrobit in veselje otrok ter v zadovoljstvo vseh nas, ki si želimo na otroške obraze privabiti čim več smejočih in žarečih oči.

Za to pa se je vedno vredno potruditi.

Urša, KD dr. Franceta Steleta

Foto: Matjaž Sedušak

Ko stopimo skupaj, nam je lažje

Leto se izteka in občutek imam, da je vsako leto krajše, saj čas vedno hitreje beži. V teh kriznih časih, kot so sedaj in kakor kaže, da še ne bodo kaj hitro minili, je dobro, da se zavedamo, da naše Društvo skupne pomoči ni namenjeno priskočiti na pomoč le v slučaju požara ali kakšne druge hujše nesreče, temveč da si krajani in društva pomagamo tudi ob drugih prilikah. To ima same pozitivne lastnosti – združiti prijetno s koristnim. S tem, ko priskočimo na pomoč na kakršen koli možen način, ni pomembno, za kaj gre, napravimo dobro delo posamezniku, društvom ali skupnosti. Obenem pa je to prilika za druženje, ki ga v tem prenatrpanem tempu življenja skoraj ni več. V sodobnem času, tehnično tako dovršenem, v dobi računalništva, mobilne telefonije in sodobnih pripomočkov, ki jih uporabljamo pri vsakem delu, bi nam prostega časa moralo še precej ostati, ne pa da nas to dodatno psihično obremenjuje. Spominjam se časov, ko smo kmečka in tudi druga dela opravljali predvsem ročno, pa je bilo ob koncu leta vedno vse postorjeno. Vmes smo hodili drug drugemu pomagat – od sečnje v gozdu, košnje, žetve, mlatitve pšenice, pa še kar nekaj »plat« je bilo zabetoniranih, hiš in gospodarskih poslopij pokritih. Za »likof« pa so obvezno pele harmonike. Je pa res, da je vsak to znal tudi ceniti. Zato Tunčani, pomagajmo si med seboj, le tako bomo lahko vsi uspešni, zadovoljni in srečni.

Srečno, zdravo in uspešno leto 2013 vam želimo predsednik Društva skupne pomoči Justin Klanšek in člani odbora.

Avtokrosisti v tujini uspešni, v Sloveniji pa še vedno ni proge

Minila je še ena dirkaška sezona v avtokrosu, ki se je tudi letos odvijala le v tujini, saj v Sloveniji ni bilo razpisane niti ene dirke.

V letošnji sezoni se je AMK Tunjice pridružil še en voznik; skupno so tako pod klubskimi zastavami dirkali kar trije vozniki in sicer Marcel Grgič s svojim buggyjem Tatro 4X4, Janez Zgonec s svojim buggyjem Nissan 4X4 in novinec Matej Lavrič s Subaru Imprezo. Prva dva voznika sta v letošnji sezoni dirkala v diviziji 3 oziroma med buggyji, Lavrič pa v diviziji 1. Vsi vozniki so se udeleževali le mednarodnih dirk, saj tudi letos na koledarju slovenskega državnega prvenstva ni bilo razpisane niti ene dirke.

Pri tem je še posebej izstopal Marcel Grgič, ki se je letos udeležil vseh dirk za evropsko prvenstvo. Dirkaško sezono je Grgič otvoril v aprilu na dirki v Nordingu v Avstriji, kjer je s svojim buggyjem Tatro 4X4 zasedel 5. mesto. Karavana evropskega avtokrosa se je nato preselila v Francijo (Saint Martin Valmeroux), Latvijo (Musa) ter Nemčijo (Seelow in Cunewalde), kjer

se je med dvajseterico redno uvrščal tudi Grgič. Najboljše mesto, ki si ga je privozil na teh dirkah, je bilo 14. Zgonec in Lavrič sta se v začetku junija udeležila dirke v sosednji hrvaški Rupi, kjer si je Zgonec privozil odlično drugo mesto.

Sezona evropskega prvenstva v avtokrosu se je nadaljevala na tradicionalni mednarodni dirki v Novi Paki na Češkem, ki sta se je udeležila tudi Grgič in Zgonec. Oba sta zasedla visoka mesta med najboljšimi evropskimi dirkači, Grgič 14. mesto in Zgonec 22. mesto. Pri tem ju je spremljala razširjena ekipa navijačev, saj je bil v okviru AMK Tunjice organiziran ogled dirke. Dirki na Češkem je sledil daljši premor za dirkače, nato pa se je sezona nadaljevala z evropsko dirko v madžarskem Nyiradu. Tudi te dirke sta se udeležila Grgič in Zgonec, na kateri pa nista imela posebne sreče. Zgoncu je na dirki odpovedal motor v njegovem buggyju Nissan 4X4, Grgič pa je po nekaj tehničnih težavah zasedel 24. mesto. Sledile so še dirke v češkem Prerovu, francoskem Saint Igny de Vresu in zaključek evropske sezone v avtokrosu v italijanski Mag-

giori. Na vseh teh dirkah je Grgič osvojil točke za evropsko prvenstvo in sezono zaključil na skupnem 25. mestu in se s tem rezultatom ponovno vpisal v zgodovino evropskega in slovenskega avtokrosa.

Po končanih evropskih dirkah so se vsi trije dirkači udeležili še dirke v hrvaški Rupi, kjer so vsi zasedli mesta na stopničkah. V diviziji 3 sta Grgič in Zgonec zasedla prvo in tretje mesto. Lavrič pa je v svoji diviziji zasedel drugo mesto. Vsi dirkači AMK Tunjice so tako zaključek sezone okronali s pokali.

Razvoj avtokrosa je tudi v letošnji slovenski dirkaški sezoni popolnoma zastal in nič ne kaže, da bi se v prihodnjem letu obrnilo kaj na bolje. Tudi letos, kljub trudu nekaterih, nismo videli dirke v Tunjicah, predvsem zaradi birokratskih ovir, člani AMK Tunjice pa pri tem vseeno ostajamo optimisti. Dokumenti, ki so potrebni za registracijo proge v Tunjicah, so še vedno v teku, pri čemer pa birokratski mlini meljejo počasi. Vizija AMK Tunjice še vedno ostaja organizacija dirke, ob sodelovanju članov kluba, lastnika zemljišča in drugih zainteresiranih za avtokros pa nam bo to v prihodnosti zagotovo uspelo.

Ob praznem slovenskem koledarju avtokros dirk v letošnji sezoni člani in športni funkcionarji AMK Tunjice nismo bili dejavni na nobeni dirki, smo pa kot navijači in gledalci spremljali dirke za evropsko prvenstvo, ki so se jih udeleževali dirkači AMK Tunjice, včasih v manjšem in drugič v večjem številu. Organizirali pa smo že tradicionalni večdnevni izlet v Novo Pako, ki je vsako leto posebno doživetje, ob koncu sezone pa smo pripravili tudi piknik za člane in podpornike kluba.

AMK Tunjice

Grgič na eni od evropskih dirk.

Novice iz šole

Kaj je novega v šoli? Za nami je leto, ki ni prineslo nobenih pomembnih sprememb v šolo. Število učencev je ostalo enako, to je 32. Kombinacije so enake kot prejšnje šolsko leto: 1. & 2. r., 3. & 4. r., 5. r. je samostojen. Učiteljice smo ostale iste: Jelka Vrhovnik, Mojca Antonin, Jana Razboršek, Jana Trebušak, Polona Križaj, Barbka Marin, le Polona se pripravlja za nadomeščanje v Nevljah, v Tunjice pa bo prišla nova učiteljica (morda učitelj).

Spomladi sta učiteljici Jani šolarje pripravili na zahtevno igro, musical *Pepelka*, ki ste si ga lahko ogledali

na prireditvi malo pred koncem šolskega leta. V malo spremenjeni igralski zasedbi s *Pepelko* v decembru nastopamo še na OŠ Frana Albrehta ter na OŠ Šmartno, PŠ Sela. Tik pred začetkom veselega decembra pa smo v šolo povabili tudi starše, ki so skupaj z nami ustvarjali na novoletni delavnici. Otrokom je veliko pomenilo, da so lahko ustvarjali in razvijali svoje ročne spretnosti skupaj s starši in učiteljicami. Vsi smo bili ponosni na naše izdelke. To šolsko leto izvajamo projekt *Glasba in ples*, ki vam ga bomo predstavili na prireditvi za materinski dan. Pustimo se presenetiti. Šola je še vedno srce

kraja, mnogo krajanov pot pripelje do nas. Nekaterih smo učiteljice in učenci še prav posebej veseli in smo hvaležni za njihovo dobro voljo: Ivan Nograšek nas vodi po tunjiških gričih in dolinah in otroke uči o preteklosti, Valentin Zabavnik obuja sadjarsko tradicijo in vzgaja mlade sadjarje, gasilci PGD Tunjice vzgajajo mlade gasilce, Draga Vrhovnik in Marija Šmidovnik pa obujata in spodbujata izdelovanje cvetja iz krep papirja. Zahvaljujem se tudi Zdravilnemu gaju Tunjice, kjer nas vedno z veseljem sprejmejo.

Šola je večkrat živa tudi v večernih urah, ko se na vajah zberejo »Štupice«, Tunjski oktet, igralci KD dr. Franceta Steleta ali pa potelovadijo upokojene krajanke. Vsi ste dobrodošli v šoli. Dobrodošli ste tudi na igrišču, kjer se lahko rekreirate in družite s prijatelji, le pokažite, da ste kulturni in da cenite domač kraj in naša skupna prizadevanja za lepo in urejeno okolico. Tako bomo lahko ponosni, sicer pa se bomo sramovali ob pogledu na smeti in na uničene težko pridobljene dobrine (klopi, igrala, ograja). Pokažimo sebi in obiskovalcem našega kraja, da smo dobri, delavni, kulturni ljudje, ki jim ni vseeno v kakšnem kraju živimo. Naš cilj je otroke vzgojiti tudi v tem duhu. Skupaj z vami nam to lepo uspeva.

Septembra je prišla nova, pogumna generacija prvošolcev. Prvošolci (z leve): Bine Hrastovec, Lovro Cerar, Miha Grintal Polše (se je preselil v Kamnik), Manca Kočar, Vid Čimžar, Lenart Kočar, Nejc Vrhovnik, Simon Vinšek.

Vodja PŠ Tunjice
Jelka Vrhovnik

Kaj osreči prvošolce?

Srečna sem, ko se s sestrico in babi igram *Človek ne jezi se*. Manca

Srečen sem, ko mi mami kaj kupi, ko zmagam pri igri in ko delam domačo nalogo. Bine

Srečen sem, ko mi Božiček prinese darilo. Simon

Zelo sem vesel, ko dobim knjigo o dinosavrih. Lenart

Srečen sem, ko se igram s svojimi živalmi. Imam dva mongolska skakača, enega mucka, želim pa si še psa. Vid

Veseli sem bil, ko sem dobil dve zlati ribici, kupili pa smo tudi psička. Lovro

Srečen sem, ko mi oči kupi knjigo o dinosavrih. Nejc

Takrat sem najbolj srečna, ko je moj rojstni dan. Maruša Golob, 2. r.

Srečen sem, ko berem knjigo *Zmaji in takrat*, ko igram na računalnik. Rok Golob, 2. r.

Pesmi o črkah

C

Cicido, cicido,
jutri zjutraj bo lepo.
Cicidi, cicidi,
zunaj igrali se bomo vsi.

Nejc Kosirnik, 2. r.

B

Bem, bem, bem,
zelo sem bil tepen.
Bom, bom, bom,
kakšen rompompom.

Ožbej Bastič, 2. r.

H

Uh uh uh,
me je Francelj,
ta poredni stric potepuh.

David Krumpetar, 2. r.

R

Raca po reki racasto čofota,
rak po reki ropota,
riba pa ringa raja se igra.

Eva Butalič, 2. r.

H

H je hiška brez strehe.
V hiši H stanuje hrček.

G

G je glasen gospod,
ki hodi v glasbeno šolo.

Miha Klemen, 2. r.

Novoletna voščila

Zdravje, sreča, sneg, veselje,
to najlepše je življenje.

Želim vam obilico snega,
da bo prava zimska pravljica.

Pika Vrhovnik, 5. r.

Veselje in sreča,
zdravje in smeh,
dobre ocene,
božič in sneg.

To moje so želje
v teh prazničnih dneh.

Robi Pavlovič, 5. r.

Veselo novo leto 2013!

Ob novem letu vam želim veliko
sreče in veselja,
da bi bili zdravi in ga dobro
praznovali.

Manca Šmidovnik, 5. r.

Novoletno praznovanje otvorimo,
da veselje, sreča bo,
ob snegu se zabavajmo,
novo leto voščimo.

Anja Slana, 5. r.

Ob peči gorenje,
imejte božično veselje.
Ko bo zasvetila sveča,
bo v tebi zažarela sreča.

Na sneg pojdimo zdaj s smučmi,
naj božična jelka zažari.
Opolnoči naj bo smučišče
ob novem letu kot svetlo zabavišče.

Špela Klemen, 5. r.

Pesmi o novem letu

Božiček prihaja

Božiček prihaja,
darila nam tala,
darila odpremo,
se vanje zazremo.

Božiček spet pride
in reče tako:
Kaj naj vam dam,
mogoče lep dan?

Daj nam lepe dni,
brez žalosti in skrbi,
da zdravi bi bili
in srečni tudi vsi.

Nuša Vrhovnik, 3. r.

Novo leto

Novo leto bliža se,
sreča naj čaka te.
Nov vesel začetek
naj bo kot najlepši petek.
Božič naj bo vesel,
da bo svet pel.
Ognjemet na nebu naj bo,
da veselje večje bo.

Nejc Černevešek, 4. r.

Novo leto

Novo leto je nov začetek,
kakor je veseli petek.
Zaželim si veselje
in izpolnimo si želje.
Prižgemo tudi kresničke
in pojemo malo potičke.

Kristijan Kuhar, 4. r.

Novo leto

Novo leto prinaša srečo
in božično, snežno lečo.
Zabavali se bomo vsi,
do konca snežnih dni.

Topotali bomo v visok sneg
in preplezali sneženi breg.
Nihče nas ne ustavi,
nihče drug razen piškoti ob kavi.

Ko raketa se razpoči
in iskrica zaiskri,
zabavali se bomo vsi
do konca novoletnih dni.

Nika Sotošek, 4. r.

Novo leto

Spet prišel je čas,
ki privabi nasmeh na obraz.
Zunaj snežinke snežijo,
lučke v naših domovih svetijo.

To leto hitro je minilo,
že novo leto prihaja, staro odhaja,
mi pa živimo in se še naprej
veselimo.

To leto naj nam prinese ljubezen in
sanje,
srečo in zdravje, da ne bi nikoli
jokali,
da bi se vedno le smejali.

Klara Podjed, 4. r.

Moje počitnice

Letošnje počitnice
krasne so bile.
Doma smo se zabavali,
v Laškem čofotali.

Pekli smo potico
in dobro pito skutino.
Slastno je bilo zares,
manjkal je samo še ples.

K mami smo odšli na obisk,
ko pridemo tja, zaslišimo pisk.
Ah, bila je psička Kala,
ki bi se samo crkljala.

A v nedeljo bilo je vsega konec,
saj doma je počil lonec.
V šolo bo treba spet,
tako se pač vrti naš svet.

Lucija Vrhovnik, 5. r.

Kraški rob

V petek, 1. 6. 2012, smo šli na končni
izlet. Odpeljali smo se z avtobusom.
Najprej smo šli v Sveto jamo. Videli
smo oltar in tri vrste kapnikov: sta-
laktite, stalagmite in kapniški steber.
Videli smo kamen, ki se ga da prelo-
miti. Nato smo se odpeljali k morju.

Ko smo prišli na morje, smo našli školjke in polže. Nabrali smo jih. Bilo mi je všeč.

Tilen Vrhovnik, 3. r.

V petek smo imeli naravoslovni dan. Z avtobusom smo se odpeljali na Primorsko. Ko smo prispeli, smo pojedli malico in si ogledali daljnogled. Potem smo odšli v gozd, si ogledali drevesa in videli veliko jamo. Nato smo odšli v Sveto jamo. Tam smo videli oltar, klopi, ugotavljali temperaturo in si to zapisali. Po ogledu Svete jame nas je avtobus odpeljal na morje. Tam smo nabirali školjke in videli dve veliki ladji. Šli smo na sladoleđ, nato smo se odpeljali nazaj domov.

Miha Vrhovnik, 3. r.

Sneg med počitnicami

V ponedeljek bil je sneg in odhiteli smo na sosednji breg. V breg smo peljali sani in se veselo sankali.

Po bregu smo se sankali in bili zelo veseli, naredili smo tudi snežaka, saj volja naša je bila taka.

Mama poklicala je, Zala hitro, kosilo je! Hitro sem odhitela, saj od jutra nisem jedla.

Mislili smo, da ni junaka, ki podrl nam bi snežaka, a na žalost bilo je preveč toplo in snežakov kmalu ni bilo.

Zala Stele, 5. r.

Anja pri meni doma Med počitnicami

Lanske poletne počitnice je k meni prišla prespat sošolka Anja.

Prvi dan sva vstali zelo zgodaj, saj sva hoteli presenetiti mami in babico z zajtrkom. Ko sva ga pripravili, sva šli nazaj v posteljo. Čez pol ure smo vstale vse skupaj. Babica in mami sta videli, da je zajtrk že pripravljen. Z veseljem smo ga pojedle. Jaz in Anja sva bili zadolženi za pomivanje posode. Šele ko sva vse pomili in pospravili, sva se šli lahko ven igrat. Po kosilu sva spustili mojo papigo. Ko sva jo hoteli ujeti, se je spretno izmikala kletki. A z malo sreče sva jo ujeli. Pogledali sva na uro in ugotovili nemo-goče. Ura je bila že pol petih. Sklenili sva, da greva malo zadremat. Zbudil naju je mamin glas: »Večerja, večerja.« Stekli sva po stopnicah v kuhinjo. Kot bi mignil sva bili že v kopalnici. Ugotovili sva, da je zmanjkalo gela za tuširanje. Nevede sem dala mleko za telo, saj sem mislila, da je to tuš gel. Ampak je bilo vseeno dobro. Umili sva se. Udobno sva se usedli na kavč. Anja je prižgala televizijo in brskala po televizijskih kanalih. Končno je našla slovenski film. Gledali sva ga do konca. V postelji sva odigrali še eno »rundo« enke. Potem sva zaspali. Drugi dan sva spali do kosila. Po kosilu sva šli ven. Zunaj je bilo zelo vroče, a to naju ni motilo. Pozno sva prišli noter. V moji sobi sva prižgali računalnik. Zmotil naju je mamin klic: »Anja tvoja mami je prišla.« Anja je vzela svoje stvari in odšla. Zelo sem bila vesela, da je bilo Anji pri meni všeč.

Manca Šmidovnik, 5. r.

V nedeljo je zapadel prvi sneg. In jaz sem šla na bližnji beli breg.

Hitro vzela sem sani, se v breg podala bi, a kaj ko primerne obutve ni.

A jaz v breg sem se podala, se z Manco nasankala. Kmalu dovolj sva imeli, ker na toplo sva želeli.

Naslednji dan prišel je Miha, ki po bregu gor sopiha. S sankami prišel do vrha, se spusti po bregu in se čudi snegu.

Dan mrtvih je prišel, a kmalu je odšel. Ob grobu smo se zbrali in se resno vsi držali.

Te počitnice bile so kratke, a tudi sladke.

Anja Slana, 5. r.

Plavanje

Med počitnicami smo se zbrali vsi, katerih plavanje nas družijo in veseli.

Plavanje je disciplina, ki zahteva veliko B-vitamina in moči, ki jo rabiš za vse dni.

Ko vržemo se v bazen, smo mokri do kolen, ko pa vržemo proti голу, pa pričakujemo zmago v vaterpolu.

Če pa vaterpolsko društvo gledali bi, pridite v Kamnik, kjer zbrani smo vsi.

Jan Gregorinčič, 5. r.

Spoznavamo Sveto jamo pri Socerbu na Kraškem robu.

Planinski krožek v šoli

S šolarji planinci smo se družili tudi nekaj sobot v letu.

Januarja smo se podali na pot proti Sv. Miklavžu na Gori v Tuhinjski dolini. Pohod smo začeli malo nad Snovikom. Občudovali smo prelepo in mirno naravo, se spraševali, ali smo na pravi poti, in bili zelo veseli in pomirjeni, ko smo ugledali cerkvico na vrhu oddaljenega hriba.

Na poti na Sv. Miklavža na Gori.
(Foto: Polona Križaj)

Hodili smo po travnatih in gozdnih poteh, si ogledovali pašnike in skladovnice drv, ki so jih pripravili pridni domačini, del poti pa smo prehodili tudi po cesti in si ogledovali lepo urejene kmetije in počitniške hišice. Odkrili smo prelepe in glasne potočke, lovili naše sence, se smejali drug drugemu in mimogrede prišli do cilja naše poti. Razgledali smo se naokoli in ozrli celo cerkev sv. Ane v Tunjicah. Na vrhu Gore pa smo po malici raziskali vse stavbe, obzidje, vodnjak in celo antenski stolp malo višje.

Čudno se nam je zdelo, da se pot nazaj tako vleče, ko smo jo pa v hrib tako lahko mahkali. Pa nič ne de, tudi počasi se daleč, predvsem pa bolj varno pride.

Na pobudo upokojene tunjiške učiteljice Metke Mestek smo v tem letu pohajkovali tudi s skupino domačinov, ki se že vrsto let družijo tako, da se sprehajajo po gozdnih in planin-

skih poteh ter odkrivajo vedno nove zanimivosti, ki jih ponuja narava.

Tako smo se sončne in tople marčevske sobote odpravili na pohod do Kriškega bajerja. Naš vodnik, gospod Ivan Nograšek, nas je popeljal po travnatih in gozdnih poteh, ki so bile na trenutke tako zavite, da bi se lahko kaj hitro izgubili. No, pa se nismo ničesar bali, ker smo se zanesli na našega vodnika in smo lahko le z odprtimi usti, očmi in ušesi poslušali njegove zgodbe. Med drugim nam je pokazal prostor, kjer so Tunjičani pred 250 leti kopali premog in ga vozili tudi drugam. Pot, ki se je vzpenjala in spuščala, je bila polna suhega listja, da smo lahko ustvarjali igrive zvoke vlaka. Videli smo kar nekaj potočkov in mlak z mrestom pa belih zvončkov in kronic, vijoličnega žafrana in rumenih trobentic. Bili smo presenečeni, kako zelo hitro smo prišli do podgorskega igrišča, kjer smo imeli postanek za najljubši del pohodniškega izleta – malico, seveda.

Sendviči, čaj in čokolada so nam dali novih moči, da smo zelo hitro prišli do našega končnega cilja, kjer smo občudovali ribe v ribniku in ribiče ob njem. Nekaterim fantom je bilo žal, da niso imeli s seboj opreme, da bi nam ulovili kosilo. Pot nazaj ni bila več tako hitra in lahka, a nas je sonce grelo in nas spodbudilo, da smo kakšno zapeli in lažje dočakali prihod nazaj k šoli. Polni lepih vtisov smo se dogovorili, da se kmalu spet odpravimo na pot.

Pri Kriškem bajerju.
(Foto: Metka Mestek)

Že čez slabe tri tedne smo se ob nepredvidljivem aprilskem sobotnem jutru odpravili proti Komendski Dobravi. Sivo nebo nas je strašilo, a z dežniki, s pelerinami in z dobro voljo opremljeni smo se v spremstvu treh kužkov odpravili novim dogodivščinam naproti. Naš vodnik Ivan nam je na poti pokazal mesto, kjer naj bi menda pristali Marsovci. V gozdu smo pot nadaljevali mimo kamnoloma, kjer so uredili progo za kolesarje in motoriste, preizkusili pa smo jo tudi mi. Mimo Čukovega bajerja smo se podali do partizanske bolnišnice dr. Tineta Zajca, kjer so med vojno zdravili ranjence. Obiskali smo še Ivanovega brata, ki nas je prijazno pogostil in nam pokazal del svoje kmetije. Že nekoliko utrujeni smo se napotili le še nazaj proti šoli in domu, ko se je skozi oblake prebudilo močno sonce. To nam je dalo zagona, da smo lahko spet malo hitreje in bolj veselo stopili. Bili smo zadovoljni, da smo kljub kislemu vremenu odšli na pot in razgibali naše kosti in mišice, se nadihali svežega zraka ter si zbrisili glave. Pa še tako prijetno toplo in svetlo se je naš pohod končal.

Mladi in malo manj mladi tunjiški planinci v Komendski Dobravi.
(Foto: Metka Mestek)

Maja in oktobra pa smo odšli na planinski izlet pod okriljem Mladinskega odseka planinskega društva Kamnik. Pridružili smo se planinskim skupinam drugih šol na kamniškem območju in se z avtobusom odpeljali v druge pokrajine naše Slovenije. Obakrat smo odšli proti jugu domo-

vine. Maja prav na mejo, in sicer na Trdinov vrh na Gorjance, oktobra pa na Notranjsko, v deželo Martina Krpana, tj. na Vrh nad Sveto Trojico.

V pragozdu. (Foto: Vlasta Bizjak)

V maju smo se v sončnem in toplem vremenu sprehajali po pragozdu, spoznali čudežno vodo Gorjancev in na vrhu posedeli ob slovenski in hrvaški cerkvi.

Oktobra nam je bilo vreme manj naklonjeno, saj je rosilo, na vrhu pa tudi močno pihalo. Tako se prav veliko nismo razgledovali. Smo pa nižje ob poti občudovali pašnike s kravami in konji. Presihajočega Petelinjega jezera pa na žalost nismo videli zaradi suše v tem letu. Toliko bolj zanimivo je bilo prisluhnuti Levstikovim zgodbi o junaku Martinu Krpanu, ki nam jo je srčno in doživeto pripovedoval naš vodnik Marjan Kobav, po rodu Pivčan. Na koncu pohoda smo mokri in premraženi sedli v avtobus, a hkra- ti smo bili veseli, da smo šli v naravo, čeprav bi lahko doma na toplem sedeli in tarnali, kako nam je dolgčas.

Polona Križaj,
mentorica planinskega krožka na PŠ Tunjice

Na vrhu
pri Sv. Trojici.
(Foto:
Vlasta Bizjak)

Ivana Lap

Počitnice pri teti

Med počitnicami me je teta Mateja povabila k sebi. Tam sta bila tudi bratranec Domen in sestrična Klara.

Zjutraj smo vstali, se umili in pojedli zajtrk. Dogovorili smo se, kaj bomo delali. Jaz in Domen sva bila za risanje. Začela sva risati. Mala Klara nama je nagajala. Iz rok nama je vlekla barvice. Zato se je teta odločila, da gremo malo na sprehod. Odpravili smo se k Tomažu gledati psičko Kymi. Po vrnitvi domov je teta začela kuhati kosilo, ki je bilo po naši želji. Ta čas pa smo se pridno igrali. Kosilo je bilo zelo dobro. Naša nagajiva Klara je šla k počitku. Domen in jaz pa sva se igrala z morskim prašičkom po imenu Mumi. Zelo rad je korenje in seno. Skril se nama je pod sedežno in naredil lužico. Zato sva morala za njim počistiti. Gledali smo tudi film po imenu Muhice. Ob gledanju filma smo se zelo zabavali. Po filmu smo se odpravili v deželo zaspancev. Naslednji dan sem odšla nazaj v Tunjice. Kljub slabemu vremenu sem počitnice preživela lepo.

Lucija Nograšek, 5. r.

Nesrečni ribolov

Neko soboto sva z Janom odšla na ribolov v Klemnov ribnik. S seboj sva vzela ribiške palice in ribiški pribor.

Začela sva loviti ribe. To so bile posrtrvi. Čez nekaj časa sva videla mrtve ribe, vzela sva jih iz ribnika in jih pokrila z snegom. Ko sem pokrila ostale ribe, sem ulovil zelo veliko ribo. Jan je ulovil malo manjšo ribo kot jaz. Potem naju je videl Klemnov oče. Začela sva bežati, ker sva se ustrašila. Odšla sva domov in palice pustila tam. Doma sem povedal, kaj se je zgodilo, in moral sem nazaj, da se opravičim.

Ko sem se opravičil, je Klemnov oče rekel, da lahko lovim ribe, če prej vprašam. Vzel sem ribiške palice in se odpravil domov.

Robi Pavlovič, 5. r.

Musical Pepelka.

Septembra smo šli z Ivanom Nograškom na pohod po Tunjicah, v Močeradovem kotu nas je sprejel Valentin Zabavnik.

Ivana Lap

Anekdota

Neka moja daljna sorodnica je imela zelo uspešno podjetje s tekstilom in je delala za veliko evropskih držav. Tako da je tudi velikokrat odšla na službena potovanja. Na letališča jo je največ vozil sin Gorazd, ko pa se je vračala domov, jo je vedno prišel iskat.

Ona je bila tako urejena gospa, kot se spodobi za direktorico neke uspešne firme, njen sin, mamin ljubljencek, pa je naokoli hodil z dolgimi neurejenimi lasmi, s strganimi hlačami, ki so menda zelo moderne, z nezavezanimi čevlji, s ponošeno majico ... »Si kot kakšen cigan,« mu je velikokrat rekla. »Sram me je, ko moji prijatelji poslovni partnerji vidijo, kakšnega sina imam,« mu je še očitala.

Pa je prišel ponedeljek, ko jo je Gorazd spet peljal na letališče. »Pridi čez tri dni pome,« mu je rekla, »a malo urejen«. Zadnji dan, ko naj bi šel po mami na letališče, pa je fant odšel k frizerju, si od očeta sposodil črno obleko, roza srajco in kravato. S seboj je vzel tudi očetove lakaste čevlje, ki so mu bili dve številki preveliki, zato jih je obul šele na letališču. S tablo v roki, na kateri je bila napisana njena firma, s sončnimi očali, v očetovi obleki in novo frizuro je stal na letališču in čakal mami. Prispelo je letalo. Po carinskem pregledu so se potniki začeli prerivati skozi vrata. Gorazdova mama je začela iskati sina, ki naj bi prišel ponjo. Šla je mimo lepo urejenega fanta, je pozneje povedala. Po treh metrih se je uzrla nazaj, a glej ga zlomka, lepi fant se je obrnil proti njej in v rokah še kar držal tablo. »Saj to je vendar moja firma,« se je začudila. Takrat se je zasmel tudi Gorazd, saj je vedel, da ga njegova mama ni prepoznala; a naredil ji je veliko zadovoljstvo, ko se je tako lepo uredil.

Nasmeljali smo se do solz, ko nam je pripovedovala, da niti svojega otroka ni prepoznala po temeljiti stilski preobrazbi.

Fani Vinšek

Matična
knjižnica Kamnik

Nova potujoča knjižnica

Tunjice bo tudi v letu 2013, kot že zadnjih 15 let, obiskovala potujoča knjižnica. Vendar pozor – prihaja nova, večja potujoča knjižnica, s še bogatejšo knjižnično ponudbo. Oktobra 2012 je bil v Matični knjižnici Kamnik prevzem nove potujoče knjižnice, ki jo bosta skupaj uporabljali Matična knjižnica Kamnik in Knjižnica Domžale. Zaradi potrebe po omogočanju dostopa do knjižničnih storitev tudi tistim uporabnikom, ki so iz bolj oddaljenih krajev, ki sicer sploh ne bi mogli do knjižnice ali pa veliko težje (otroci in starejši ljudje, ki nimajo prevoza, bolni, invalidi, ipd.), in dotrajanosti stare potujoče knjižnice, smo se odločili za nakup nove. Marsikomu od uporabnikov je potujoča knjižnica edino okno v svet knjig in zato ima veliko vlogo pri spodbujanju bralne kulture. Po postopku javnih naročil je bilo kot najugodnejši ponudnik za izvedbo projekta »Nakup in oprema bibliobusa« izbrano podjetje DUALIS d.o.o. iz Maribora. Za namen potujoče knjižnice so nam predelali vozilo Irisbus/IVECO Daily 50C17 V/P. Nakup je bil skupni projekt Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Občine Kamnik, Knjižnice Domžale, Občine Lukovica in Matične knjižnice Kamnik. Potujoča knjižnica bo obiskovala kraje treh občin: občine Kamnik, občine Lukovica in občine Domžale.

V kombiju bo ob vsakem obisku na voljo približno 3000 enot knjižničnega gradiva, od tega okoli 2750 knjig in 250 enot neknjižnega gradiva (CD in DVD). Gradivo je strokovno urejeno po UDK in je raznovrstno: od otroških pravljic, pesmic in poučnih knjig do strokovnih knjig za odrasle ter seveda otroško in odraslo lepo-

slovje ter nekaj neknjižnega gradiva. Knjižnično zbirko bomo nenehno obnavljali in dopolnjevali, pri čemer bomo upoštevali tudi zanimanje in povpraševanje uporabnikov potujoče knjižnice.

Izposoja bo potekala računalniško. Posebnost bo tudi v tem, da bo v sistemu COBISS potekalo delo preko »online povezave«, kar pomeni, da se bodo vse aktivnosti direktno evidentirale na pripadajoči bazi posamezne knjižnice. V ta namen je v kombiju nameščen računalnik, ki bo preko spleta povezan s strežniškim računalnikom OpenVMS Itanium. To bo prva potujoča knjižnica v Sloveniji, ki bo delovala na tak način. V vseh ostalih potujočih knjižnicah morajo podatke o izposojenem ali vrnjenem gradivu naknadno prenašati v bazo (zvečer, ko pridejo s terena v centralno knjižnico, šele ažurirajo podatke). Pri nas se bo vse evidentiralo sproti in bo na primer v Kamniku v knjižnici takoj vidno, da določena knjiga, ki si jo bo nekdo v Tunjicah izposodil, ni več prosta. Lepo vabljeni, da se nam pridružite v deželi branja in si s knjigami obogatite vaš vsakdan.

URNIK OBISKOV POTUJOČE KNJIŽNICE V LETU 2013:

(OB ČETRTRKIH OD 18.00 DO 19.30 PRED OŠ TUNJICE)
10. in 24. januar; 7. in 21. februar;
7. in 21. marec; 4. in 18. april; 2.,
16. in 30. maj; 13. junij; 5. in 19.
september; 3. in 17. oktober; 14. in
28. november; 12. december

Z novo potujočo knjižnico bo v prihodnje prišlo do sprememb nekaterih postajališč in dolžine posameznih postankov. Za Tunjice zaenkrat ni predvidena sprememba dneva in časa postanka, vendar vseeno spremljajte obvestila (plakati po Tunjicah, lokalni časopis, novice na spletnih portalih ...).

Mojca Kosirnik

Off road v Tunjicah

Po nekaj letih se je na Zadnjem robu začelo nekaj dogajati. Zopet so zahrneli motorji, toda tokrat malo drugače kot smo bili navajeni. Motorji so bili vgrajeni v vozila 4x4 pogon, po domače v džipih, kot radi pravimo. Klub SCT Panther Kamnik, katerega član sem tudi jaz, je organiziral dirko v off road-u. To je vožnja po blatu, luknjah, hribu, itd. Vozimo v treh kategorijah in sicer v spretnostni, soft trial in hard. Spretnostna je bolj hitrostna, ker so tukaj kar velike hitrosti in kar hitro jo dobiš po glavi, ko udariš v steklo na vratih, zato so obvezne čelade. Soft trial je pa bolj počasen, je tudi krajša proga in se vozi med vrati, tako pravimo mi, dirkači. To so plastične cevi, ki imajo na vrhu leseno kroglico in ta kroglica ne sme pasti iz ležišča. Tukaj jih dobiš po glavi še bolj, saj te v avtu premeta, kot bi bil na razburkanem morju. Hard pa je razred zase. To so vozila, ki so predelana tako, da se lahko izvlečejo iz vsake situacije. Večina vozil ima kar po dva vitla, spredaj in zadaj. Drugače ga pa imajo samo spredaj in ti avtomobili se ne morejo registrirati.

S predsednikom kluba Branetom Prezljem, sva se v letu 2010 začela pogovarjati, ali bi organizirala srečanje v naravnem okolju. Tako sem lani začel iskati teren za izvedbo in sem ga našel. Toda nastane težava, sta dva last-

nika in ali bosta pripravljena odstopiti zemljišče. Grem do Zdravca (zg. Golobov) in ga vprašam – takoj za. Grem še do Marjana (sp. Golobov) – tudi za. Obenem bi se jima še zahvalil za zemljišče, ki sta nam ga odstopila za tekmo. Povem Branetu, da sem našel teren in da lahko izpeljemo tekmo.

Tako se je začelo z iskanjem papirjev in organizacijo. Takoj na začetku težave, kdaj organizirati, datum. Na ostalih tekmah ni problema, ker se dogaja v glinokopih ali peskokopih. Pri nas pa trava, kaj sedaj. No, tudi to smo rešili, priprave za prvo dirko so se začele. Tako so 18. 8. zahrneli motorji na Zadnjem robu. Prijavilo se nas je 24 posadk, od tega trije za hard, in z veliko težavami se je začelo. Bilo je sončno in suho vreme, tako se je kar malo kadilo. Tekma je potekala tekoče, razen malo potlačenih odbijačev ni bilo nesreč. Razen pri hardu, kjer so imeli nekaj težav in so s pomočjo gledalcev lahko nadaljevali.

Konec tekme in rezultati po pričakovanjih, zmaga v soft trialu, kar je moja panoga, lanskoletni državni prvak, in tretje mesto v spretnosti. Ni bilo slabo. Čez nekaj dni pa šok. Brane mi sporoči, da ima off road zveza prosti termin 20. 10. in je prijavil srečanje. No, pa se je spet začelo. Priprava in papirji, vse v redu, razen vremena. Čisto pravo jesensko vreme, oblačno in deževno. Ali bo ali ne bo vremena, smo se spraševali. Toliko vloženega truda, na koncu pa zaradi vremena odpoved. Toda dež je nehal in smo začeli s pripravo proge. Dobro namo-

čena zemlja mi je že pri »trasiranju« proge delala obilo težav. Postaviti sem moral skoraj čisto nove trase.

Dan D, prijavljenih nas je 27 posadk, od tega štirje za hard. Težave že na ogledu proge. Razmočen teren in nepravne gume sta bila problema, kako priti v hrib. Nekaj nas pride čez, ostali se zaganjajo in poskušajo priti čez, kar jim je po mnogo truda tudi uspelo. Sprememim potek proge, naredimo še en ogrevalni krog in dirka se začne. Vse poteka tekoče, nobenih težav, razen tekmovalca na soft trialu, ki je odtrgal rezervoar za gorivo. Na hardu tudi brez problemov in tako smo prišli do zaključka in podelitve. Zmaga v soft trialu in drugo mesto v spretnosti, tako da sem letos v obeh kategorijah državni prvak. Vse rezultate si lahko ogledate na spletni strani Panther Kamnik. To pa še ni vse. Na drugi tekmi smo imeli še nekaj zanimivosti. Pripravili smo tudi tekmo za ATV, štiri kolesni motorji, ki so tudi tekmovali. Prijavilo se jih je devet, od tega ena ženska, in so nas lepo pohvalili za dobro pripravljeno progo.

Zraven vsega tega direndaja smo imeli še spremljevalni program. Imeli smo roadbook, vožnjo po vnaprej načrtanih poteh in dva avtokrosista, ki sta imela svojo progo. To sta bila Gašper Plevel in Damjan Dolinšek, ki se jima lepo zahvaljujem za demonstracijo.

Lep športni pozdrav,
Mirko Golob
Foto: Gašper Plevel

Tisto čudovito miganje

To, da je šport globoko zakoreninjen v nekaterih naših sovaščanih, ni nikakršna skrivnost in nenavadnost. Marsikdo veselo miga gor in dol po naših slikovitih gričkih in pisanih dolinah in tako skrbi zase, za zdravje in še za marsikaj drugega.

Pa se osredotočimo na nekatere posameznike, ki migajo malo bolj zares.

Naj se misel začne z Maticem Slabatom; slednji je bil letos deležen precej slabše sezone, kot pa jo je imel lani, oziroma je bila zanj »izgubljena, preden se je sploh začela.« Za to je bila v največji meri kriva precej zahrbtna bakterija, s katero se je okužil na lanskem svetovnem prvenstvu in ki mu je odnesla kar pet mesecev treninga, to pa je za sabo potegnilo celo sezono. Pa Matic kljub temu ni vrgel puške v koruzo; izpuščeni poletni del je zapolnil s časom posvečenim študiju in potovanjem, jesen pa je napolnil s poslovnimi zadevami in nadaljevanjem študija.

Želja po novi izkušnji pa ga je letos gnala v Ljubljano, na kraljevskih 42 kilometrov. Slednje mu je »predstavljalo nek nov izziv, še posebej zato, ker je bilo v celotnem letu praznikov skoraj več kot [njegovih] treningov.« Na

Matic v elementu.

famozno zasneženo nedeljo je štartal v precej okrnjeni množici in, mogoče ne povsem z levo roko (bolje rečeno z nogo), premagal Fedipijevo razdaljo. Čas ni bil poglaviten, šlo je za uživanje v teku, za tisto zadovoljstvo, ki te navda z nečim neopisljivim. Še bodo sezone in Matic že zre v naslednjo, ki je le lučaj ali dva oddaljena; tam pa ga čakata zeleni cilj (maratonsko traso premagati pod 2 urama in tri četrt) in stara forma, ki jo bo nedvomno mimogrede dosegel. Matic ne misli odnehati in prav je tako!

Nadaljujmo s kolesarko Tamaro Sitar, ki se od starega leta poslavlja z boljšo sezono. Še vedno trenira disciplino Cros Country (XC) (to je vzpon in spust) pri kamniškem Calcit Bike Team-GT pod budnim in pazljivim očesom Mohorja Vrhovnika. Sezono je začela s prestopom v višjo kategorijo in tako je svoje moči merila s starejšimi tekmovalkami. Hkrati sta bili v slovenskem pokalu združeni dve starostni kategoriji in tako je vozila ob bokih tudi tri leta starejših tekmovalk.

Večkrat pa je imela tudi razlog za ponos; veselila se je zmage na Pokalu Slovenije in na državnem prvenstvu na Javorniku, kjer je na skupni tekmi (točkovali so vsako kategorijo posebej) tekmovala s Tanjo Žakelj in Blažo Klemenčič (s tistima dvema, ki sta poleti pedala vrteli v Londonu). Na obeh

Tamara v hrvaški Istri. (Foto: Luka Žagar)

zadevah je zmagala že petič zapored. Ponosna je tudi na nastope na sprintih na izpadanje imenovanih eliminator; tako je v Ajdovščini, kjer se je pomerila z olimpijko Žakljevo, zasedla 4. mesto, na domačem pragu v Kamniku pa odlično tretje. Tudi letos je imela možnost nastopa na 2. mladinskem evropskem prvenstvu v Avstrijskem Gradcu, kjer pa vidnejših rezultatov ni bilo. V naslednji sezoni bo Tamara zamenjala trenerja (kdo to bo, poročam ob letu osorej), želi pa si »še zadnjič nastopiti na mladinskem evropskem prvenstvu, povečati število tekmovalj v tujini na višjem rangu in se bolj posvetiti tudi disciplini eliminator.« Tudi mi ji želimo vse najboljše!

Zelo intenzivno sezono pa je imela Maruša Klemenc, naša vrla triatlonka. Tekmovalno sezono je začela aprila, ko je odpotovala na evropsko prvenstvo v Eilat, Izrael. Tako se je 20. aprila pomerila z 52 najboljšimi Evropejkami na posamičnem evropskem mladinskem prvenstvu, kjer je zasedla 29. mesto. Kljub slabemu startu je bila z izidom izjemno zadovoljna, saj se je uvrstila na svetovno prvenstvo, ki je potekalo 20. oktobra tam spodaj, na Novi Zelandiji. Dva dneva kasneje se je z ekipo pomerila še na ekipnem prvenstvu, kjer so si prislužila naslov 10. najboljše evropske ekipe.

Potovanje je bilo poleg tekmovalne izkušnje tudi izvrsten pogled na drugo kulturo. Predvsem jo je presenetila »v Jeruzalemu, kjer se nad umazaniam obrobjem mesta dviga bleščeča, zlata kupola, ljudje, ki obkrožajo mesto, pa skoraj hodijo drug po drugem.« V enem tednu je dodobra spoznala, da so Izraelci močno povezani z zgodovino, nekoliko nelagodno pa se je

počutila »ob vseh mladih dekletih in fantih, ki se sprehajajo s puškami in pištolami. Zanje ni nič nenavadnega, da se v restavracijah za mizo usedejo kar z orožjem.«

Poleg aprilske izkušnje, pa je Maruša nabrala še kar nekaj drugih zavidljivih rezultatov; na Ptuj in v Portschachu je zasedla drugo mesto, na tekmi za evropski pokal na Dunaju je bila dvajseta, na portoroškem tekmovanju pa je zmagala. Po grškem maturantskem odihui so v Celju na ekipnem državnem prvenstvu z ekipo osvojile najzlahtnejšo medaljo, na murskosoboškem posamičnem državnem prvenstvu pa je bila druga. Njena sezona se je končala na Bledu, kjer je na tekmi za evropski mladinski pokal »po odličnem plavanju in kolesarjenju ter katastrofalnem teku« zasedla 14. mesto.

Da pa je bila Maruša na vseh tekmovanjih karseda utrjena in pripravljena, se je udeležila kar nekaj klubskih in reprezentančnih priprav; tako je bila januarja v črnogorski Budvi, februarja in marca v Medulinu, avgusta se je mudila v prečudovitem športnem rajju (v Bohinju). Julija je pod okriljem evropske triatlonske zveze odšla na triatlonski kamp v srbski Djerdap, kjer je »imela priložnost dobro spoznati triatlonce iz različnih držav ter z njimi preživeti nepozaben teden.« Kot je že povedano, se je Maruša med drugim uvrstila na svetovno prvenstvo, »vendar slovenska triatlonska zveza ni zagotovila potrebnih finančnih sredstev, zato na žalost ni odpotovala proti največji tekmi [njenege] življenja.« Lahko si predstavljamo kam je odšel ves denar ...

Maruša na polmaratonu v italijanski Palmanovi.

Opisani dosežki dokazujejo, da športna kultura v Tunjicah še kako živi in glede na to, kakšen podmladek zori in se kali tudi med mlajšimi, ne bo usahnila še nekaj časa.

Novembra skup spravi in povzel,
Anže

Zapiski iz tekaškega dnevnika 3:

Berlinski maraton gostil močerada

Še par listov, še nekaj zapisov, nekaj vrstic in tekaški dnevnik za leto 2012 bo zaključen in pripravljen na novo poglavje, na nove kilometre.

Marsikdo me je že vprašal, ali res obstaja. Obstaja, v že rahlo obrabljenem zvezku in pa tudi na internetu, kjer lahko še bolj podrobno analiziraš, primerjaš, seštevaš kilometre ... V dnevniku pa se poleg vseh tekaških treningov in podvigo v obliki udeleževanja raznih tekaških prireditev včasih znajdejo tudi bolj ali manj pomembne zadeve, ki se zgodijo okoli mene. Tako so zabeleženi različni krajevni dogodki in pa tudi anekdote. Od tega, da ti na vroč poletni večer namesto vode ponudijo čaj oplemenitene sorte, do tega, da končno nekoga spraviš na goge.

Tako smo tudi letos tekači zbrali kar nekaj spominskih medalj. Ja, moraš preteči zadano razdaljo, da jo dobiš. Pa čeprav je »samo« spominska, ima določeno vrednost. Hkrati pa je dokaz, da si zmožel, četudi je čas včasih slabši (v odgovor neimenovanemu avtorju neimenovanega lanskoletnega prispevka, ki je mimogrede bil deležen nepredvidenih posledic).

Verjetno bo na posebno mesto obesil svojo posebno spominsko medaljo Aleš Slabe, ki se je letos udeležil Berlinskega maratona.

S sinom Maticem sta se od doma odpravila z osebnim avtom v petek. Saj veste, aklimatizacija in hidracija pred 42-kilometrsko preizkušnjo je zelo pomembna. V nedeljo, 30. septembra, je med štirideset tisoč glav množico startal tudi Aleš.

Pravi, da je bilo vzdušje res enkratno, vreme in temperatura za tek pa odlična. Dvainštiridesetkilometrsko razdaljo so tekli v enem krogu (kar je velika prednost). Aleš je v cilj, oziroma v množico navijačev, ki te kar ponese, pretekel z odličnim časom; nekaj nad tremi urami in 38 minutami.

Samo za primerjavo; startnina za maratone je v tujini bistveno večja kot pri nas. Berlin »stane« 86 €, pa še prijavitelj se mora skoraj eno leto prej. Pri maratonih v Sloveniji pa s pravočasno prijavo prihraniš tudi do 40 evrov.

Vsako, katerokoli gibanje je koristno, le da se držiš reka *Mens sana in corpore sano*.

Življenje teče dalje in mi z njim.

Darja

Glasba je lahko tudi terapija

Neprestano smo potopljeni v svet zvokov. Spremljajo nas skozi celotno življenje in na nas vplivajo celo takrat, ko nanje nismo pozorni. Glasba je univerzalni jezik, ki se izraža na različne načine. Dovolj je že, če se samo za trenutek ustavimo in prisluhnemo naravi. Slišimo jo lahko v žuborenju izvirov, rek in potokov, celo v padanju dežnih kapelj, brenčanju čebel in drugih žuželk na travniku, ščebetanju ptic in zavijanju (tuljenju) vetra in še bi lahko naštevali.

Glasba nas spremlja tako rekoč skozi vse življenje – od rojstva do smrti. Vemo, da nas enkrat sprošča in pomirja, drugič npr. služi za zabavo in je podlaga za ples. Nadalje nas lahko pripravljajo na posebne priložnosti ali zaznamuje in obogati nek dogodek. Lahko pa je obkladek za ranjeno dušo. Z glasbo so na nek način obogatene vse prelomnice, ki jih srečujemo na življenjski poti. Poslušamo jo ob delu, doma, na vožnji, ob nakupovanju ... Dandanes je namreč preko radia, zgoščenk in televizije, kjer je glasba nepogrešljiva podlaga filmom, reklamam itd., dostopna vsem in nas spremlja praktično povsod. Žal je velikokrat postala nekakšna zvočna kulisa, ob kateri smo začeli pozabljati, da ima lahko posebno moč, ki jo zaznamo, če se ji popolnoma prepustimo. Takrat lahko glasba vpliva na naše telesno in duševno počutje, rečemo lahko, da nas celo »zdravi«.

Ob ugotovitvi, da nas spremlja povsod, si celo lahko zastavimo vprašanje: »Ali bi sploh lahko živeli brez nje?« Verjetno težko. Naše življenje pa bi bilo osiromašeno – prazno in turobno, kot vreme v meglenih dneh.

Glasba nam omogoča, da dosežemo zeleno raven razpoloženja na zelo enostaven in prijeten način. Z njeno pomočjo najdemo v sebi nove razsežnosti, ki jih prej še opazili nismo. Torej spoznamo svojo lastno osebnost in tudi osebnosti ljudi, ki so v naši neposredni bližini. Pomembno je iskanje potencialov v sebi.

Glasba in zdravljenje (terapija) sta bili

človeku blizu že od samih začetkov človeškega bivanja. Včasih sta bili celo nerazdružljivi. Ljudje so uporabljali moč glasbe za pomoč tam, kjer je človek najbolj nemočen, ko nastopi bolezen – telesna ali duševna. Glasbi so pripisovali zdravilno moč, tako primitivni narodi kot visoko razvite kulture. Prav zato so se magična obredja, povezana z glasbo, ki imajo zdravilen učinek, pri nekaterih afriških plemenih in staroselcih ohranila vse do danes.

Rezultati t.i. terapij kažejo, da imajo ljudje več samozaupanja, samospoštovanja in boljše samopodobo. Torej gre predvsem za človekov osebnostni napredek. Nato pa se potem sami od sebe vrstijo še drugi življenjski uspehi, saj nov pogled na svet omogoča nove dimenzije delovanja. Na podlagi tega pa se spreminja tudi človekov življenjski stil.

Zdravljenje z glasbo velja za eno izmed alternativnih oblik zdravljenja, ki pridobiva na svoji veljavi, tako v tujini kot tudi v Sloveniji. To obliko zdravljenja uporablja vedno več ljudi in z njo lajša svoje težave.

Vpliv glasbe na razpoloženje

Navadno je vpliv glasbe na razpoloženje ugoden. Razen če se znajdemo v prostoru, kjer vrtijo glasbo, ki niti malo ni po našem okusu. Takrat ponavadi postanemo slabše volje in mnogi se umaknemo in gremo drugam. So pa tudi takšni, ki po sili razmer trpijo in s tem mučijo sami sebe. A kaj stori vsak posameznik, je seveda njegova osebna odločitev.

Pogled v preteklost glasbe kot »zdravila«

Zgodovina »muzikoterapije« nam pove, da najdemo prvo pisno poročilo o uporabi glasbe v medicinske namene v egipčanskih papirusih, ki so stari 3500 let. Poročajo o tem, kako so svečeniki s pomočjo glasbe zdravili žensko neplodnost. V Svetem pismu stare zaveze je zelo znan primer Davidovega igranja na lutnjo, ki je kralju Savlu vr-

nilo moč duha in telesa. V 6. stoletju pr. n. št. pa je Pitagora govoril o tem, da glasba vzpostavi harmonijo v telesu, ker so njeni intervali (razdalje med posameznimi toni) odraz števil in razmerij v naravi in vesolju.

Stari Perzijci so pisali o blažilnem učinku lutnje na različne bolezni (npr. na išias). Tudi pri starih Grkih in Rimljanih najdemo mnogo opisov zdravljenja z glasbo (Plutarh, Aristid). Homer opisuje ustavljanje krvavitve iz Odisejeve rane s pomočjo glasbe, pripoveduje tudi o tem, kako so Danajci s celodnevним petjem skušali preprečevati širjenje kuge. Antično znanje je že vsebovalo dejstvo, da mirna in počasna glasba pomirja, živa in hitra pa razvema in vzpodbuja. Špartanci so to koristno uporabljali pri urjenju svojih vojakov in nemalokrat so prav glasbi, ki jih je vzpodbujala v gorečnosti in pogumu, pripisali zasluge za svoje neverjetne zmage v bitkah.

Mislece, ki so opozarjali na zdravilne učinke glasbe, bi lahko naštevali v nedogled. V srednjem veku sta bila to slavna sv. Avguštin in Tomaž Akvinski. V renesansi pa se je zanimanje za glasbo (z oživljanjem antičnih vzorov) skokovito povečalo. Ta čas nam je zapustil prvo obliko o aktivni muzikoterapiji pri zdravljenju potrnosti; petje ob strunski spremljavi. V 17. in 18. stoletju pa že teoretski spisi navajajo rezultate opazovanj, da ima glasba sposobnost vzbujenja in pomirjanja človeškega telesa. Praksa muzikoterapije se razširi, zdravniki so navdušeni nad njenimi učinki. Tako zasledimo leta 1818 prvo priporočilo, da glasba zaradi svojega zdravilnega učinka ne sme manjkati v nobeni bolnišnici za duševne bolezni.

Ob koncu 19. stoletja je bilo že splošno znano, da glasba vpliva na srčni utrip, dihanje, krvni pritisk in presnovo. Leta 1894 dr. Wartkin predstavi svoje rezultate poskusov, kakšen je vpliv glasbe posameznih skladateljev, saj je poslušanje določene skladbe znižalo vročino pri pacientih. Leta 1919 organizirajo prvi tečaj muzikoterapije v Ameriki. Po letu 1938 se tudi v operacijskih dvoranah zasliši predvajanje glasbe, saj le-ta pomaga pri zbranosti kirurgov, paciente pa pomirja.

Po drugi svetovni vojni se pojavi muzikoterapija v okrevališčih za vojne veterane in mentalnih zavodih zaprtega

tipa, kjer pomaga razvijati in krepiti tisto malo sposobnosti in zdravja, ki ju je takšnim pacientom še ostalo. Leta 1950 je ustanovljena National Association for Musictherapy (Mednarodna zveza za muzikoterapijo) v Ameriki, ki postavi tudi prvo uradno definicijo o muzikoterapiji.

Dobro je vedeti, kako lahko sami uporabimo glasbo kot »terapijo«.

Slab spanec, glavobol

Če imate težave s spanjem, prisluhnite nekaj nežnim melodijam, ki vas bodo sprostile in umirile. Poslušanje nežnih zvokov namreč vpliva na miren in tudi trden spanec, hkrati pa ugodno vpliva tudi na nespečnost.

Velikokrat je za glavobol kriv tudi visok krvni pritisk. Zaradi tega glasbeni zdravilci svetujejo, da prisluhnete mehkim, nežnim zvokom, ki znižujejo krvni tlak, in potemtakem bo tudi vaš glavobol postopoma minil.

Poškodbe

Dokazano je, da prijetna glasba vpliva na lajšanje težav tudi pri zdravljenju poškodb. S poslušanjem lepih melodij, ki blagodejno delujejo na človeka, se bo ugodno popravila celo vaša odpornost proti virusom in bakterijam.

Depresija

Je bolezen naših sodobnih dni. Dostikrat se spopadamo z njo. Znanstveniki so ugotovili, da poslušanje glasbe, ki nam ugaja in nam je pri srcu, prežene tudi nadležno in vedno neprijet-

no depresijo. Torej, če ste žalostni, si najdete primeren prostor, se umirite in prisluhnite glasbi, ki jo imate radi. Počutili se boste mnogo bolje. Polnili se boste namreč s pozitivno energijo in ob tem nabirali novih moči.

Psihična preutrujenost

V trenutkih utrujenosti, ko potrebujete nekaj odločnosti, vas bodo odločni ritmi vrnili nazaj v pravi življenjski ritem. Zazdelo se vam bo, kot bi vam nekdo odprl glavo in vam nekaj zlil vanjo. Resnično boste opazili pravo spremembo. O utrujenosti pa ne bo več ne duha ne sluha.

Terapija z glasbo je ena od najpreprostejših terapij. Potrebuje le prostor, kjer se boste sproščeno namestili in prisluhnili izbrani glasbi. Izberite si prostor, v katerem vas ne moti niti ena sama podrobnost in se tudi sicer dobro počutite v njem. Izberite si mesto, kjer se boste sprostili in se resnično predali glasbi. Morda je za to še najbolj primeren udoben naslonjač.

Poskrbite, da vas med poslušanjem ne bo prav nič zmotilo. Zelo pomembno: poskrbite, da v sobi ne bo telefonov. Izključite jih. Posebej mobilnega, ki zelo rad zazvoni ravno takrat, ko od njega to najmanj pričakujete in ko si to najmanj želite. Nato se prepustite izbranim melodijam in zvokom.

Glasbo poslušajte 20 do 25 minut.

Vpliv glasbe na vas poteka v treh fazah:

- najprej se umirjate;
- nato sproščate;

- na koncu pa sledi prenavljanje.

Na koncu boste sami nad seboj preseženi, ko boste na lastni koži zaznali zdravilno moč glasbe. V prihodnje boste njene zdravilne učinkovine prav gotovo še večkrat izkoristili v svoj prid. Cilj terapije z glasbo je obnoviti, obdržati in izboljšati duševno in telesno zdravje. O terapiji z glasbo je napisanih tudi več knjig. Od leta 1974, ko so se strokovnjaki s tega področja prvič zbrali na kongresu »muzikoterapevtov« v Parizu, se kongres odvija vsako drugo leto na drugem koncu sveta. Na teh pomembnih srečanjih različni strokovnjaki izmenjujejo svoje strokovne izkušnje na štirih področjih:

- klinična muzikoterapija (delo s telesno in duševno prizadetimi odraslimi in otroki v bolnišnicah ter mentalnih zavodih);
- raziskave v muzikoterapiji (različne študije o vplivu glasbe na paciente);
- vloga muzikoterapevta (timsko in individualno delo);
- glasba in terapija (psihologija in sociologija glasbe, različne oblike muzikoterapije).

V sedanjem času je muzikoterapija pomožna ali samostojna terapevtska oblika, ki se razvija ob sodelovanju splošnih zdravnikov, psihiatrov, psihologov, fiziologov, defektologov, glasbenikov in umetnostnih terapevtov. Pa veliko veselja in mnogo novih navdihov za življenje ob poslušanju glasbe, ki jo imate radi!

Olga Stele

Uspešna sezona MePZ Odmev

Letošnja sezona MePZ Odmev je zopet ena najuspešnejših. Že takoj po reviji kamniških zborov so se začele intenzivne priprave na tradicionalno državno tekmovanje slovenskih pevskih zborov Naša pesem 2012 v Mariboru. MePZ Odmev smo sodelovali že četrtič in osvojili 87,7 točke, kar je pomenilo, da smo zabeležili največji uspeh našega zbora v svoji 30-letni zgodovini delovanja. Tja smo se uvrstili direktno po prepričljivi zmagi na območni reviji gorenjskih pevskih zborov v Škofji Loki. Ta izvrsten rezultat potrjuje, da je naša jubilejna sezona tudi najuspešnejša doslej. To tekmovanje je kot vedno na zelo visokem nivo-

ju, priprave pa zahtevajo resno delo. Morda je tudi tu razlog, da smo bili letos edini predstavniki Kamnika in Domžal, kar se še ni zgodilo. Žirijo in gledalce smo navdušili s sproščenim in dovršenim nastopom, brezhibno intonacijo in živahno energijo. Zborovodkinja Ana Smrtnik se z nami neumorno trudi in tudi zato jo imamo vedno raje. Dobro nas pozna in vedno najde pot, ki se izkaže za preudarno in učinkovito. Tudi ostali zborovodje jo vedno bolj cenijo, ker izveče maksimum kljub dejstvu, da zbor sestavljamo res samo ljubiteljski pevci, ki nam je petje hobi.

Zmagal je zbor Megaron pod vodstvom priznanega skladatelja Damjana Močnika, za najboljšo dirigentko pa so strogi žirantje izbrali Heleno Fojkar Zupančič, ki vodi zbor sv. Ni-

kolaja iz Litije. Ta zbor je bil nekako tudi moralni zmagovalec prireditve in je bil v zakulisju tudi najbolj pohvaljen. S tem zborom smo se srečali tudi na gostovanju v Litiji, kjer smo se udeležili koncerta, ki so ga pripravili kot nekakšno generalko pred tekmovanjem v Mariboru. Zahvaljujemo se jim tudi za izredno gostoljubje.

A ljubiteljska kultura se dela s srcem in cveti ter bo še naprej; v to ne dvomim. Naša slovenska zborovska dejavnost sodi v sam svetovni vrh, MePZ Odmev pa med najboljše pevske zборе v Sloveniji. To smo dokazali tudi z izrednim uspehom v Riminiju v Italiji lani, kjer smo z zlato plaketo in uvrstitvijo na Grand prix dosegli zgodovinski uspeh. Letos pa smo se od 17. do 21. oktobra odpravili v špansko Barcelono na tekmovanje Canta al mar. Sodelovalo je 80

zborov iz 30-ih držav. V obeh kategorijah, med mešanimi zbori in kategoriji sakralne glasbe, smo osvojili zlato plaketo ter postali eden najuspešnejših zborov. V izredno čast pa si štejejo povabilo organizatorja na nastop v samostanu Montserrat, kjer smo zapeli 4 slovenske pesmi, nadaljevali pa so Montserajski dečki. Petje v tej čudoviti baziliki pa je res izredno doživetje.

Naše delo se nadaljuje, sezone zaenkrat še ni konec, saj nas čaka še nekaj božičnih koncertov. Bili smo gostje tudi v sosednji Avstriji, letni koncert pa smo novembra pripravili skupaj z Učiteljskih zborom Emil Adamič. Letos se je tudi poročilo pet naših pevcev, tako da prihodnost lepega petja ni ogrožena.

Marina

Foto: Janez Eržen

Srečanje oktetrov

V cerkvi sv. Ane v Tunjicah so maja zopet mogočno zadoneli moški glasovi na sedaj že tradicionalnem srečanju malih vokalnih skupin in oktetrov POZDRAV MARIJI. To je že 14. srečanje, ki ga vsako leto, drugo nedeljo v maju, organizira pevsko društvo Tunjiški okteti. Fantje in moške nadaljujejo s svojo tradicijo. Prepevajo tudi na vseh lokalnih prireditvah. Tunjičani pa smo najbolj ponosni na njihovo sodelovanje na pogrebih, kjer prepevajo brezplačno. To je zelo pohvalno in redko. To velja tudi za cerkveni mešani zbor, ki prav tako s pesmijo pospremi vsakega umrlega Tunjičana. Hvala in Bog povrni.

Pa nazaj k prireditvi. Letos je nastopilo pet zasedb. Kvartet Krt, Šenturški okteti, Kranjski kvinteti, Ljubljanski okteti in domači Tunjiški okteti. Program je zajemal pesmi z liturgično vsebino in Marijine pesmi. Vezno besedilo je pripadalo Urši Klemenc. Ledeni moške so krepko ohladili ozračje, a se je kljub temu nakapljala kar zajetna množica poslušalcev.

Cerkvena akustika, izvrstna zasedba in izbran program so navdušili poslušalce. Najbolj pa zagotovo Kanagalijska ohcet v izvedbi Ljubljanskega okteta, ki zaključuje svoje uspešno dolgoletno delovanje. Mnogi stari pevci v to dvomijo, ker imajo petje že v krvi, njihova publika pa jih bo zagotovo še privabljala na koncertne odre. Za zaključek sta zadoneli še dve

skupni pesmi in spominska podelitev priznanj za sodelovanje.

Premražene poslušalce so Tunjičanke pogrele z aperitivom in sveže pečnim pecivom, sodelujoči pevci pa so ob golažu in dobri kapljici nadaljevali svoje druženje in petje do poznih ur.

Marina Koželj

Foto: Gašper Plevel

Belgijski balonarji v Tunjicah

Sončnega četrtkovega popoldneva nas je sredi zimskega meseca, natančneje 12. januarja, presenetil prijeten obisk balonarjev iz Belgije. Pogumne fantje, ki so v mrazu leteli nad kamniško občino, je veter v Slovenijo zanesel iz mesta Dobbiaco (Toblach), italijanskega kraja na severnem Tirolskem, iz katerega so poleteli v dveh balonih. Prva skupina se je odločila pozdraviti prebivalce Mekinj in pristala na Jeranovem, popotnike v drugem balonu pa je pritegnil pogled na raven travnik, enega redkih, ki ga lahko najdemo na Gradišekovi ter Vovkovi domačiji, na katerem so se pilot Jurgen (34 let), kopilot Hendrik (28 let) in potnik Pieter (26 let) po pet ur in pet minut dolgem poletu proti Tunjicam zaradi pomanjkanja goriva odločili pristati. Kdo ve, morda bi jim v drugačnih okoliščinah uspelo priti vse do našega dvorišča, kjer bi le izstopili in pozvonili na hišni zvonec, zato pa smo se jim mi odpravili na-

proti po poti proti travniku, s katerega so imeli naši obiskovalci enkratnega pogled na Bovčovo domačijo, ki pod vrhovi kamniških hribov in gora pričara edinstveno podobo hišice iz pralvic.

Okusen topel čaj smo tako namesto v zavetju Gradišekovega doma postregli kar na travniku, kjer so balonarji pospravili balon, hkrati pa nam razkazali košaro, predstavili tehnične pripomočke in kratko opisali polet. Smer vetra jih je iz Italije vodila čez Alpe proti Sloveniji, kamor so prispeli na višini 10.000 čevljev. Tekom potovanja so dosegli najvišjo višino 13.000 čevljev, maksimalna hitrost pa je nanesla 40 km/h. Skupaj smo preučili njihovo karto, s katero so nam predstavili prepotovano pot, za lažje razumevanje pa so nam kasneje po elektronski pošti poslali tudi okvirno smer poleta, zarisano na programu Google Earth.

Pristanek balona na travniku.

Pospravljanje balona v družbi domačinov.

Domačini, ki so radovedno sledili balonu vse do mesta pristanka, so poskrbeli, da so se Belgijci v prijetni družbi odlično počutili in Slovenijo zapustili z lepimi spomini. Naj povzamem njihove besede, ki so mi jih zaupali kasneje – Slovenijo so doživeli kot deželo s prelepo naravo in zelo prijaznimi ljudmi. Druženje pa ni trajalo dolgo, saj so se Jurgen, Hendrik in Pieter še isti dan s spremljevalnim vozilom, ki se je v Tunjicah sprva izgubil, nato pa le našel pot do našega dvorišča, vračali v Italijo. Polni lepih vtisov smo se tako vsi odpravili vsak po svojih poteh, domačini nazaj k vsakdanjim opravilom, belgijski prijatelji pa novim balonarskim dogodivščinam in zmagam naproti.

Tekst in foto: Barbara Klanšek

Domačini z belgijsko posadko.

Srečanje slikarjev na ex tempore v Krajevni skupnosti Tunjice

Popotnik, ki ga naključno ali potovalna žilica zanese v našo lepo krajevno skupnost Tunjice z okoliškimi zaselki, najprej opazi nekaj, za kar se je vredno potruditi in obiskati ta prelep kraj. To je lepoto narave in njeno neokrnjenost, ki jo je lahko zaznati in občutiti iz prav vsakega kotička prelepe vasice.

S pogledom na sever se nam ponujajo Kamniško-Savinjske Alpe s Planjavo in Brano v ozadju. Kamniškega sedla se iz Tunjic ne vidi, zato pa lahko v vsej veličini občudujemo skoraj po vsej dolžini Veliko planino. Zahodno od Velike planine nam je dobro znani Kamniški vrh z značilno drčo ob desnem pobočju v obliki rože. Takoj nato se nam pogled ustavi na Krvavcu in okoliškimi vrhovi, tudi dvatisočaki. Triglav na zahodu lahko opazujemo iz različnih predelov Tunjic in iz vsakega je pogled veličasten. S pogledom na jug lahko občudujemo Šmarno goro, Mengeško polje in cerkev na Homcu. Ostane edino še pogled na vzhod s Starim gradom in Palovčami v ozadju ...

Tunjice s pripadajočimi zaselki so biser med biseri. Arhitektura krajine in arhitektura stavb je zelo posebna in istočasno zelo značilna za ta predel naše Slovenije. Stare kmečke hiše s cerkvijo sv. Ane na hribčku in razgibano konfiguracijo terena dajo Tunjicam veličastno podobo, ki se je vse premalo zavedamo pa tudi izkoriščamo. In ravno to je bil povod, da je začel sovaščan Darko Crnkovič raz-

mišljati, kako bi te lepote krajine in kmečkega življenja ovekovečili na slikarskem platnu. Narediti fotografijo s fotoaparatom je čisto nekaj drugega, kot z barvami in čopičem naslikati sliko narave, ljudi ... na terenu, v naravi, kjer jo doživljaš in začutiš. Razmišljal je, da bi povabil slikarje iz vse Slovenije v Tunjice na likovno delavnico. Slikarji bi bili v stiku z domačini, se z njimi pogovarjali, kot je to v navadi na podobnih delavnicah po Sloveniji in tujini, obenem pa na slikarjev lasten način na platnu upodabljali to prelepo podeželje. Za izvedbo in potrditev projekta je govoril z nekaterimi domačini in predstavniki krajevne skupnosti, ki pa žal niso našli skupne točke, niti razumevanja, zato je projekt padel v vodo. Začasno! Slikarska žilica in prepričanje, da je potrebno lepote našega kraja občudovati tudi z umetniškega vidika na slikarskem platnu in ga na tak način tudi promovirati, je ex tempore organiziral kar sam, v lastni režiji na svojem domu. Tega slikarskega srečanja se je udeležilo osem slikarjev in slikark iz Mengša, Moravč, Komende, Medvod in Dragomera. Udeležencev bi bilo še več, vendar so bili omejeni s prosto-

rom na vrtu, žal. Vsi slikarji po vrsti so že dobitniki različnih priznanj, dobitniki certifikatov, odkupnih nagrad in nagrad za svoja likovna dela.

V tej lepi, sončni soboti je za dodatno vzdušje poskrbel mladi fant in domačin Urban Nograšek, tudi član ansambla Dobra volja. Iz harmonike je izvabljal melodije slovenskih narodnih viž in daljal svojevrsten ritem ustvarjalcem. Res ga je bilo prijetno poslušati, saj so se slikarji večkrat zalotili, da med slikanjem v ritmu poplesavajo ...

Po mnenju slikarja in umetnostnega zgodovinarja Romana Verasa, ki je bil tudi med udeleženci, je nastalo veliko kakovostnih slik, ki bodo prav gotovo našle mesto na stenah stanovanj različnih krajev po Sloveniji. Medtem, ko so bili slikarji zaposleni z upodabljanjem čudovite narave, je na obisk prišlo tudi nekaj vaščanov in v »živo« spremljalo njihovo umetniško delo. S svojim obiskom nas je prijetno počastila tudi družina kmetije Pri Jurčku iz Loke na Gmajnici pri Mengšu. Celotna družina podpira tovrstne delavnice, saj jih vsako leto v maju priredijo tudi sami.

Udeleženci slikarskega ex tempora s svojimi deli.

Virtuoz na harmoniki Urban Nograšek je razpotegnil meh in na svoj način popestril dobro razpoloženje.

Ob zvokih Urbanove harmonike je ex tempore na domačem vrtu Darka Crnkoviča v sproščnem in delovnem vzdušju, z namenom promovirati krajevno skupnost izven občinskih meja, izmenjavo medsebojnih izkušenj, da o utrjevanju prijateljstva ne govorim, trajal do poznih popoldanskih ur. Dva slikarja, ki sta sodelovala na ex tempore, trenutno razstavljata v Galeriji Majolka v Kamniku.

CokraD

Kje se nahaja Zdravilni gaj?

Od Kamnika smo oddaljeni le 4 kilometre. Pomembno je, da vemo, da smo na pravi poti, ko zavijemo pri Gostišču Cesar in sledimo tablam Naravni zdravilni gaj. Ko prečkamo železniško progo, pot nadaljujemo po glavni cesti, ki se nekoliko dviga. Kaj kmalu se boste začeli spuščati in na svoji levi opazili zanimive koze, ki so največkrat na strehi hiš, ali pa kokoške in takoj boste vedeli, da ste v Kurji dolini. Pri označevalnem kozolcu na desni strani, kjer je možno zaviti desno proti Lanišam, se držite glavne smeri vožnje in pojdite naravnost mimo Gostilne za Tunco, ki je na vaši levi strani. Pot nadaljujte mimo hiš, ki se vrstijo na levi in desni strani. Ko prične cesta zavijati na desno, boste na hiši opazili tablo Naravni zdravilni gaj Tunjice, zato tu zavijte na to cesto in takoj levo, kjer se boste ves čas dvigovali in opazili lepo tablo za kozji sir, razigrane otroke, ovce ter osle. Na vrhu klanca pojdite po spodnji cesti, mimo kapelice, se ozrite nazaj na čudovit pogled cerkve svete Ane in, če bo jasno vreme, boste imeli tudi fantastičen pogled na Triglav. Pot nadaljujte mimo hiše na desni, nato mimo gospodarskega poslopja, kjer zavijete levo, se spustite po klancu in zavijte levo pri leseni stavbi, pot gre mimo čebelnjaka in že prispete do parkirišča Zdravilnega gaja. Dobrodošli!

Katja Jelovčan

Foto: Drago Vrhovnik

Novost – trifrekvenčna kupola.

Pohodi se začnejo pri šoli.

Kam pa kam?

Tunjske upokojenke se redno rekreiramo. V prostorih podružnične šole se dobivamo tedensko in posvetimo urico razgibanju in dobremu počutju.

V jesenskem času, ko je zunaj še lepo vreme, izkoristimo druženja za pohode po bližnji okolici. Tudi pomlad nas zvabi ven. Ta oblika rekreacije nam je še posebej ljuba, saj smo na svežem zraku, v prelepi naravi. Vsako gibanje na svežem zraku omogoča večji vnos kisika v organizem, zato ni čudno, da nas hoja v naravi osveži in sprošča. Gibanje je vsestranska aktivnost, ki krepi tako mišice kot tudi organe, živčni sistem, krvni obtok in celo odlično vpliva na duševno zdravje. Ponuja vse, kar potrebujemo za boljše počutje in posledično, tudi za zdravje. Narava nas uči biti in uživati v trenutku.

Letošnje leto smo že pričele z aktivnostmi, rade pa bi, da se nam pridruži še katera.

V zimskih mesecih telovadimo v šoli. Vaje niso prezahtevne in so prilagojene zmoglostim. Vadba je pomembna v vseh življenjskih obdobjih. Nikoli ni prepozno, da se zmigamo in razmigamo. Leta niso razlog, da se ne bi počutili vedno bolje! Poskrbimo za razgibanje sklepov, celega telesa in v vadbo vključujemo vaje za ravnotežje. Že nekaj časa premišljujemo o ustanovitvi ženske sekcije v okviru društva upokojencev tudi v Tunjicah. Dobivale bi se ob torkih v šoli. Lahko bi telovadile ali se samo pogovarjale, se družile, praznovala rojstne dneve, hodile na pohode ... Kaj mislite, nam bo uspelo?

Želimo vam srečno in zdravo novo leto 2013 in vas vabimo, da se nam pridružite.

Metka Mestek

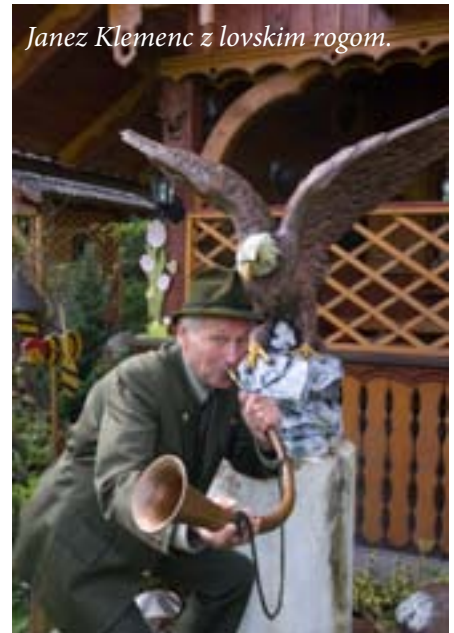
Lovski rog – 121 let

Posebnost naše Lovske družine je tudi star »Lovski rog«, ki ga skrbno varuje lovec-rogist Janez Klemenc.

Po pripovedovanju Franceta Steleta (Kurežov), dolgoletnega lovca, je rog, oziroma tri rogove, leta 1891 prinesel Steletov oče, podaril pa jih je BARON BOREN, lovec in lastnik velikega lovišča Jelendola na Gorenjskem. Oče Franceta je bil zaposlen pri delu obore (lovske; ograje) za gojitev jelenjadi. Za marljivo delo mu je lastnik Boren poleg plačila za nagrado podaril še lovske rogove. Do leta 1917 sta bila rogova pri Steletovih in tudi takratnem Lovskem društvu Kamnik, ki je bilo ustanovljeno že davnega leta 1905. Po letu 1917 je eden izmed rogov ostal pri Steletovih, drugi pa je prišel v oskrbo Janezu Nograšku – Johanu iz Meglarce, ki je kot gonjač z rogom »jagal« skoraj vsem kamniškim zakupnikom lovišč, dokler sam ni dobil lovske pravice. Potem so rog večkrat menjali lovski uporabniki vse do leta 1953, ko se je začel učiti Johanove stare rogovske melodije Janez Klemenc – Ivko. Rog je bil v njegovi oskrbi vse do leta 1958, ko je za obdobje do leta 1974 zamenjal kar precejšnje število oskrbnikov. Po tem letu pa preide v ponovno oskrbo Klemenca, kjer je še danes.

Lovski rog je trobil na veliko brakadah, njegovo vabilo na lov, na lov ..., med lovom – kužki ta, ta, ta ... in konec – le vkup, le vkup ... je znan glas vsakemu našemu lovcu.

Nepogrešljiv je pri raznoterih lovskih prireditvah, še posebej pri lovskih krstih. Ni pa trobil samo vesele, ampak je v slavo lovcem zajokal ne samo v domačem

Janez Klemenc z lovskim rogom.

kraju ampak tudi drugje po naši domovini, kjer so naši lovci odhajali v večna lovišča.

Spoštljiv odnos do lovskega roga se ohranja tudi danes pri mlajših lovcih.

Janez Klemenc, Foto: Matjaž Sedušak

Franci Zobavnik in Vido Žagar sta člana Lovske družine Sela, ostali so člani Lovske družine Kamnik.

Tunški jagri: od leve proti desni: Janez Klemenc (Jagrov), Milan Slanovec (Grilušekov), Vido Žagar (Udamov), Vido Vrhovnik (Tišlarjev), Franci Zobavnik (Užarjev) in Tine Šmidovnik (Ogrinov).

Gobarska

Tudi letos je bila zelo uspešna gobarska sezona za Ogrinovega Tineta. Kljub svojim 80 letom gre zjutraj, pred vsemi drugimi opravili, pogledat na »svoja mesta«, ali je kakšna goba. Poleg številnih jurčkov je letos našel tudi takšnega, ki je v višino meril 38 centimetrov, premer klobuka pa je imel 33 centimetrov. Enako srečo pa je imel tudi pred nekaj leti, ko je našel gobo, ki je tehtala kar dobra 2 kilograma. Vedno se z veseljem vrača v gozd, iz katerega se največkrat vrne nasmejan in poln gob.

Petra Šmidovnik

Rož'ce iz krep papirja

Z velikim veseljem danes pišem članek o naši skupini. Skupini, ki se je odločila, da nadaljuje z izdelavo rož iz krep papirja.

Po lanskoletni veliki akciji, ko smo delale dekoracijo za Juretovo novo mašo, smo se nekatere odločile, da nadaljujemo z izdelavo rožic in se ob tem zabavamo.

Tradicija zgibanja rož iz krep papirja sega v 14. stoletje, ko je papir postal dostopen tudi nižjim slojem. Moda papirnatega cvetja v Sloveniji se je začela v prvi polovici 19. stoletja. Sprva se je pojavljala le med meščani, nato pa jo je posnemal še kmečki sloj prebivalstva. In prav na podeželju, zlasti v severovzhodni Sloveniji, se je ta tradicija najbolj obdržala.

V sedemdesetih letih 20. stoletja pa so plastične in sveže rože nadomestile papirne.

Vsekakor pa ideje za izdelavo cvetnega okrasja še niso presahnile. Na internetu, v knjigah in revijah se spet pojavljajo nove ideje in načrti ter navodila za izdelavo rož.

Zlasti v vrtcih, šolah in domovih starejših občanov se ta dejavnost zopet zelo uveljavlja in dobiva vedno večjo veljavo med ročnimi deli.

Z Marijo Šmidovnik in Simono Ručigaj smo zelo vesele, da smo tiste, ki pomagamo, da se ta stara slovenska navada ohrani in živi med ljudmi.

V mesecu februarju so nas povabili na razstavo izdelkov iz krep papirja na Vrnsko. Tam smo sodelovale ustvarjalke iz cele Slovenije. Spoznale smo najbolj priznane in eno najstarejših izdelovalk v Sloveniji, gospo Marico iz Laškega. Gospa je res prava umetnica in živa legenda znanja. Prav tako je sodelovala gospa Mira Sapač, ki je napisala do sedaj edino knjigo o izdelavi rož iz krep papirja v Sloveniji. Ona si je ogledala vse izdelke, dekoracije, materiale in aranžmaje ter napisala pohvale, pripombe in kritike, ki nam služijo za nadaljnje delo. Me smo se predstavile z našo dekoracijo iz nove maše. Najbolj je bil zanimiv

Juretov logotip, ki je izdelan iz kar 800 rožic v velikosti 2 x 2 metra. Obiskovalci, od katerih jih je kar nekaj prišlo iz Tunjic, so nas zelo pohvalili in bili navdušeni nad našim delom, še bolj pa nad tem, kako veliko smo se naučile v tem kratkem času. Tudi same smo si z zanimanjem ogledale ostale izdelke. V dveh dneh, kolikor je trajala razstava, smo si izdelovalke izmenjale ogromno izkušenj in načinov dela. Vse smo bile navdušene in smo sklenile, da se drugo leto spet vrnemo in pokažemo nove stvari.

Spomladi nas je naša mentorica Martina Felician učila izdelave poletnih rož in sončnic. Skupaj smo izdelovale rožice za velikonočne butarice, ki so nam še kako prav prišle ob veliki noči. Z veseljem sem na cvetno nedeljo v cerkvi opazovala, kako tudi tunjiške butarice krasijo male, lično narejene rožice.

Na povabilo sadjarskega društva pa smo sodelovale tudi na dnevih narodnih noš v Kamniku. Imele smo lepo izdelano stojnico, kjer smo imele razstavljene izdelke, medtem pa smo vseskozi mimoidočim kazale, kako se izdeluje gorenjski nagelj. Pri obiskovalcih, predvsem pa ženskih obiskovalkah, je bilo veliko zanimanja in povpraševanja, kje bi se lahko naučile teh ročnih spretnosti. In tako nam je na misel prišla ideja, da bi lahko to staro obrt širile med ljudi. Zato smo se odločile, da priredimo delavnico. Prvo smo pripravile v šoli Tunjice. Vse presenečene nad izredno veliko udeležbo, smo tečajnice naučile izdelati gorenjski nagelj, vrtnico, astro, marjetico in manjše rožice.

Pravijo, da dober glas seže v deveto vas. Zato so nas povabili na Mihaelov sejem v Mengeš, kjer smo imele prav tako prikaz izdelave rož.

Ker je zima ravno pravi čas za prijetna večerna opravila, smo imele več delavnic v bližnji in daljni okolici, kjer smo širile znanje in učile mlade in stare izdelovati cvetje.

Pred začetkom adventa smo organizirale še izdelavo adventnih venčkov. Zbralo se nas je zelo veliko in izdelale smo preproste, naravi prijazne adventne venčke.

Na povabilo učiteljice Jelke smo sodelovale še na šolski prireditvi v šoli Tunjice, kjer smo petošolce in njihove starše učile izdelovati okraske iz krep papirja.

Posebno pa smo ponosne, da smo na povabilo švicarske ambasade sodelovale na dobrodelnem sejmu SILA v Ljubljani. Izdelale smo majhne rožice, ki so spominjale na švicarsko zastavo, in vsak kupec je dobil to drobno rožico v dar. Med obiskovalci je bilo veliko zanimanja in rožice so poromale tudi v tuje dežele.

Te rože niso »kič«, kot jih nekateri označujejo, ampak so izredno prijetno ročno delo, kjer se sprostiš, pozabiš na skrbi in razmišljaš le o tem, kako naj rožica izgleda in kakšen naj bo končni izdelek.

Ni lepšega, kot podariti nekaj svojega, nekaj kar nastaja pod tvojimi prsti in je prežeto z mislijo na tistega, komur je cvet namenjen.

Leto se kar prehitro izteka, tako da nam je zmanjkalo časa, da bi izpeljale vse delavnice in tečaje, ki jih ljudje želijo. Ampak tukaj bo kmalu novo leto in že januarja vas bomo tudi v Tunjicah spet povabile na tečaje, intenzivno pa se pripravljamo na novo vseslovensko razstavo, ki bo spomlad v Domžalah.

Takrat vas bomo povabile, da pridete in si ogledate naše izdelke in izdelke žensk iz vse Slovenije. In zagotavljamo vam, da ne boste razočarani.

Dragica Vrhovnik

»Žegnanje« Gradišekovega znamenja

Gradišekovo znamenje, ki stoji v »Pohovci« tik poleg Mevžarjeve domačije, smo v nedeljo, 9. decembra, blagoslovili ob prisotnosti sorodnikov, prijateljev, sosedov, krajanov in znancev. Postavili smo namreč nov križ, ki je zamenjal predhodnega, zaradi časa in vremenskih vplivov žal že močno poškodovanega.

Dogodka, ki se je s pritrkavanjem malih zvonov pod vodstvom Petra Steleta pričel ob pol drugi uri, se je v sončnem popoldnevu udeležilo okoli osemdeset ljudi. Zbrane je nagovorila Milena Erbežnik Klanšek, ki je poudarila, da imamo v Tunjicah mnogo strokovnjakov, ki na svojevrsten način bogatijo našo kulturno dediščino. Pridružil se ji je Justin Klanšek, ustvarjalec novega lesenega križa, katerega streha močno spominja na podobo pastirskih bajt na Veliki planini. Izrazil je hvaležnost vsem, ki so se udeležili dogodka, iskreno pa se je svaku Janezu Kemperlu zahvalil za umetelno izdelano okovje ter Janezu Klemencu, ki pa se slovesnosti žal ni mogel udeležiti, zatrdil, da bo v

zameno za edinstvenega, ročno izdelanega Jezusa pomagal prekriati njegovo hišo.

Besedo je nato prevzel Ivan Nograšek, ki je dneve pred blagoslovitvijo intenzivno iskal »eno Mevžarjevo dekle«, ki je po pripovedovanju domačinov umrla na tem mestu. Marsikomu nepoznano zgodbo je s pomočjo danih arhivskih podatkov dopolnil z manjkajočimi informacijami. Ugotovil je, da naj bi na tem mestu domnevno umrla Mevžarjeva Ratija (Doroteja), ki se je leta 1841 vračala od Dolenca, od koder je iz mlina nesla moko. Nekateri pravijo, da jo je premagala utrujenost in je le streljaj oddaljena od doma 8. decembra umrla zaradi

Gradišekovo znamenje.

podhladitve. Naključje je nanoslo, da smo znamenje nenačrtovano blagoslovili le dan po 171. obletnici njene smrti. Znamenje pa prihodnjim rodovom ne bo ostalo spomin le nanjo – Ivan je zbrane presenetil z novico, da je le dobrih deset metrov stran 8. decembra leta 1988 zaradi zlo- ma noge in posledično podhladitve umrl tudi France Zamljen – Habjan iz Viševce. Križ je blagoslovil tunjiški župnik Jožef Razingier, z »žegnanjem«

Pritrkovalci.

Janez Klemenc pri znamenju na dan postavitve 17. novembra.

znamenja pa so mu nato sledili tudi vsi prisotni. S pesmijo je slovesnost vseskozi spremljal Tunjiški okteti.

Dogodek se je dobro uro in pol po koncu blagoslovitve sproščeno zaključil pri postavljenih stojnicah. Tu so se udeleženci pogreli ob toplim čaju in kuhanem vinu, obenem pa se med sproščenim klepetom sladkali z okusnim domačim pecivom.

Dogodka brez vseh, ki ste se ga udeležili, v tako sproščenem in mirnem vzdušju zagotovo ne bi bilo. Naj se vam zahvalim za kakršno koli po-

moč, ki ste nam jo tega dne izkazali in s tem pripomogli k svečani slovesnosti. Posebne zahvale izrekam gospodu župniku za preprost, vendar lep obred, pevcem Tunjiškega okteta za vokalno spremljavo, Petru Steletu in ostalim pritrkovalcem za pritrkavanje pred in po blagoslovu, Marinki Štupar, Ani Stele in Tončki Golob, ki so pomagale peči okusno pecivo, in ne nazadnje Janezu Plevelu, ki je omogočil parkirni prostor pred hišo, na gozdni poti pred znamenjem pa prostor za družabno srečanje po blagoslovitvi. Hvala vam.

Tekst in foto: Barbara Klanšek

Župnik Jožef Razinger blagoslavlja križ.

Blagoslovitev kipa Petra Pavla Glavarja

Ljubljanski stolni prošt blagoslavlja kip Petra Pavla Glavarja.

V nedeljo, 29. julija, smo v Tunjicah praznovali »opravilo« sv. Ane, pred tem pa smo god zavetnice naše farne cerkve in priprošnjice za srečen zakon, porod ter otroke, slavili že v četrtek, 26. julija. Nedeljsko sve-

to mašo je daroval ljubljanski stolni prošt Jožef Lap, ki je ob tej priložnosti blagoslovil kip Petra Pavla Glavarja, ki ga je pred desetimi leti po naročilu župnika Pavleta Juhanta izdelal kipar Miha Kač, ter križev pot, ki ga je izde-

lal Janez Klemenc (Jagrov), teren zanj pa je na nekdanjem farovškem vrtu pripravil Janko Romšak (zg. Hribarjev).

*Barbara Klanšek
Foto: Matjaž Sedušak*

Križev pot za župniščem.

Lesene križe je izdelal Janez Klemenc (Jagrov).

Naši rojaki

Julka in Jože Koželj v Mostah

Bil sem pri Bajdovcu v Mostah, kjer sem obiskal Julko in Jožeta. Oba naša rojaka, oba še bistrih misli in ko se razgovorita, sta pravi leksikon zgodovine.

Julka se je rodila pri Nivčarju pred 85 leti kot četrti izmed petnajstih rojenih otrok. Jože pa leto prej pri Jerušku kot drugi izmed desetih. Spoznala sta se že v šoli, pa saj so se ljudje v Tunjicah nekdanj bolj poznali med seboj, kot pa je to danes. Julka je že v rani mladosti morala od doma, saj doma v majhni hiški ni bilo več prostora za tako številno družino. Kar 20 let je služila za dekle in gospodinjjo pri spodnjem Kosirniku. Jožeta pa je starega komaj 17 let in 4 mesece medse potegnili kolesje druge svetovne vojne, iz katerega se je rešil šele peti mesec po koncu vojne.

Takole nekako se je razgovoril: »V juliju 1943 so pozvali šest najmlajših tunških fantov letnika 1926 na nemški vojaški nabor v Kamnik. Trije izmed njih so se jim zdeli le še nesposobni za vojaško službo, zato so jih poslali domov. Potrdili pa so Komovčevega Cirila, Mevžarjevega Aleša in mene. Ker smo bili »taubliht« (potrjeni), so nas takoj poslali preko Kranja v Av-

strijo v delovno brigado, »Arbeitsdienst« imenovano. Pol leta je trajalo delo z lopatami in krampi, nekako dovolj da so nas za silo naučili razumeti nemške komande in njihove stroge manire. Sledile so nekajmesečne vojaške vaje z orožjem in utrjevanje železne discipline. Sledil je premik proti zahodu do znamenite Maginotove linije. To je znana obrambna in samozadostna, dolga v več nadstropjih pod zemljo zgrajena obrambna črta, ki so jo Francozi zgradili na svoji meji. Gradili so jo že 10 let pred vojno v prepričanju, da je vdor v Francijo preko teh utrdb nemogoč. Tu smo imeli še zadnje specialne vaje pred odhodom na fronto. Dobili smo tudi vso novo vojaško opremo. Naložili smo se na vlak in se štiri dni vozili na Poljsko, kjer so takrat potekali hudi boji. Ko se je vlak ustavil, smo še daleč pešačili. Znašli smo se pred Rusi, česar nas je bilo vse še najbolj strah. Na vzhodu Poljske smo se soočili z vsemi strahotami, ki vojaka lahko doletijo. Napadali smo mi, napadali

so Rusi, za slučaj umika pa so nam grozili še lastni oficirji. Na polno je bil zadet zagrizen nemški oficir na konju pred očmi vse vojske. Vkopavali smo se in delali barikade z vkopanimi hloidi. Povsod mrtvi, mnogo Rusov, ki pa so se od nekod jemali drugi. Ko so zapele »Stalinove orgle«, mnogocevni avtomatski raketomet, eno najstrašnejših orožij ruske izdelave, ki so ga vojaki tako imenovali zaradi izgleda podobnega cerkvenim orglam, je bil borov gozd na hitro kot pokošen. Od nemških čet s po 120 vojaki jih je ostalo le še po kakih 20. Imel sem minomet, ki mi ga je polnil Komovčev Ciril in sicer tako hitro, da se je cev tako segrela, da je naredila kar bulo. Od znanih sem srečal tudi Markovega Toneta, ki je zaradi pozne oskrbe rane na nogi to tudi izgubil. V zimi leta 1945 smo se po blatnem pohodu utaborili na kmetijah na nekem hribu. Napadli so nas Rdečearmejci s fosfornimi naboji. Naše umazano in zamrznjeno orožje pa je odpovedalo. Obupani oficir je predlagal predajo in se v tistem trenutku zgrudil mrtev. Nikoli nisem izvedel, ali ga je zadela krogla ali pa je v šoku umrl od kapi. Poslopja so gorela. V zmešnjavi in dimu sem po zamrznjeni strmini zdrsnil po bregu navzdol. S še nekaterimi našimi sem se znašel v ujetništvu. Na neki domačiji so nam skuhalo mlečni sok in krompir. Sredi noči so prišli nasprotni vojaki. Za dobrodošlico in strah je eden takoj ustrelil v luč. Slekli so nas, pobrali škornje in sploh vse kar smo imeli. Od tu naprej so nas ujetnike zbirali po taboriščih Ukrajine okrog mesta Lvov, ki je bil nekoč poljski, danes pa je ukrajinski. Natrpani smo bili v prostorih, kjer smo se drenjali in spali kot vžigalice v škatli. Vsako jutro se jih nekaj ni dvignilo, ker jih je pobral tifus. Nazadnje sem bil v taboriš-

Julka in Jože z družino.

ču v mestu Stryi, kjer nas je bilo 7000. To mesto je ob vznožju Karpatov. Sam sem hodil na delo pri železniški postaji, kjer smo popravljali vagonne širokotirne železnice. Vse to je trajalo do 5. oktobra 1945. Ta dan so nam dali nekaj hrane in nas s spremstvom poslali proti Jugoslaviji. Med počasnim potovanjem smo trpeli hudo žejo. Ko pa smo do vode le prišli, so nekateri umrli, ker so se preveč napili. Končno smo se znašli v Subotici. Transport je bil tako množičen, da smo se vozili tudi leže na strehah vagonov. Pot domov je trajala 22 dni. Če bi pripovedoval bolj obširno, bi prostora v Tunškem glasu zmanjkalo. S Kamniške železniške postaje sva jo s kolegom iz Stolnika zaradi nesigurnosti mahnila kar preko Žal proti domu.«

Ko je Jože prišel precej mršav domov, se je kmalu zaposlil pri Štebetu v Mostah, kjer je oddelal vso svojo delovno dobo. Pridobil si je poklic tesarja in nazadnje tudi mojstra. Bil je še poseben strokovnjak za izdelavo lesenih stopnic zapletenih izvedb. Do konca je moral odslužiti še vojaški rok, kot da ga Nemci niso dovolj naučili vojaških vrlin.

Prav kmalu pa je pri Kosirniku opazil simpatično in pridno dekle, kar se je razvilo v pravo ljubezen. To pa jim doma ni bilo ravno prav po volji. Leta 1958 sta se z Julko poročila. Ostarela Jožetova teta jima je ponudila svojo hiško z nekaj hektarji zemlje z obveznostjo skrbeti zanjo in njenega moža, ki je bil njen drugi mož in nista imela svojih otrok. Tako sta Julka in Jože začela ustvarjati svojo družino in iz skromnega doma naredila domačijo, da se jo splača pogledati. Pa saj vas večina to ve. Imata dve hčeri in dva sinova, ki pa so že vsi na svojem. Seveda ni šlo vedno vse gladko. Pred leti so kupili nov, večji traktor, ki pa je neke noči izginil z dvorišča. Do danes ga ni nihče več videl.

Pravita, da ju na rodni kraj vežejo lepi spomini, zato se v Tunjice vedno rada vračata, saj imata tu dosti prijateljev in sorodnikov.

Ivan Nograšek

Najin poročni dan

Letošnje poletje so v naši fari tri tunjska dekleta doživela čarobne dni, ko so se svojim življenjskim izbrancem zaobljubila v cerkvi sv. Ane v Tunjicah. Predstavljam vam poročne fotografije z namenom, da začutite kanček njihove sreče, mladoporočencem pa skupaj z Uredniškim odborom Tunškega glasu želim, da dom, ki so si ga ustvarili na nevestinih domačijah, napolnijo z medsebojno predanostjo, mirom, zaupanjem in ljubeznijo.

Špela in Robert Urh

Špela Šmidovnik se je z Robertom Urhom, ki prihaja iz Občine Šenčur, natančneje iz Trboj, civilno poročila 28. maja 2011 v Piranu, letos pa sta si v družbi sina Ažbeta 16. junija izmenjala še cerkvene zaobljube.

Tina in Miha Prosen

Tina Kaplja se je 30. junija poročila z Miho Prosenom, ki je pred poroko živel v majhni vasi blizu Horjula, imenovani Žažar. Civilno sta se poročila na gradu Jable, cerkveni obred pa se je odvijal v cerkvi sv. Ane, kjer je med slovesnostjo zadonela tudi harmonika – mladoporočenca so z valčkom prijetno presenetili Modrijani.

Mateja in Rok Matjaž

Mateja Železnikar in Rok Matjaž, doma iz Nove vasi pri Višnji Gori, sta se civilno poročila 22. avgusta v Grosupljem, cerkvene zaobljube pa sta si 25. avgusta pred svati izmenjala v njeni domači cerkvi.

Barbara Klanšek

Novorojenčki

Rajterič, Nik – Davčarjev
Štupar, Julija – Zadnikarjeva
Golob, Nik – Vrbnikov
Uršič, Bor – Mejačev
Nograšek, Izak – sp. Košičev
Zobavnik, Žiga – Potokarjev
Petek, Glorija – Tratnikova
Zalaznik, Bine – zg. Naumov

Ivanka Vrhovnik,
Foto: Barbara Klanšek

Dragi starši!

Iskrene čestitke ob rojstvu Vašega otroka! Vam želi uredniški odbor!

Preskarjeva Francka iz Bistričice

Francka Močnik, nekoč doma pri Petkovih, danes domuje v Bistričici. Težko življenje, ki ji zagotovo ni prizanašalo, zajema s polno žlico optimizma, hudomušnosti in radodarnosti. Danes je mati petih otrok in babica trinajstim vnukom, a sama pravi, da jo je hči Gabrijela »dala v koš«, saj je postala mamica kar šestim. Družba otrok in vnukov zapolnjuje njeno življenje, zase pa si zadnjih nekaj let vzame celotno poletje, ki ga kot pastirica preživi v Preskarjevi bajti na Veliki planini. Tu smo jo nekega sončnega popoldneva obiskali, prisluhnili njenim prigodam in se podali v svet preteklosti Preskarjeve bajte, ki nam jo je z navdušenjem razkazala.

Francka, ki se je staršema Ivani in Janezu Butalič rodila oktobra leta 1942, v rodno vas zadnja leta prihaja redko, z veseljem pa se spominja otroških dni. Njena rojstna domačija stoji v bližini cerkve sv. Ane, zato so besede sprva nanesele na dneve, ko je pela v otroškem cerkvenem pevskem zboru. V času njenega šolanja je bila osnovna šola v prostorih nekdanje mežnarije, zdajšnje mrliške vežice, zato se pristrčno pošali, da je prav zaradi njene bližine k pouku vedno prihajala zadnja. Spominja se Palčičeve, ki jo je največ poučevala, in dodaja, da je bila odlična učiteljica.

Poleg obiskovanja pouka je večino prostih ur namenila kmetovanju na

Justin, Francka in Milena pred bajto na Veliki planini.

domači zemlji. Skupaj z materjo sta domače pridelke s košem nosili na tržnico v Kamnik. Poleti sta prodajali kumare in solato, jeseni sadje, med njimi največ jabolka, v košu pa sta nosili tudi majhne prašičke. Letno so na kmetiji pridelali okoli štirideset mernikov pšenice in imeli več posejane površine kot danes. Za prašiče in govejo živino, predvsem pa zase, so pridelovali še koruzo, ajdo, oves in repo. Prostega časa zaradi vsakodnevnega dela ni imela veliko. Največ ga je izkoristila pozimi, ko so se s prijatelji sankali po okoliških travnikih.

Pri štiriindvajsetih letih se je poročila s Preskarjevim Lojzatom in tako leta 1967 odšla v Bistričico. Z grenkobo se spominja, da je bila v teh letih njena mati že vdova z dvema otrokoma, Francko, staro leto in pol, ter Ivanom, starim pet mesecev. Oče ji je namreč leta 1944 umrl zaradi pljučnice, zato se ga ne spomni, štirinajst dni kasneje pa je življenje izgubil še njegov brat, stric Matevž, ki je ranjen ležal v bolnici na Dobravi. V vojni je bil udeležen tudi stric Justin, prav tako očetov brat, ki je bil kot nemški vojak štiri oziroma pet mesecev vojni ujetnik v Rusiji, po koncu druge svetovne vojne pa se je srečno vrnil domov.

Drugačno življenje

Zadnja leta vsako poletje preživi na planini, kjer pase krave. Kot pastirica je na Veliko planino prvič prišla leta 1996, ko ji je leto prej umrl mož. Pred njo je dobrih petdeset let pasel krave njen tast, Preskarjev oče, po njegovi smrti je bila pastirica njegova žena, nato pa enaindvajset let Franckin mož Lojze. V tem času je bila na planini le trikrat, ker je sedem let skrbela za bolno teto ter majhne otroke, ki pa so bili navajeni, da so poletja preživljali na planini. Prav zato je po moževi smrti živino štiri leta pasla skupaj s hčerko, nato pa je zaradi operacije kolkov morala pastirstvo za nekaj let opustiti. Po štirih letih se je ponovno vrnila na planino, a tokrat sama. Prvi dnevi so bili zanjo težki. »Na začetku,

ko nisem bila navajena, mi je bilo hudo. Sedaj je lušno. Poznam teren tudi v dežju ali megli.«

Na planino pride sredi junija, domov pa se vrača sredi septembra. Letošnja sezona je bila v dolini le dvakrat, hrano in ostale potrebščine pa ji sproti pripeljejo domači, medtem ko kruh za pastirje vozi »en Štajerc«, ki prodaja tudi »bobe« in žemlje. »Le testenine,« dodaja v želji, da bo morda nekega dne prodajal tudi druga živila.

Njen dan na planini se začne ob pol petih zjutraj, ko pomolze krave in jih najkasneje do sedme ure spusti na pašo. Nato počisti hlev, da se do večera, ko jih gre med šesto in sedmo uro iskat, že posuši in se govedo uleže na suha tla. Čez dan prideluje mlečne pridelke, predvsem kislino mleko, sir, skuto ter maslo in jih občasno prodaja turistom. V lepem vremenu nabira razna zelišča – planinsko reso, materino dušico, rman, vrbovec, borovnice, brusnice, lisičjak, destrnik in islandski lišaj, ki je odličen za zdravljenje ran. Na planini ga raste več vrst, vendar je za zdravljenje pravi le eden. Pravijo mu tudi planinski mah. Francka ga za uporabo najprej posuši, nato zmelje in prah, po možnosti skupaj z ilovico, razmaže po rani. Med drugim nabira tudi gobe, ki jih vloži ali posuši.

Udeležuje se subvencioniranih del, ki jih opravljajo na planini. Ob lepem vremenu štiri ure čistijo planino – sekajo ruševje, suhe in od strel ožgane smreke ter strupeno čmriko in šisernik. V septembru opravlja še tlako, tekom turistične sezone pa občasno pomaga vodiču, ki turistom razkazuje Preskarjevo bajto.

Dogodivščine na planini

Eden prvih nasvetov, ki jih je dobila kot pastirica, je bilo opozorilo glede iskanja živine v slabem vremenu in megli, ki se na planini lahko pojavi iznenada. »Ko sem prišla na planino, so mi rekli, da se naj, če se zgubim v

Francka razkazuje pastirski muzej - Preskarjevo bajto.

megli, kar krave držim, krave že same najdejo pot domov, mi ne.« Pravi, da se je že nekajkrat izgubila. »Verjetno se je že vsak,« v smehu doda. Drugače je z živino, ki že sama začuti, kakšno vreme se bliža, in se zato v primeru slabega vremena skrrije v zavetje.

Pastirji se ne srečujejo samo med delom, z veseljem se obiskujejo tudi v prostem času. Prirejajo rojstnodnevne zabave in vsakega pastirja »oferajo«. Dela prosta dneva imajo na god sv. Ane in sv. Roka, zabavi pa priredijo tudi v začetku sezone, ko na planino priženejo živino, in septembra pred odhodom v dolino. Družijo se v »parlamentu«, v katerem so »brez ministrov in strank vsi predsedniki, tajniki in vsi pastirji pa vsi sklepčni, bolj kot doli«. Preden so začeli srečanja organizirati v »parlamentu«, so hodili v Domžalski ali Črnuški dom. Zadnja leta so dogovorjeni, da za srečanja hrano pripravijo na Zelenem robu in jo pripeljejo do »parlamenta«. In kako je bajta z odrom, ki služi za poletne veselice, dobila svoje ime? »Ko so delali bajto, so vprašali Devovčeva očeta, kako se ji bo reklo, pa je rekel – parlament, in je tako ostalo.«

Dan je bil prekratek, da bi nam Preskarjeva Francka zaupala vsa doživljanja. Veseli smo, da je z nami delila vsaj delček mozaika svojega življenja. Ne nazadnje pa smo jo pravzaprav presenetili, ko smo potrkali na njena vrata in jo prosili, da za naš časopis pove nekaj besed.

Tekst in foto: Barbara Klanšek

Nepridipravi žal delujejo tudi v naši krajevni skupnosti

Vlomi v stanovanjske hiše in gospodarska poslopja so vse pogostejši in žal je tudi naša krajevna skupnost večkrat tarča nepridipravov, ki so čedalje bolj predrzni in s svojimi dejanji povzročijo veliko materialno škodo in slabo voljo med krajanj.

Vlomi in druga kazniva dejanja se v naši krajevni skupnosti pogosto dogajajo ob žalnih slovesnostih, družabnih dogodkih in času dopustov.

Storilci takih kaznivih dejanj največkrat izberejo tisto stanovanje ali hišo, kjer bo za kaznivo dejanje najmanj ovir in tveganje za odkritje najmanjše, prav tako si pridobijo informacije o odsotnosti stanovalcev na medmrežjih, časopisih (osmrtnice) in po govoricah v samem kraju.

Včasih smo pa prav mi tisti, ki s svojimi dejanji privabimo vlomilce in jim damo vedeti, da v hiši ni nikogar. Posebno »vabljava« za vlomilce so odprta vrata ali okna, razpoložljivo orodje za dostop (na primer zaboji, lestev, ki omogoča dostop do drugače nedosegljivih oken, ipd.), vrtarsko orodje, s katerim lahko vlomilec nasilno vlomi.

Priporočam vam nekaj samozaščitnih ukrepov, s katerimi si lahko sami precej zmanjšate priložnosti za izvršitev kaznivih dejanj in se izognete neljubim dogodkom, kot so vlomi v hiše, gospodarska poslopja in vozila.

- Zaklenite vrata in zaprite okna;
- če imate alarmno napravo jo vklopite;
- ključev ne puščajte na mestih, kot so nabiralniki, predpražniki, lončki za rože;
- ne puščajte doma dragocenosti in denarja (uporabljajte sef);
- o svoji odsotnosti ne puščajte sporočil (na telefonskem odzivniku) in tega ne objavljajte po družabnih omrežjih (Facebook, Twitter);
- poskrbite, da bo videti, kot da je nekdo doma (prazni poštni nabiralnik, dvignjene rolete, vgradite časovna stikala za samodejno prižiganje luči);
- doma parkirana vozila zaklenite ter varno shranite dokumente in ključke, tudi rezervne;
- ne puščajte orodja ali drugih priročnih sredstev v okolici hiše;
- z vidnih mest umaknite vrednejše predmete;
- sodelujte s krajevnimi društvi (gasilci), da s svojo prisotnostjo zagotovijo preprečevanje vlomov;

- najemite varnostno službo;
- obvestite pristojno policijsko postajo, naj v času dogodkov v krajevni skupnosti s svojim preventivnim delovanjem zagotovi varnost v krajevni skupnosti.

Samozaščitni ukrepi za zavarovanje vozil na parkiriščih:

- v vozilih na vidnih mestih (policah, sedežih, armaturah) ne puščajte denarnic, torbic, telefonov, dokumentov, prenosnih računalnikov, notesnikov in drugih vrednih predmetov;
- zaščitite avtoradio (snemite sprednjo ploščico in vzemite s seboj);
- zaprite vsa okna in vrata ter zaklenite vozilo in prtljažnik;
- vklopite alarmno napravo;
- nikoli ne puščajte ključa v kontaktni ključavnici, četudi zapustite vozilo le za hip;
- ko zaklepate vrata z daljinskim ključem preverite, da so se vrata resnično zaklenila.

Če ob prihodu domov opazite sledi vlomov, ne vstopajte, kajti storilec se lahko še vedno zadržuje v objektu.

Ob morebitnem srečanju s storilcem se ne izpostavljajte, zlasti če je fizično močnejši, oborožen ali jih je več – pomembnejša naj bo vaša lastna varnost!

Takoj pokličite policijo na številko 112 in operaterju posredujte prve informacije o dogodku, z njimi boste pripomogli k izsleditvi nepridipravov:

- kraj vlomov (naslov objekta), kje so vlomilci vlomili, ali je v bližini parkirano kako vozilo.

V primeru, da nepridiprave prepodite oziroma jih vidite, ko zapuščajo objekt, podajte naslednje informacije:

- osebni opis sumljivih oseb (spol, starost, velikost, obleka, značilnosti osebe, hoje, govora);
- registrsko številko, barvo, znamko in tip vozila, posebnosti na vozilu, smer vožnje kamor so nepridipravi pobegnili. Do prihoda policistov ničesar ne prijemajte ali premikajte, da se ne bi poškodovale ali uničile sledi, ki bi lahko pripeljale do odkritja nepridipravov. Naj vaše odsotnosti ne izkoristijo nepridipravi.

Sandi Sheikha

Ana Marjana Zupan iz Retenj

Bilo je jesensko sobotno popoldne, ko sem se odpravila na obisk h gospe Ani Marjani Zupan. Ana me je že pričakovala pred vhodom njene majhne prikupne hišice. Ko sem jo zagledala, je njen obraz žarel v veselju in sreči, saj je bila v velikem pričakovanju obiska osebe iz njenega rodnega kraja – Tunjic.

Ob pozdravu me je povabila v hišico, ki je prijazno vabila v njen prostor. Čeprav sva se prvič videli, sva si takoj postali domači in pogovor je prijetno stekel. Najprej sva se dotaknili srečanja z mojo znanko Viktorijo, s katero sta bili skupaj na Golniku. Postali sta si tako blizu, da me je Viktorija, ki z možem živi v domu ostarelih, takoj po vrnitvi iz bolnice poklicala. Vsa navdušena mi je začela pripovedovati, s kom se je srečala. Preko pogovora sta spoznali, da na Tunjice obe vežejo lepi spomini, vsako na svoj način. Ana se je rodila in živela v Tunjicah, Viktorija pa je bila pri meni na obisku. Tako sem se odločila, da obiščem našo krajanko, ki živi v Retnjah pri Kranju, in z njo naredim kratek intervju.

Ana Marjana se je rodila sedmega novembra leta 1923 pri Zoklarju kot sedma izmed enajstih otrok. »Moja mama je bila babca, duhovnik pa še dohtar, vse skupaj« reče, »oče pa cimperman, ki je popravljal in obešal zvonove v turne, star ata pa glavni pobudnik pri ustanovitvi Društva samopomoči.« Spominja se dogodka, ko je leta 1929 gorela tunjiška cerkev. Takrat je bila stara šest let in je gledala, kako je njen oče plezal po lestvi in na glavi nosil vodo ter gasil streho. Ko je opazovala očetovo dejanje, je začela med jokom klicati: »Ata bo dol padu.« Pri požaru so bili prisotni tudi žandarji, ki so zavarovali okolico cerkve, da se ne bi komu kaj zgodilo. Tako je bilo tudi njej onemogočeno, da bi prišla v bližino cerkve in svojega očeta. K sreči se je vse dobro izteklo, ata pa je s tem pogumnim dejanjem pomagal rešiti zvonove.

Ker je njen oče popravljal zvonove, je veliko hodil tudi v tujino. Nekoč se je na poti ustavil pri neki hiši, ker je začelo deževati, ter vprašal gospodarja, ali lahko malo počaka pod streho. Gospodar mu je dovolil. V tistem času je okoli hodil človek, ki je kradel, in gospodarju se je Ana Marjanin oče zdel sumljiv, zato ga je prijavil. Kmalu so prišli žandarji in ga odpeljali. Med potjo jih je vprašal, kaj je naredil, in jih prosil, naj mu povedo, zakaj so ga odpeljali. Žandarji pa so ga samo zmerjali in mu žugali, da bo že še videl. Medtem jih je srečal znanec, ki je očeta dobro poznal, in ga vprašal: »Kam pa greste Zoklarjev ata?« Ko so žandarji to videli, so ga vprašali, ali pozna človeka, ki ga imajo vkljenjenega, on pa jim je odvrnil, da ga zelo dobro pozna, in nadaljeval: »Le kaj hudič delate z njim!« Takoj so ga spustili, ne da bi izvedel, zakaj so ga pravzaprav odpeljali.

Že v mladosti je zelo rada brala, pela, igrala v igrah ter deklamirala. Ob tem mi je takoj zdeklamirala par pesmic. Bila sem navdušena in presenečena nad njenim spominom, saj bo Ana Marjana drugo leto dopolnila devetdeset let. A mi je odgovorila, da ni več tako pametna, da sicer še vedno rada bere knjige, vendar med branjem hitro zaspi. Ko pa je bila stara osem let, je prebrala vse knjige od Karla Maya in to ob »lešerbi« (namizni lučki). »Takrat še ni bilo elektrike,« pristavi. Pri njih so imeli kmetijo, zato dela ni nikoli zmanjkalo, še vedno pa so imeli čas za druženje in klepet. V otroštvu so se z domačini tako igrali različne igre in bili veliko na prostem.

Ana Marjana je bila vestna in pridna učenka, zato je njena učiteljica želela, da se gre naprej šolat. Njena mama pa ji nadaljnje šolanje ni mogla omogočiti, ker niso imeli dovolj denarja,

Njen oče je pomagal gasiti zvonika v požaru leta 1929.

poleg tega pa je pazila na mlajše otroke, ko je njena mati služila.

Zelo zgodaj je odšla od doma, stara komaj 18 let. Do poroke je stanovala pri sestri Cilki v Kranju. Življenje ji je že v mladosti pokazalo težke trenutke, saj je med vojno izgubila prvega moža, ki je padel v Dražgošah, ko njen prvorojenec sploh še ni bil rojen. Po prvem možu, ki je bil iz Primorske, se je pisala Kovačič, živela pa sta v Kranju. Z Romanom, sinom iz prvega zakona, pa že nekaj časa nima nobenih stikov, zato je nanj kar malo jezna.

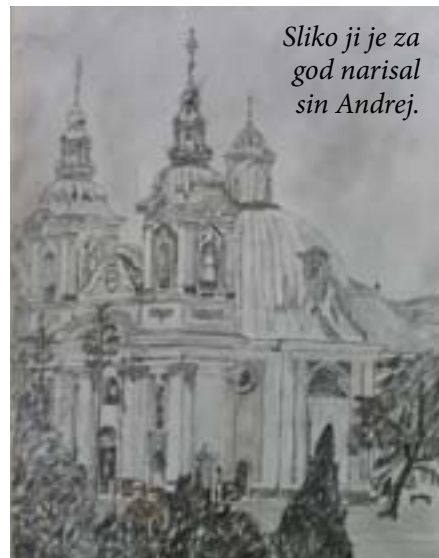
Iz Kranja je odšla v Tržič, kjer je dobila službo v predilnici. Kmalu je zaradi svojega vestnega dela in pridnosti postala »majstrica«. Leta 1952 je na Jesenicah rodila sina Andreja. Ker takrat še ni bilo vrtca in tudi dolge porodniške ne, saj so bile ženske doma le dobrih šest tednov pred in po porodu, je imela v Tržiču gospo, ki je pazila nanj. V Retnje pri Kranju se

je preselila, ko je bilo Andreju pet let. Takrat se je s partnerjem tudi poročila in leta 1959 v Kranju rodila Rajka. Pred tem pa je njen mož Andrej zgradil hišo, da je lahko mlada družinica živela na svojem.

Z nežnim glasom je nato spregovorila o drugem možu, ki je umrl pred trinajstimi leti. Pravi, da je bil zelo dober do nje in ji ni nikoli rekel žal besede. Vseskozi ji je govoril, da bo umrl pred njo in to se je tudi zgodilo. Sedaj živi skupaj z najmlajšim sinom Rajkom, ki skrbi zanjo in ji pomaga pri delih, ki jih ne more več opravljati sama. Nabira ji tudi rože za domači čaj. Po operaciji ji je zelo pomagala ognjičeva krema, zato jo s sinom še vedno izdelujeta. Radodarno mi je dve domači ognjičevi kremi ob koncu srečanja tudi podarila, za kar sem ji bila zelo hvaležna.

Ob prijetnem kramljanju se je začelo že večeriti, ko sem se odpravila proti domu. Pred odhodom sem jo

Sliko ji je za god narisal sin Andrej.

vprašala, kaj sporoča svojim rojakom v Tunjicah. Preprosto mi je odgovorila: »Zelo sem bila vesela obiska. Lepo pozdravi vse Tunčane in naj se kaj oglasijo, saj sem zelo blizu glavne ceste, ki vodi dalje proti Brezjam«.

*Tekst in foto:
Milena Erbežnik Klanšek*

Življenje na Veliki planini

Velika planina je ena glavnih atrakcij naše okolice. Je visokogorska planota v Kamniško-Savinjskih Alpah. Razprostira se na površini 5,8 km² in ima najvišji vrh, imenovan Gradišče, ki doseže 1666 m nadmorske višine. Planina obsega Veliko, Malo in Gojsko planino, ter Dovjo in Veliko gričo. Na njej so pastirji zgradili več pastirskih naselij s preko sto pastirskimi stanovi (kočami, bajtami). Slovi pa tudi kot največja visokogorska pašna planina v Sloveniji.

Letošnja pašna sezona na Veliki planini se je začela na soboto, 16. junija. Večino živine kmetje sedaj na planino pripeljejo, le redki posamezniki jih še priženejo po planinski poti, ki vodi iz Stahovice, mimo Sv. Primoža, čez Pasje pečine proti planini, ki je tudi zelo znana pohodniška pot. Letošnje leto je bilo na Veliki planini zasedenih 22 koč. Ena od njih je bila tudi naša, kjer sta pasla živino moja stara starša, jaz pa sem jima večkrat delala družbo.

Bivanje na planini poteka dokaj pestro. Delavnik se začne že zelo zgodaj,

približno ob petih zjutraj, ko pastirji poskrbijo za živino, pomolzejo krave in jih potem ženejo na pašo. Vsak delavni dan se lahko udeležijo tudi tlake, ki ji večina pastirjev pravi kar »šiht«. Tudi jaz sem se je skoraj vsak dan udeleževala. To je štiriurno delo na planini, ki je tudi plačano in na srečo ni preveč naporno. Tako je namreč poskrbljeno za redno vzdrževanje

planine. Nekaj časa je na vrsti košnja čmerike, potem pa tudi pobiranje kamenja iz pašnih površin, trebljenje ter sekanje drevja in ruševja, požiganje odpadlih vej in urejanje cest po dežnih nalivih. Letos pa je potekalo tudi čiščenje luž, v katerih se zbira voda za napajanje živine. Veliko pastirjev se tudi zelo aktivno ukvarja z mlekom in mlečnimi izdelki. Obiskovalci se na planini lahko okrepcajo s kislim mlekom in ajdovimi žganci, lahko pa tudi kupijo na planini nare-

jeno skuto ali sir. Pastirji si krajšamo čas z druženjem med seboj. Velikokrat smo se zbrali v skupni koči, ki ji pravimo »parlament«, na kavi. Tam pa smo praznovali tudi rojstne dneve in praznike. Ob takšnih priložnostih vedno zaigra tudi harmonika, sliši se petje, vedno pa smo zraven tudi zaplesali. Kar pa je najpomembneje, na planini ni nikoli dolgčas. Čeprav bi večina mladih menila, da mora biti preživljanje poletnih počitnic na planini zelo dolgočasno, lahko iz lastnih izkušenj povem, da to ni res. Mladina na planini vedno najde način, da se zabava in družijo med seboj. Z veseljem smo se tako mlajši kot tudi starejši igrali skrivalnice, vsi navdušenci nad športom pa so v dolini pod Preskarjevim muzejem igrali nogomet. Včasih pa smo obiskali tudi naše prijatelje na Mali ali Gojški planini. Ob večerih ali slabem vremenu pa smo kartali, imela pa sem tudi veliko časa za prebiranje knjig, reševanje križank in poslušanje glasbe. Koče na planini so oskrbovane z električno energijo preko sončnih celic, zato je starega očeta pogosto skrbelo, da nam je bo zmanjkalo. S staro mamo pa sva se velikokrat odpravili nabirat najrazličnejše zdravilne rastline, ki jih je mama posušila in shranila za čaj. Ob večerih so naše krave same prišle do koče in skoraj vedno so bile nagrajene s koščkom kruha ali soljo. Pašna sezona na planini se po navadi zaključuje v sredini septembra. Prvi pa so planino zapustili že konec avgusta. Na soboto, 15. septembra, pa smo tudi mi odgnali živino proti domu. Pogostokrat živina ni preveč navdušena nad vrnitvijo v dolino, zato se razbežijo po planini, na srečo pa letos s tem nismo imeli težav. Pot traja od tri do štiri ure. Najbolj nevarno postane, ko pridemo do glavne ceste v Stahovici. Previdno jih spravimo čez cesto, z nadaljevanjem poti pa navadno ni večjih težav. Krave hodijo po pločniku lepo v vrsti kot kakšni vojaki, mi pa samo pazimo, da se katera ne bi preveč približala cestišču.

Vsak dan, še posebno pa ob vikendih, planino obiše veliko ljudi, ki si želijo spoznati življenje na njej, si ogledati kočo ter prostor za živino. Veliko jih obiše Preskarjevo bajto. To je naj-

starejša koča na planini, ki je danes spremenjena v muzej. Je tudi edina koča, ki je bila po drugi svetovni vojni obnovljena v povsem enakem slogu, kot je bila pred požigom. Leta 1945 so Nemci namreč požgali vse koče na Veliki planini, vključno s kapelico Marije Snežne, da se v njih ne bi zadrževali partizani. Kočo si je zelo zanimivo ogledati. Še vedno lahko vidimo obleko, ki so jo včasih nosili, pa tudi, kakšno posodo so uporabljali in kje so kurili. Zelo obiskan kraj je tudi kapelica Marije Snežne, kjer vsako nedeljo, od sredine junija do konca avgusta, potekajo svete maše. Prvotna kapelica je bila postavljena leta 1939, vendar pa so jo že po šestih letih požgali Nemci. Po več kot štiridesetih letih so s pomočjo pastirjev in bajtarjev kapelico zopet postavili na istem mestu. Leta 1988 pa je kapelo blagoslovil slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar. Vsako leto, 5. avgusta, na planini praznujemo praznik Marije Snežne. Na ta dan se vedno zbere ogromno ljudi. Dan se začne z mašo v kapelici, ki je po navadi ob enajsti uri, potem pa ji sledi še veselica ob koči »parlamenta«. Z izjemo letošnjega leta, ko veselice ni bilo. Kmalu za praznikom Marije Snežne pa sledi še en praznik, in sicer Marijino Vnebovzetje ali Veliki Šmaren, 15. avgusta. Tudi na ta dan je v kapelici sveta maša, po vsej planini pa potekajo številne dejavnosti. Na Zelenem robu je za veselo vzdušje z odlično glasbo poskrbel ansambel, pred Preskarjevim muzejem v pastirskem naselju pa so si obiskovalci lahko v živo ogledali

izdelavo trničev. To je pusti sir z dodatkom smetane in soli ter je v obliki kepice hruškaste oblike. Nekoč so trniče izdelovali pastirji v spomin dekletom kot dokaz ljubezni in zvestobe. Obiskovalci pa so se lahko tudi sami preizkusili v izdelavi svojega trniča.

Vsako leto na planini poteka tudi tekmovanje harmonikarjev, ki je zelo obiskano.

Velika atrakcija Velike planine sta tudi Velika in Mala vetrnica. Nastali sta s preperevanjem, ko pa se je porušil njun strop, sta nastali dve udornici. Ime Vetrnica je nastalo zato, ker je zaradi inverzije zraka v jami hladneje kot zunaj in je pri sestopu vanjo občutek kot, da bi pihal veter. Velika Vetrnica je širša in globoka okrog 30 metrov, poleti pa v njej včasih tudi zmanjka snega. Mala Vetrnica je ožja in globlja, doseže globino do 45 metrov. Ker je precej ožja, v njej sneg in led zelo redkokdaj skopnita. Dostop do nje je zelo strm. S prijatelji sem bila v njej v začetku septembra in takrat je bilo čisto na dnu le še nekaj umazanega snega in ledu.

Preživljanje poletja na Veliki planini je zelo zanimivo in zabavno. In zdi se mi, da bi moral vsak, ki ima možnost, vsaj za en teden obiskati Veliko planino. Jaz pa že komaj čakam in se zelo veselim naslednjega poletja, ki ga bom spet preživela na njej.

Špela Lanišek

Nekoč in danes ...

Dan za dnem nam časopisi, radio in televizija polnijo glavo z moderno tehnologijo, pred kratkim še z ekonomskim napredkom, z nadpovprečno gospodarsko rastjo, z uspešnim prodorom v svet na podlagi gospodarskega razvoja. Zraven sodi še samohvalna socialna država pa potreba po sodobni oborožitvi. To gre na račun dragega zadolževanja. Zdravstvo je porazno, kar se vodstva tiče, leta in leta gradijo in nameščajo že davno kupljene aparate in postelje, bolniki pa ... Zadnje čase je bolezen »propad«, poleg gospodarstva zajela še banke. Vse to nakladanje, da se vse dela v skladu z zakonom, je potrebno razumeti med vrsticami. Nam »malim« gre na »grbo« vse, od inflacije, podražitev, nizkih plač, brezposelnosti in padanja pokojnin. Dobre posledice takega razvoja pa pripadajo nepoštenju in grabežljivcem naših skupnih pridobitev. Tako radi bi bili ob boku vsem svetovnim trendom, pa gradimo samo propad med revnimi in bogatimi, ki bogatijo na račun pridnih poštenih ljudi, ki so zapravljeni in pokradeni kapital spravili skupaj.

Res, razvoj je velik, življenje lažnejše, skoraj za vse obstaja »gumb«, le to so politiki pozabili, da kruh daje zemlja. Kmetijska proizvodnja se opušča, preprosto se nič ne izplača, toda v korak s tem gre čedalje slabše ekonomsko stanje, čemur pa ne prisluhne nobena vlada, nobena institucija, ki bi morala biti v službi človeka. Vse te službe so zaradi službe same. Na TV gledamo neskončne razprave, prelaganja odgovornosti drug na drugega, nihče za nič ne odgovarja, presedajo se s stola na stol v drugo pisarno ali urad. Brez misli na kmete, delavce, upokojence. Naši vodilni so kot otroci v peskovniku, z velikimi načrti pa brez uspeha. Kaj pomagata doktorat pa magisterij, če ne vidi človeka ob sebi, ne vidi raz-

mer na terenu. Vidijo samo položaj in denar. Demokracija ima res veliko obrazov – zelo neprijaznih.

Pomislim na čase po 2. svetovni vojni. O časih pred njo vem po pripovedovanju staršev. Tisti, ki smo bili takrat otroci in mladi, smo se učili delati, to je bilo samoumevno. Živeti z zemljo in naravo, še pred vstopom v šolo. Družine so bile večje, zaslužek redek ali občasen. Za preživetje so bili ljudje odvisni od dela na domačih in tujih njivah, stanju in sreči v hlevu, svinjaku in seveda od vremena, oziroma od »Božje pomoči«, kot so tiste čase rekli. Ni bilo lahko dati 7, 9, 12-letnega otroka za pastirja, pestunjo, pozneje so bili to hlapci in dekle. Toda v stiski in veri, da mu bo mogoče bolje kot doma ob prazni skledi, da bo drugje vsaj sit in za silo oblečen. Bilo je hudo, treba je bilo delati, se naučiti potrpeti in razumeti trdo življenje. Vmes pa so lažje shajali drug z drugim, bilo je več veselja, druženja po vsakem opravljenem delu. Bilo je več upanja na boljše, česar danes ob vsem pehanju, bogastvu, vezami tako zelo manjka. Ljudje smo postali »duhovni reveži«, gluhi in slepi za vse okrog nas, razen če »zavohamo« denar. Pa toliko lepote je na tem svetu, a je ne znamo ceniti in živeti s tistim, kar imamo.

Včasih smo bili otroci vedno ob očetu in mami, koliko smo pomagali, je relativno. Skupaj smo bili pri mizi, kjer ni bilo pečenk, zrezkov, sladice, razen ob praznikih, na mizi so bile jedi iz »današnje samooskrbe«. Kar se ni prodalo ali zamenjalo, da je bilo za davke, je bilo za kakšno »cunjico«, čevlje za šolo in nedeljsko mašo ter seveda za šolske knjige in zvezke. Zvečer smo brali, poslušali zgodbe starejših, bodisi o vojni, vasovanju, kupčijah in načrtih za drugi dan. Ob deževnih dneh, nedeljah in praznikih so se dobili sosodje, sorodniki, se

pogovorili o vsem, kar jih je težilo, kaj se je novega zgodilo, o letini, vremenu, seveda tudi o politiki. Gospodinje pa o otrocih, »dedcih«, svojih težavah in vaških čenčah. Mladi so ob sobotnih večerih in nedeljah našli čas in izkoristili klic srca, vendar šele ko je bil fant potrjen za vojaka ali če je imel starejšega brata ali sestro, to ga je ščitilo, da je smel ponoči »ven«. To so bila skrivna in romantična srečanja ter pričakovanja življenja v dvoje. Danes tudi tega ni. Vsak čepi ure in ure ob TV ali internetu. Mladi se ne znajo zabavati brez pijače, mamil. Ne znajo se veseliti, vse je brez veze, vse je dovoljeno, pa nikjer nobene sreče in veselja. Neradi se poročajo, če pa se, se hitro naveličajo, ker so pred poroko preveč »zapravili«. Povečuje se nasilje, mladih ne učimo dolžnosti, samo pravice. Širi se izkoriščanje, poniževanje, odpirajo varne hiše, komune, čedalje večji naval je na psihiatriji. Vsi vse vedo, živeti in prilagajati se pa ne znajo. To so posledice modernega pojmovanja življenja. Velik davek plačujemo vsi skupaj, pa še huje bo za naše otroke in vnuke.

Danes se ne vidi ptičkov, ki letajo in pojejo, ne opazi se rožic, ki krasijo naš prostor na tem svetu, ne neba, sonca in zvezd. Vse je nekam sivo in samo od sebe dano nam, ki bolj kvarimo, kot skrbimo za bodočnost. In tako bo, dokler se miselnost ljudi ne bo spremenila, da se bodo ljudje od malih nog navajali delovnih navad, da se bodo spet naučili spoštovati sebe in sočloveka. Lepo je živeti kljub težavam, ki nas spremljajo v tej solzni dolini, če imamo okrog sebe poštene, delovne ljudi, ki se kljub delu in skrbem znajo ustaviti, najti dobro besedo ali vsaj pozdrav, ki tudi postaja »nepotreben«. Na žalost pa smo v krutem kapitalizmu, kjer za navadnega, poštenega človeka ne bo prostora kljub demokraciji, lepim obljubam ob vsakih volitvah in velikemu pričakovanju ob osamosvojitvi.

V.I.

Razdeljeni smo na soseske

Že od nekdaj so naselja v Tunjicah razdeljena na posamezne soseske. To razdelitev je gotovo narekovala potreba po medsebojni pomoči. Pa naj bo to ob raznih skupnih delih, kot je bilo popravilo poti, ali skrbi za ureditev studencev, iz katerih se je več sosedov oskrbovalo z vodo. Še večkrat pa so si pomagali ob veselih in žalostnih dogodkih, kot so poroke in pogrebi. Prav v primerih, ko je potrebno organizirati pogreb, se soseska najbolje obnese. Na območju krajevne skupnosti ali fare obstaja sedem sosesk, ki si med seboj še danes hitreje nudijo pomoč, kot pa če bi ob potrebi klicali na številko: ena-ena-dva. Praviloma je vsaka soseska razdeljena še na dva dela. Vsak del še združuje najbližje soseske. To je bilo zato, da so v primeru mrliča daljni sosedje izkopal jamo, bližnji pa so pokojnika nosili na zadnji poti in grob tudi zasuli. V naši fari še vedno obstaja potreba, da pogrebno dejavnost opravljamo sami, kot so to počeli naši predniki. Ker sistem dobro deluje, pa še cenejši je, ga ne kaže spreminjati. Deluje brezplačno po načinu: danes jaz tebi, jutri ti meni. Ker mlajšim ni povsem znano, ktere domačije sodijo v skupno sosesko, in večkrat sprašujejo, kam kdo spada, si ponovno pogledajmo to razdelitev po domačih hišnih imenih, s tem da upoštevamo tudi nove hiše.

1.

A.	B.
PETEK	MOHT
POCIN	SELIŠKAR
POCIN – NA MEJI	TURENŠEK
JERŠIN	ZNAMENŠEK
KAPLAN	MORNAR
KOMOVC	MEGLIČ
VINŠEK	MORAČANIN
BUKUNK	DOLINAR
ODAM	KRIŠEKAR
VIDO	MIHA
HRUST	HOLCAR
PRAJZ	TIŠLAR
BOŠTAR	PETER
ŽERJAV	GOLOVEC
VOGAR	REBERNIK

2.

A.	B.
GRADIŠEK	STREHOVC
VOVK	ZG. NAUM
BALANTIČ	SP. NAUM
VOŠTATAR	LAVRIČ
BRLOGAR	FAREZOVEC
MIZAR	ŠKLE
KOTAR	OBORH
BIZJAK	ULČAR
GRILUŠEK	ZOKLAR
KOTNIK	ZADNIKAR
UŽAR	

3.

A.	B.
KAPLAN	NIVČAR
FORKELJ	BRODAR
HRIBEC	HREN
DOLINŠEK	PODJEJ
HRIBOVŠEK	ZG. ŽGAN
MILAN	SP. ŽGAN
KOMOVC	MEŠNAR
VRTNAR	
ŠMID	
MAHLAV	
JOŽOVC	
BOBNAR	
MLAKAR	

4.

A.	B.
MALEŽ	PUSTOTNIK
SERAJNIK	JEROVŠEK
SLANOVC	DAVČAR
MARTINEŽ	RAJTERIČ
BOVC	KORBAR
KLEMENC	SP. KOSIRNIK
MEVŽAR	BREŽNJAK
ZG. GOLOB	ZG. KOSIRNIK
GALJOT	SMREKAR
ČIKVAR	PODBREZAR
SP. GOLOB	
GMAJNAR	
GRKMAN	

5.

A.	B.
VOČNIK	ZG. HRIBAR
ZG. LANIŠEK	SP. HRIBAR
SP. LANIŠEK	ŽVAB
JAGER	ZG. KOŽELJ
CIRIJ	SP. KOŽELJ

ZG. DOLENC	KOPŠE
ŠKRLEP	HRASTOVEC
TIŠLAR	HOČEVAR
SP. DOLENC	PRIMC
	SMOLE
	JAKŠE
	GRILC

6.

A.	B.
VRHOVNIK	KOZUCAR
MIKUŠ	MOČVIRNIK
MAROH	LESKOVC
VOGRIN	BREZOVC
JERNEJ	TRATNIK
PODAR	JAMNIK
ŽABAR	POŠTAR
POTOKAR	KUHAR
BITENC	JAMOVC
ZA TUNCO	ZG. SITAR
LANIŠAR	SP. SITAR
STELE	MATIJA
BIRT	JOŠKOVC
HUDOURNIK	TROBEVŠEK
ŠPOREN	ŠKERJANC
ANDREJ	LIPOVŠEK
SMOLE	HRASTAR
LESNIKAR	MALEZIJA
BRZINA	
VRBNIK	
OLGA	
HRUŠOVC	
OREHAR	
PIKOVC	

7.

A.	B.
KRT	GRAVER
KAVSELJ	PREGLED
REZMAN	GRKMAN
ZG. KOŠIŠA	SEDUŠAK
SP. KOŠIŠA	ZG. SMOLNIKAR
MATEVŽ	SP. SMOLNIKAR
KOMATAR	GRABNAR
VEROVŠEK	LESAR
SUŠAK	SKALAR
LESKAR	PODBREGAR
MEJAČ	URANKAR
ŠOFER	OMEVC
OMOVŠEK	UKUŠEK
LOJZE	BEVŠEK

Ivan Nograšek

Kozjereja na Prajzovi kmetiji

Današnji čas je poleg umetno pridelane hrane prinesel tudi zavedanje o zdravem načinu življenja, zaradi katerega ljudje vedno bolj posegajo po živilih pridelanih na naravni, ekološki način brez zdravju škodljivih umetnih dodatkov in gnojil. Ekološko pridelano hrano kupujejo predvsem ljudje, ki se spopadajo z zdravstvenimi težavami in alergijami na posamezna živila, ter tudi tisti, ki se enostavno želijo zdravo prehranjevati. Mnogi med drugim ne morejo uživati mlečnih izdelkov pridelanih iz kravjega mleka, zato posegajo po drugih alternativah. Ena takih so kozje mleko in iz njega pridelani mlečni produkti, po katerih je danes vedno več povpraševanja.

Kozjereja je v Tunjicah prisotna na več kmetijah, le redki pa se resnično posvečajo pridelavi mesnih in mlečnih izdelkov ne le za lastno porabo temveč tudi za prodajo. S trženjem mlečnih produktov sta letošnje leto v okviru dopolnilne dejavnosti na kmetiji Prajz začela tudi Primož Krumpestar in žena Beti, ki izdelke prodajata na tržnici v Kamniku. Iz kozjega mleka pridelujeta predvsem jogurt, skuto, sirotko ter zoreni in mladi sir.

Začelo se je s konjerejo leta 1996, kmalu pa je Primož ugotovil, da mu vzreja petih konj ne prinaša dobička,

temveč le veselje do dela z živalmi – tri je namreč sam ujahal. Zadnjega konja je prodal pred tremi leti, ostal mu je le poni, ki ga je kupil za hčer. Izkušnja ni bila zaman – konjem je za družbo kupil nekaj koz in kmalu se mu je porodila zamisel, da bi poskusil s kozjerejo ter pridelavo domačih produktov. Koze namreč pojedjo mnogo manj kot večje kmečke živali – deset koz poje toliko kot ena krava. »Prav zato je bila koza nekdanj krava revežev,« pravi Primož. »Bajtarjem je bilo v čast, če so imeli kozo. Hitro se jo namreč nahrani.« Ker pa o kozjereji in predvsem sirarstvu ni vedel veliko, se je vpisal na Biotehniški center Naklo in opravil poklic sirarja. Kljub vsemu pa ga izobraževanje v Naklem ni zadovoljilo in iskal je nadaljnje možnosti pridobivanja informacij. Pogovori s sirarji niso obrodili sadov, saj so slednji skrivnosti receptov izdelave sira večinoma držali zase, zato je odšel v knjižnice in s pomočjo pridobljene literature nadgradil praktično znanje. Bistvo sirarstva pa ni v sami izdelavi, temveč v zorenju in kasneje degustaciji.

Danes ima na kmetiji okoli štirideset koz s podmladkom vred. Že dobrih deset let redi dve mlečni pasmi – srnasto kozo ter nekaj primerkov sanske koze. V zgodnjih jutranjih in večernih urah strojno pomolze dobro polovico tropa, kar mu vzame približno od 45 minut do ene ure časa, odvisno od količine mleka. Naenkrat se pomolze sedem koz – za posamezno skupino tako potrebuje med 10 in 15 minut. Čez dan se čreda pase v čredinkah, ker pa njegovi trije hektari travnatih površin ne zadoščajo, jih ima dobrih deset hektarov še v najemu. Sveža trava je za pridelavo mlečnih izdelkov zelo pomembna, saj je v njej več hranljivih snovi, ki posledično povečajo mlečnost koz. Največ hranljivosti ima trava v sebi spomla-

di, ko začne cveteti in zeleneti, zato koze najprej pojedjo popke, brste in cvetove. V prvih mesecih proste paše imajo največ mleka – letošnje leto ga je pri enaindvajsetih kozah namolzel okoli 50 litrov dnevno.

Po juniju mlečnost začne padati, ker je kakovost hrane vse manjša. Prosta paša tako zahteva sprotno prestavljanje čredink najkasneje na pet dni, da popasejo čim več mlade trave. Poleti je potrebno čredinke prestavljati hitreje, da popki niso prestari, in paziti, da drugod trava za koze ne postane »prestara« in manj kakovostna. Drugi razlog za padanje mlečnosti pa je laktacija – po rojstvu kozlička ima koza dobra dva meseca veliko mleka, ko pa pri desetih tednih starosti od tropa loči mladiče, se količina zmanjšuje. S pašo zaključi v jesenskih mesecih, ko koze same začutijo, kdaj trava zanje ni več hranljiva. Ugotovil je, da druga slana »vse pomori«, zato se koze nočejo več pasti in se začnejo zadrževati doma.

Idealne pogoje za pašo je težko doseči, saj je poleg hranljivosti trave pomembno tudi vreme – najraje se pasejo, ko je dnevna temperatura med 15°C in 25°C, če je hladneje, iščejo sonce, v nasprotnem primeru pa se zadržujejo v senci. Prav tako jim ne odgovarja dež: »So kot naravoslovci,« pravi Primož, »dežja ne marajo in pred njim uidejo v zavetje.« V jesenskih in zimskih mesecih dnevno pomolze zelo malo mleka, največ do deset litrov. V tem obdobju koze molze ročno.

Barbara Klanšek

Gumi svetovalni servis

Nizke temperature in občasne snežne razmere pa tudi vse večja gneča pri vulkanizerjih, nas opominjajo, da je na naših vozilih letne pnevmatike potrebno zamenjati z zimskimi.

V obdobju od 15. novembra do 15. marca je v Sloveniji zakonsko določeno (Zakon o varnosti v cestnem prometu), da morajo biti vsa motorna vozila opremljena z ustrezno zimsko opremo, kamor spadajo zimske pnevmatike ali pa letne in ustrezne snežne verige, ki morajo biti v primeru snežnih razmer pravilno nameščene na kolesih. Pomembno je, da so gume na vseh kolesih enake, kar pomeni, da so na vozilu nameščene vse 4 zimske ali pa vse 4 letne pnevmatike z ustreznimi snežnimi verigami.

Zakon o varnosti v cestnem prometu določa, da mora biti globina profila pri zimskih pnevmatikah najmanj 3 milimetre. To določilo pa si marsikdo napačno razlaga. Če ima zimska guma globino profila 3 milimetre ali celo več, še ne pomeni, da bo vozniku zagotavljala varno vožnjo v snežnih razmerah. Oprijem je odvisen tudi od njene starosti. S starostjo pnevmatike se namreč zmanjšuje njena obraba, saj material postaja trši, izgublja prožnost. Oprijem na cestišču tako postane slabši, podaljša pa se tudi zavorna pot vozila.

Kljub temu, da je po zakonsko določenem datumu, še vedno dovoljena vožnja z letnimi pnevmatikami (če imamo poleg tudi snežne verige), je dobro vedeti, da letna pnevmatika neha ustrezno delovati, ko se temperatura spusti pod 7°C. To pomeni, da pri tej temperaturi guma ni več tako prožna, kot v povprečnih letnih razmerah. Zato je, tudi v primeru »nesnežnih« razmer, dobro letne pnevmatike zamenjati z zimskimi, ko se temperature spustijo tako nizko.

Kako vem, katere gume so primerne za moje vozilo?

Pomembno je, da na vozilo namestite le pnevmatike takšnih dimenzij, kot je navedeno v homologacijskem kartončku vašega vozila. To pomeni, da morate biti pozorni tudi na hitrostni razred in indeks nosilnosti pnevmatike in ne le na njeno velikost. Zakon o varnosti v cestnem prometu sicer dovoljuje uporabo gum do dveh hitrostnih razredov nižje, ko gre za zimske, a če v tem primeru prekoračite maksimalno hitrost razreda, v katerega spada pnevmatika, tvegate njeno trajno poškodbo.

Za tiste, ki se ne spoznate najbolje na velikost oz. dimenzijo pnevmatike, naj razložim, kaj določena oznaka pomeni. Poglejmo najbolje prodajano dimenzijo gum v Sloveniji 195/65 R15 91T. Oznaka 195 pomeni širino pnevmatike v milimetrih, 65 pa pomeni višino v odstotkih, glede na širino pnevmatike (65 % od 195 milimetrov). R15 pomeni velikost platišča v palcih oz. po domače »colah«. Oznaka 91T pomeni indeks nosilnosti in indeks hitrosti (glej spodnjo tabelo). Na vseh zimskih gumah zasledimo tudi oznako M+S, kar pomeni njihov namen (M+S Mud + Snow [Blato + Sneg]).

Indeks hitrosti	Največja dovoljena hitrost km/h
N	140
P	150
Q	160
R	170
S	180
T	190
H	210
V	240
W	270
Y	300
ZR	240

Pri nakupu pnevmatik je potrebno biti pozoren tudi na datum izdelave. Saj se, kot sem navedel že prej, s starostjo pnevmatike zmanjšuje njena prožnost. Datum izdelave je običajno napisan s štirimi številkami za oznako DOT. Če navedem primer: DOT4312 nam pove, da je bila guma izdelana v 43. tednu leta 2012. Prodajalci lahko do tri leta stare pnevmatike še prodajajo kot nove, je pa pomembno, da so bile v času od izdelave do prodaje primerno skladiščene, kar ohranja njihove lastnosti.

Oznaka, ki nam pove, kdaj je bila guma izdelana.

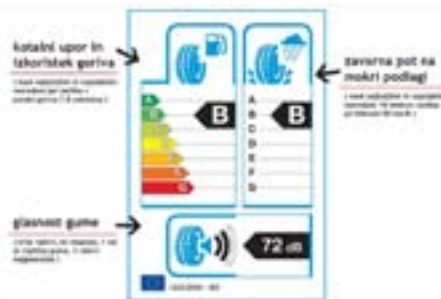
Ceneje : dražje

Pri nakupu pnevmatik (predvsem pa zimskih) se ne splača varčevati, saj se prihranjenih nekaj evrov že ob najmanjši nevšečnosti izkaže kot slaba naložba.

Kakovostnejše in posledično tudi držaje pnevmatike so namreč izdelane iz kakovostnejšega materiala, ki omogoča krajšo zavorno pot, se bolj oprijemlje cestišča, gume pa imajo tudi daljšo življenjsko dobo. Kar pomeni, da z nakupom kakovostnejših (in morda nekoliko dražjih) pnevmatik dolgoročno zagotovo prihranimo, poleg tega pa si zagotovimo tudi varnejšo vožnjo v zimskih razmerah.

Novi nalepke, ki so obvezne na pnevmatikah

Od 1. novembra letos so na pnevmatikah, ki se prodajajo v Evropski uniji, obvezne nalepke z oznakami njihovih ocen v treh različnih kategorijah. Z njihovo pomočjo lahko uporabnik vidi, kakšen je indeks obrabe pnevmatike, kakšen hrup proizvajajo in koliko pripomore k porabi goriva. Več o tem si lahko ogledate na spodnji sliki.

Še moj zadnji nasvet: v primeru, da imate v zvezi z gumami in pripravo vozila na zimske razmere še kakšno vprašanje, se obrnite na vašega najbližjega vulkanizerja.

Vaš vulkanizer Jani Kosirnik

Veliki svetli kometi

Veliki svetli kometi so na nebu prazvzaprav precejšnja redkost. Ime malce zavaja, saj mislimo predvsem na svetlost, nekoliko manj pa na samo resnično velikost komete. Suhoparna statistika napoveduje, da opazovalec lahko pričakuje, da bo v desetletju lahko videl le en komet, ki je postal tako svetel, da ga s prostimi očmi lahko opazuje večje število ljudi, tudi tisti brez posebnih izkušenj pri opazovanju nočnega neba. V praksi to pomeni, da se mora komet po svetlosti približati tistim najsvetlejšim zvezdam, ki sijajo s prvo ali drugo magnitudo, ki nam tudi enako označujejo silhuete dobro poznanih ozvezdij. Takšnih kometov pa res ni prav veliko.

Na observatoriju Rezman smo v dobrem desetletju posneli že kopico lepih kometov, vsako leto tudi nekaj svetlejših, toda komete, ki bi si prislužili ime veliki komet in vtisnil v spomin širšim množicam, ni bilo videti. Še najbližje se je temu približal komet C2006/P1 McNaught, ki smo ga lahko opazovali v januarju leta 2007, toda zares blesteč je bil le za opazovalce z južne poloble. Nam s severne poloble sta bolj ostala v spominu Hjukutake spomladi leta 1996 in leto kasneje Halle-Boop. Posebej slednjega si je zapomnil marsikdo, saj se je bleščal na nebu v vsem sijaju celo pomlad.

Komet Halle-Boop posnet aprila 1997 z domačega mestnega dvorišča.

Prav bleščeča predstava teh dveh kometov naju je z Rokom dokončno prepričala, da si postaviva svoj observatorij, da bi lahko posnela tudi še kak manj svetel, a zanimiv in lep komet, saj sva vedela, da so tisti najsvetlejši vendarle zelo redki in da bo treba

čakati desetletje ali še več na kakšno podobno predstavo.

Dobro desetletje je mimo in kot kaže je prišel čas za novo predstavo. Večino kometov namreč danes odkrijejo že precej prej preden se približajo Soncu in zablestijo. Tudi s tistima dvema izpred dobrega desetletja ni bilo nič drugače, saj so prvega odkrili nekaj mesecev pred tem, Halle-Boppa pa skoraj dve leti pred tem, ko je res zasijal v vsej svoji lepoti. Ob odkritjih je praktično vse komete videti le kot drobcene zvezdice na posnetkih s podobno opremo, kot jo imamo na observatoriju, s prostimi očmi pa večinoma ne, četudi si pomagamo z velikimi teleskopi.

Že lansko leto so v okviru enega od programov za zgodnje odkrivanje asteroidov in kometov odkrili komet C/2011 L4 Pan STARRS, ki smo ga med približevanjem Soncu posneli tudi na observatoriju letos poleti, toda njegov veličastni trenutek bo nastopil prihodnjo pomlad, saj naj bi se po izračunih približal po svetlosti prej omenjenima kometoma. Verjetno bo precej podoben kometu Hjukutake, saj bo najbolje viden le dober teden okrog sredine marca, zvečer in jutraj, kmalu po zahodu ali pred vzidom Sonca. Potem bo postajal vse manj svetel, a primeren za opazovanje še kak mesec, posebej s kakšnim turističnim ali lovskim daljnogledom. Upamo, da bomo prav v tem času skušali pripraviti tudi tradicionalni Dan odprtih vrat na observatoriju in omogočiti opazovanje komete tudi skozi kakšen večji teleskop.

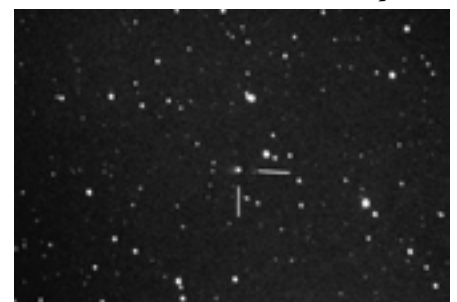
Letošnje poletje pa so v okviru podobnega ruskega programa odkrili še en komet, ki veliko obeta. C/2012 S1 (ISON) bo zablestel šele proti koncu prihodnjega leta. V novembru naj bi postal viden s prostimi očmi na jutranjem nebu v ozvezdju Device. Svetlost naj bi hitro naraščala, a se bo tudi hitro približeval Soncu podobno kot komet C/2006 McNaught, ki ga bo konec meseca obkrožil na razdalji le 0,022 astronomske enote – razdalje med Soncem in Zemljo. To je le slabe

Komet Halle-Boop

tri Sončeve premere! To bo navidezno v Škorpionu. Če bo uspel preživeti bližnje srečanje s Soncem, se bo potem začel podobno hitro oddaljevati spet skoraj točno v smeri severa, a bo zaradi vse bolj navidezno oddaljujočega se Sonca viden zjutraj in zvečer vse do konca leta. Torej podoben komet kot pred petimi leti McNaught, le da je tokrat predstava namenjena nam s severne poloble, ne pa tistim z južne. Predvidevanja kažejo na to, da utegne biti v prisončju celo stokrat svetlejši od omenjenega McNaughta in ni treba biti preveč razočaran ob precejšnji verjetnosti, da bližnjega srečanja precej verjetno sploh ne bo preživel. Tudi McNaught ga ni, toda silni vroči Sončevi vetrovi so ga razpihnili v izjemen več deset kotnih stopinj dolg svetel rep, pravo pašo za oči in fotografe, saj takšnih prizorov ne moremo posneti s teleskopi, ampak kar z običajnimi fotoaparati. Današnji digitalni pa so precej bolj zmogljivejši za fotografiranje v šibki svetlobi jutranje ali večerne zarje. Želimo si lahko le za spremembo lepe pozne jeseni z le malo oblačnih in meglenih dni.

Tone Špenko

C/2011 L4 PanSTARRS kot ga je 7. julija letos posnel Javor Kac na observatoriju Rezman. Komet je svetil kot zvezdica 12. magnitude s kratkim šibkim repom.

Delo policista ni samo pisanje položnic

Bilo je hladno februarsko jutro in niti v sanjah si nisem predstavljal, da bo ta dan v meni pustil sledove.

Kot vsak moj delovnik je tudi ta potekal po nekem že ustaljenem ritmu; vstajanje ob 4.30 uri, vožnja iz Tunjic proti Komendi in nato v službo na Postajo prometne policije Ljubljana na Griču.

Že pred šesto uro sva s sodelavcem pripravila vso potrebno opremo, ki jo potrebujemo v našem dvanajsturnem delovniku na terenu: službeno vozilo, opremo za obravnavanje nesreč, maglite, svetilke, stožce, triopan znake, trak »policija«, neprebojne jopiče, čeladi, potrebne listine. Po tej pripravi je sledil sestanek, na katerem smo se seznanili z novostmi in aktualnimi zadevami na terenu.

Po končanem sestanku sva se s sodelavcem odpravila na teren, za katerega sva bila tistega dne zadolžena, da tam opravlja dodeljene policijske naloge.

Pričela sva s pregledovanjem terena. Ko sva se peljala po hitri cesti H3, sva pred seboj – v bližini razcepa Zadbobrova – opazila vozilo, ki je z dokaj veliko hitrostjo močno vijugalo po cestišču. Odločila sva se, da opraviva kontrolo vozila in voznika, zato sva ga ustavila pred rondojem Tomačevo.

Sam sem pristopil do voznika in zaznal močan zadah po alkoholu, zato sem mu odredil preizkus alkoholiziranosti z elektronskim alkotestom. Rezultat je bil pozitiven in v izdihanem zraku je bilo krepko nad dovoljeno mejo 0,24 mg/l alkohola v izdihanem zraku.

V takem trenutku si vedno mislim, kako so lahko takšni vozniki med nami, saj s takimi neodgovornimi

dejanji ogrožajo tudi ostale udeležence v prometu, med drugim lahko tudi naše prijatelje, znance, družino. To je nedopustno in tako zelo nevarno, da je takšne ljudi potrebno odstraniti s cest. Alkohol predstavlja izredno veliko nevarnost v cestnem prometu.

Ker sva s kolegom ugotovila, da ima voznik v organizmu več alkohola kot dovoljuje zakon, sva mu za 24 ur odvzela vozniško dovoljenje ter mu prepovedala nadaljnjo vožnjo. Zaradi kršitev sva mu izdala tudi plačilni nalog. Prav v trenutkih, ko sem pisal potrdilo za odvzem vozniškega dovoljenja temu vozniku, sem po radijski zvezi zaslišal glas operaterja komunikacijskega centra Ljubljana, ki je spraševal, katera prometna patrulja je prosta. Že po operaterjevem glasu sem vedel, da se je moralo zgoditi nekaj hudega.

Po prvih prejetih podatkih se je v naselju Medno zgodila huda prometna nesreča, v kateri je bil udeležen osebni avtomobil in tovornjak s pripetimi priklopnikom. V vozilu naj bi bila ukleščena ena oseba.

S kolegom sva zaključila postopek z najinim alkoholiziranim voznikom in se javila, da greva v Medno, kjer bova pomagala pri obravnavi. Ob takšnih trenutkih začnem vedno razmišljati, kako hudo je, kaj vse potrebujemo na kraju nesreče, po kateri poti bom najhitreje prišel do kraja nesreče, kaj je prevažalo tovorno vozilo, ali ne gre morda za prevoz kakega nevarnega blaga, koliko oseb je poškodovanih. Vedno imam v mislih tudi upanje, da v nesreči ni udeleženih otrok. Takšne in podobne misli mi rojijo po glavi in takrat so mi, ko sem prižgal sirene z

modrimi lučmi in odhitel na kraj dogodka.

Ko sem se pripeljal do naselja Medno, sem že tam nekje pri gostilni Cirman naletel na kolono vozil. Nekateri so obračali, drugi so mi zapirali pot in s tem oteževali prihod na mesto dogajanja.

Prvi trenutki po prihodu na kraj so zelo pomembni. Zelo hitro je namreč potrebno zbrati kar največ podatkov. Vozilo sem parkiral približno sto metrov pred mestom nesreče, saj se zaradi kolone drugih vozil nisem uspel prebiti bližje. Operaterju sem po radijski zvezi sporočil, da sem na kraju, ter mu poročal, kaj sem videl: da je cesta zaprta, da je v nesreči udeleženo tovorno vozilo, ki je prebilo jekleno ograjo, da je tovornjak s pripetim priklopnikom s kabino visel čez most, katerega višina je približno sedem metrov, ter da obstaja velika nevarnost, da vse skupaj zgrmi v globino. Ko sem prišel mimo prikolice tovornjaka, sem opazil ukleščeno vozilo.

Vozilo je bilo zelo poškodovano. Na njem je slonela prikolica tovornjaka. Najprej sem zagledal voznika, ki je bil še pri zavesti, a je močno krvavel iz predela glave. Takoj zatem pa sem za voznikom opazil mlajšo deklico, ki je bila poškodovana, vendar ne tako hudo kot voznik.

Kolegu sem predal radijsko zvezo, si nataknil medicinske rokavice in pričel z reševanjem voznika. Ko sem lezel do voznika, je nad mano visela prikolica tovornjaka, vendar niti slučajno nisem pomislil na nevarnost, ki je visela nad nami. Sodelavcu

sem posredoval prve nujne ukrepe, da naj naroči gasilce zaradi ukleščene vozniaka in zaradi nevarnosti prevrnitve kamiona v sedemmetrski prepad ter da na kraju potrebujemo najmanj dve reševalni vozili. Naročil sem mu tudi, da uredi vse potrebno za zavarovanje kraja nesreče ter zadrži priče, ki so bile v času dogodka na tem kraju.

Ko sem se skozi sprednje desno okno uspel prebiti do voznika, sem preveril njegove življenjske znake in ugotovil, da je pri zavesti, vendar močno poškodovan po glavi. Zaradi ukleščene mu žal nisem mogel pomagati. Pritisk prikolice je bil prevelik, zato sem moral počakati na gasilce, da so ga s svojo opremo izrezali.

Takoj zatem sem pristopil do zadnjih desnih vrat in pričel z reševanjem deklice, ki je bila prav tako ukleščena v vozilu. Na pomoč mi je priskočil nekdo izmed tam prisotnih ljudi. Z rokami sva želela skriviti zadnja desna vrata, da bi lahko deklico izvlekla iz vozila, vendar nama to ni uspelo. Takrat sem se odločil, da bom s teleskopsko palico, ki sem jo imel pri sebi za pasom, razbil zadnje steklo in se brez obotavljanja splazil v notranjost vozila do punčke ter jo odpel, saj je bila še pripeta v otroškem sedežu. To sem tudi brez oklevanja naredil. Potem sem poškodovano punčko izvlekel iz vozila in jo predal policistki, ki je med tem časom prišla na kraj nesreče. Takrat so na kraj prispeli tudi reševalci in gasilci. Iz vozila so izrezali hudo ranjenega voznika ter privezali prikolico tovornjaka s trakovi, da ne bi vse skupaj zgrmelo navzdol.

Ko je bilo reševanje končano, mi je pričel adrenalin – tako kot vedno v takšnih trenutkih – popuščati. Vedno pričnem razmišljati ali sem naredil vse potrebno. Vedno se pojavi v meni tudi močno upanje z željo, da bodo ponesrečenci preživeli. Takšni trenutki, ko rešuješ malega otroka, pa so resnično še bolj težki in zelo čustveni.

Opazoval sem reševalce in gasilce, kako so strokovno opravljali svoje naloge. Po približno uri intenzivne

ga dela s poškodovanimi so zapustili kraj nesreče, gasilci pa so ostali na kraju zaradi nevarnosti prevrnitve tovornjaka in izteka nafte.

Ko se je prenehalo reševanje poškodovanih, smo pričeli z ogledom prometne nesreče, z razgovori z vozniki, udeleženci, pričami, iskali smo sledove vožnje, zaviranja, zdrsov, odpadle dele stekla, plastike, opravljali fotografiranje, vzeli sledove laka, iskali mesta trčenja, opravljali preizkuse alkoholiziranosti, odredili strokovne preglede,

skicirali. Potrebno je storiti vse, da se zagotovi kar največ dokazov v zvezi povzročitve prometne nesreče in s tem dokazovanja krivde za nesrečo.

Kljub obsežnemu delu na kraju nesreče smo se morali ubadati še z novinarji, »firbc« in ostalimi, ki so želeli izvedeti, kaj se je dogajalo. Za take stvari v takšnih okoliščinah nimamo časa, zato smo v teh trenutkih kar malo sitni, ko »gledalce« podimo s kraja nesreče, saj nam otežujejo delo.

Uradno poročilo s strani predstavnika za stike z javnostjo se je glasilo takole:

»Okoli 10. ure 17. februarja je 70-letni voznik citroena C5 peljal po cesti Ljubljana–Medvode, pri tem svojega vozila ni vozil po desnem smernem vozišču, zaradi česar je z vozilom zapeljal preko bele neprekinjene črte na nasprotno smerno vozišče. V tistem trenutku je nasproti pravilno pripeljal tovornjak s pripetim

priklopnikom. Voznik tovornjaka je zaradi trka izgubil oblast nad vozilom, zapeljal na nasprotni pas in zadel v avtomobil Renault tip Clio, v katerem sta bila 36-letni oče in osemletna hčerka. Tovornjak je silovito trčil vanj, prebil zaščitno ograjo, oče in hčerka pa sta ostala ukleščena v avtu pod tovornjakom ob ograji tik nad previsom, zaradi česar bi lahko zgrmela v globel. Kljub vsem naporom reševalcem je oče deklice nekaj dni po nesreči žal izgubil bitko za življenje.«

S strani generalnega direktorja policije Janka Gorška in ministra za notranje zadeve dr. Vinka Gorenaka sem 13. junija 2012 prejel medaljo policije za požrtvovalnost, v zahvalo za odlično opravljeno delo in za požrtvovalnost pri reševanju ljudi in premoženja ter za opravljanje varnostnih nalog.

Žal so v tej nesreči ponovno izgubili nič krivi udeleženci v prometu, ki so odhajali na krajši izlet. Vedno znova se ob takšnih nesrečah sprašujem, zakaj mora izgubiti življenje ali utrpeti hujše poškodbe vedno tisti, ki je povsem nedolžen. Sprašujem se, kje je tu pravica.

Ta nesreča se mi je za vedno vtisnila v spomin. Naj bo v razmislek nam vsem, ki smo udeleženi v cestnem prometu in tako ali drugače kršimo cestno prometne predpise.

Sandi Sheikhha

Vgradnja toplotne črpalke (TČ) zrak voda za ogrevanje stanovanjske hiše SANYO CO₂ ECO moči 9 kW – primer dobre prakse

Vgradnja toplotne črpalke

V lanskem letu 2011 sem instaliral toplotno črpalčko Sanyo CO₂ za ogrevanje domače hiše.

Podjetje Sanyo je vodilni proizvajalec CO₂ (R744) dvostopenjskih kompresorjev na svetu. Prednosti teh sistemov toplotnih črpalk (v nadaljevanju TČ) v primerjavi s TČ z običajnimi hladilni R407C ali R410A so precejšnje. Toplotna črpalčka s CO₂ hladilnim sredstvom lahko ogreva vodo vse do +68°C in to vse do zunanje temperature -26°C. Pri temperaturi -20°C te naprave še vedno obratujejo z 90% grelne moči. Sanyo je te naprave v zadnjih letih preizkušal v Skandinaviji, kjer so se izkazale kot odlične. Nov model tip Sanyo CO₂ ECO moči 9 kW je uporaben za ogrevanje tudi za vse obstoječe objekte, ki imajo izvedeno v glavnem le radiatorsko ogrevanje, kjer se zahteva višja temperatura ogrevalnega medija. Običajne TČ zrak voda delajo le do max. 55°C, zato bi ob priklopu na obstoječe radiatorsko ogrevanje v starejših objektih ne dosegale zadostnega ogrevanja, predvsem v hladnejšem zimskem obdobju.

Posebnost teh TČ je, da je cevna povezava med zunanjo in notranjo enoto izvedena iz Cu cevi Φ 22, po katerih se tudi pretaka ogrevalna voda (ne

plin), CO₂ je samo v zunanji enoti in ima drugačne karakteristike kot klasične TČ, saj deluje do -26°C in ima do -15°C zelo majhen padec kapacitete. Izkoristek COP = 4,1 – pri delta T iz 30.

Lastnosti Sanyo CO₂ ECO moči 9 kW:

- toplotna črpalčka je primerna za ogrevanje prostorov do 200 m² – zunanja enota je dim. 1235 x 930 x 340 mm;
- COP do 4,1 (COP je grelno število, ki pomeni, da 1kW električne energije proizvede 4,1 kWh toplotne energije za ogrevanje prostorov);
- COP je 1,81 pri -15°C, pri temperaturi vode 50°C, povratek 30°C;
- pri -20°C zagotavlja še 90% kapacitete;
- inverterska regulacija, 400V / 3f;
- hrup zunanje enote 45–49 dB;
- vgrajen poseben vzporeden sistem odtaljevanja z vročim hladilnikom;
- 223 L notranja enota (hranilnik) na kateri je vgrajeno:
 - črpalčka primarnega kroga;
 - varnostni ventil, motorni mešalni ventil;
 - električni grelci skupno do 9 kW, zato notranja enota lahko tudi brez vključitve zunanje CO₂ enote deluje kot samostojni električni kotel za centralno ogrevanje;
 - spiralo za segrevanje sanitarne vode (pretočni bojler sanitarne vode);
 - vsa avtomatika, ki vključuje zunanje tipalo, prostorsko tipalo, prikazovalnik s prikazom in nastavitvami delovanja;
 - mere notranje enote 1547 x 597 x 619 mm.

Ogrevanje sanitarne vode imamo rešeno z obstoječo 300 l TČ Lentherm, nameščeno v garaži stanovanjske hiše, ki normalno deluje do temperature prostora cca 8°C. Po izkušnjah po 2 letih delovanja nam ta TČ lahko deluje 365 dni na leto, saj pozimi po vsakem povratku domov s segretim avtomobilom takoj zapeljemo v garažo, kjer odda akumulirano toploto v prostor, ki je kot »futr« toplote za TČ sanitarne vode.

Prvo sneženje dne 20. 10. 2011 z že montirano TČ Sanyo CO₂ ECO.

Za rezervo smo za vsak primer, za ekstremno hladne zimske dni, pustili obstoječo peč za centralno ogrevanje, kot pomoč ogrevanju s TČ. Ta odločitev se je pokazala kot pravilna, saj je v februarju 2012, ko je bilo več kot 14 dni zelo hladno (temp. pod -15°C), potrebno nekajkrat zakuriti tudi to peč. Ko ob podpori ogrevanja, npr. peči na drva, temperatura v ogrevalnem sistemu naraste nad 60°C, se delovanje TČ samodejno ustavi in se avtomatsko ponovno vklopi spet, ko le-ta ponovno pade pod 55°C, kar pomeni zelo dobro kombinacijo TČ s pečjo na drva.

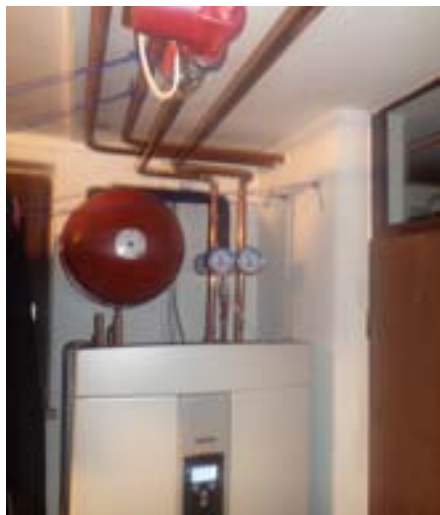
Toplotno črpalčko Sanyo CO₂ smo začeli uporabljati 6. 10. 2011. Vrednost celotne investicije je bila 10.000 €.

Same direktne porabe električne energije, ki jo TČ porabi, ne merim, vendar pa sta za primerjavo letnega stroška ogrevanja, ki smo ga imeli z ogrevanjem na kurilno olje in celoletno porabo električne energije zelo merodajna naslednja podatka:

- Letno smo pokurili cca 3500 l olja, kar pomeni preko 3.500 € stroška za ogrevanje.

- V enem letu smo plačali celotno porabo električne energije v vrednosti 2.250 € (skupno za gospodinjstvo in ogrevanje).

Ta podatek pa pokaže, da je letni strošek za samo ogrevanje manjši za več kot 2000 €, kar pomeni, da se bo investicija v TČ povrnila prej kot v 5 letih obratovanja, zato sem z rezultati

223 litrski hranilnik z avtomatiko za TČ CO₂ ECO.

Zunanja enota 9 kW TČ CO₂ ECO.

delovanja TČ po prvem letu zadovoljen. Upam lahko samo, da ne bi prišlo do kakšnih nepredvidenih okvar.

Z vgradnjo obeh TČ za ogrevanje hiše in pripravo tople sanitarne vode v naši stanovanjski hiši smo veliko prispevali k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov (poraba 3500 litrov kurilnega olja na leto pomeni zmanjšanje emisij CO₂ v ozračje za 9.45 ton letno). S tem smo naredili tudi majhen korak, da se zmanjša globalno segrevanje ozračja ter da se doseže zaveza držav članic EU za najmanj 20-odstotno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov do leta 2020 v primerjavi z letom 1990, ker za ogrevanje stanovanjske hiše uporabljamo skoraj 100% le obnovljive vire energije ogrevanja. Manjše emisije CO₂ bomo pošiljali v ozračje le v tistih nekaj dneh, ko bo potrebno dogrevanje z obstoječo pečjo, če bomo uporabili za energent ELKO.

Obstoječa peč na drva ali ELKO bo tako naprej le še rezerva za primer dogrevanja ob ekstremno hladnih zimskih dneh (pod temperaturo -10°C), vendar upam, da bo to zimo 2012/2013 tako hladnih dni čim manj, obenem pa si želim, da bo pozimi čim več dni s sneženjem, ob katerem se počutim kot v zimski pravljici. Ob sneženju so zunanje temperature običajno okoli 0°C, ali pa samo malo pod 0°C, kar je za delovanje TČ Sanyo CO₂ še vedno zelo ugodno, saj še vedno delujejo z visokim COP.

Franc Stele

Nov podvig Pavleta Juhanta

Naš bivši župnik Pavle Juhant, ki službuje na Ljubnem pri Brezjah, neutrudno deluje tudi na svoji novi lokaciji. V mesecu oktobru je bila slovesna zahvalna maša in otvoritev prenovljenega župnišča. V tej prelepo urejeni stavbi so prostori za vsestransko uporabo. V pritličju kuhinja in kapelica, ki lahko služi tudi kot učilnica, v kleti pa je čudovita Jalnova soba in vinska klet. Domači zidar Pavle Lamberger in župnik Pavle Juhant sta skupaj z nekaterimi prijatelji in krajanji to uspela obnoviti v dobrem letu.

Jalnov sodček v vinski kleti.

Tisti, ki smo uspeli to podrtijo videti pred obnovo, se lahko samo čudimo. Na otvoritev je poleg krajanov Ljubnega povabil še tunjiški cerkveni zbor, pevce iz Šenturške Gore in še nekaj prijateljev iz Tunjic in Kamnika, ki mu občasno priskočijo na pomoč. Po slovesni maši nas je pričakala bogata zakuska in dobra kapljica. Poslovili smo se že kar precej v rož'cah in z lepimi spomini na ta deževen dan. Pavletu želimo vso srečo in naj še naprej Bog blagoslovlja njegovo trdo delo v korist Bogu in ljudem.

Marina Koželj

Pavle s Šenturščani.

Pavle s tunjiškimi pevci.

Križarjenje po Sredozemlju

V soboto, 28. aprila, smo se Kompasovi izletniki v zgodnjih jutranjih urah vkrkali na avtobuse in se odpeljali iz Ljubljane. Peljali smo se skozi Italijo, obmorsko državo, ki ima 60 milijonov prebivalcev in dve neodvisni državi, Vatikan ter San Marino. Ima močno avtomobilsko industrijo in je prva zadolžena za Grčijo ter Španijo. Slovenija je 29-krat manjša od nje.

Po devetih urah vožnje smo se pripeljali v pristanišče Savona. Tam nas je pričakalo pravo neurje z močnim vetrom in dežjem. Dobili smo še zadnje napotke od vodičev in se vkrkali na prelepo ladjo z dvanajstimi nadstropji, dolgo 292 metrov, široko 33 metrov in visoko 62 metrov. Stara je dvanajst let, sprejela nas je okrog 2600 potnikov in ima okrog 1000 delavcev. Ta ladja, ki je prava lepota, se imenuje Costa Atlantica. Po prihodu vanjo ti zastane dih. To je kot malo mesto na vodi – polno restavracij, barov, trgovinic in dolgih ozkih hodnikov. Potniških kabin ima 1057 in osem manjših bazenov. Notri je tudi kapelica. Maša se je brala po rimskokatoliškem običaju. Ta ladja ima dva gledališča, tako da smo imeli v enem gledališču vsak večer nepozabno predstavo na valovih; Špas teater in

»Udar po moško« z Vidom Valičem in Denisom Avdičem, ki sta tudi potovala z nami.

Pripluli smo v Španijo. Popoldan je bil ogled mesta Barcelone; Sagrade Familie, parka Guella, ter slavne ulice La Rambla, na kateri se vedno kaj dogaja.

Tretji dan smo že prispeli na Ibizo. Po zajtrku smo se vkrkali na avtobus za ogled otoka, na katerem je poleti vedno vroče, okoli 30 stopinj, pozimi pa do 10 stopinj. Ibiza je znana po svetovno znani plaži Bora Bora z mnogimi lokalčki, bučno glasbo in nočnih veseljačenjih tja do jutra. Je tretja po velikosti španskih Iberskih otokov. Velika je 500 kvadratnih kilometrov in ima 140 tisoč prebivalcev. Turistov je pri njih poleti trikrat več, kot je prebivalcev. Glavna dejavnost je turizem, od tam pa izhajajo tudi modne

smernice. Gojijo oljke, rožičevce, figovce, mandeljne, limone in tudi pomaranče. Imajo tudi nekaj solin, tako da sol tudi prodajajo. Ibiza je znana po ibiških psih, ki jim je postavljen ogromen spomenik.

Naslednje jutro smo bili že v Palma de Mallorci. Ta otok je znan po mallorških biserih, ki so znani po celem svetu, in po bikoborbah, ki so kar šestkrat letno. Imajo tovarno usnja, svoj parlament in vlado. Otok ima 800 tisoč prebivalcev, letno je tam tudi do sedem milijonov turistov. Letala pristajajo in vzletajo vsake pol minute. Sejejo žito, imajo oljčne nasade, gojijo pomaranče, mandeljne in krompir, zelo znan je tudi njihov pršut. So rimokatoliki, njihov jezik je majorščina. Probleme imajo s pitno vodo, zato razsoljujejo morsko. Poleti je zelo vroče, tudi pozimi skoraj vseskozi do 17 stopinj. Letošnja zima jim je nasula okrog 10 centimetrov snega. Sneg jim je naredil ogromno škodo.

Po dolgi, a lepi vožnji smo pripluli v Francijo, v največje francosko komercialno pristanišče Marseille. To mesto ima milijon in pol prebivalcev, možno tudi do dva milijona, ker kitajskega naroda nimajo v registru. Je zelo prometno tržišče. Pokrajina je bolj kraška, rastejo pritlikava drevesa, piha močan veter in je malo vode.

Iz Marseilla smo odpluli nazaj proti Savoni. Polni lepih dogodkov in nepozabnih doživetij smo se vrnili nazaj v Slovenijo.

Fani Vinšek

Iz Škocjanskih jam na Triglav

Sobota, 23. 6. 2012.

Eno od poletnih sobot sva s Simonom okrog šestih zjutraj nametala opremo v avto in se odpeljala v Divačo do Škocjanskih jam. Prvi zapisan dokument o teh jamah je iz leta 1819, v 19. stoletju pa je tu raziskoval češki speleolog Vilijem Putik. Gospod Putik je med raziskovanjem ostal v jami, njegovega trupla pa niso nikoli našli. Tako se zdaj po jamah sliši in mogoče tudi vidi Putikovega duha. Seveda, če verjamete v duhove.

Ob devetih nas je enajst odšlo v jamo. Vsi smo nosili opremo, večina od nas težko opremo, saj sta bila z nami dva potapljača. Do vhoda smo se spustili z gondolo, nato previdno peš do cilja. Hodili smo dve uri in spotoma občudovali sto in več let stare kline, jeklene vrvi, ter na roke izklesane stopnice in poti. Nekaj vrvne ograje je posebej zanimive, saj je vsa zasigana (siga – kraški pojav iz katerega nastane kapnik). Šli smo tudi skozi eno največjih dvoran v Evropi. Prostornina dvorane z imenom Martelova dvorana znaša 2,2 milijona kubičnih metrov; višina je 146 metrov, širina 120 metrov

in dolžina 200 metrov. Ker je v jami reka, smo se med drugim s čolnom peljali čeznjo na drugo stran. Videla sem lep del jame, pred koncem sem bila pa šokirana, ko smo šli čez pravo smetišče – na 50 kvadratnih metrih je ležalo vse, od plastenk, pločevink pa do igrač.

Ko smo prišli do »jezerčka«, sta Simon in Sebastjan začela pripravljati opremo za potop. Trajalo je uro, preden sta se potopila v hladno, motno vodo. Za nameček je bila vidljivost komaj pol metra. Med njunim potopom sva šla s Kristjanom sto metrov levo po rovu, da sva prišla do Mrtvega jezera. Tu se niti potopiti ne bi mogla, saj je bilo poleg smeti polno debel. Neverjetno, kar človek odvrže v naravi in dobi voda, vse odnese s seboj v temno podzemlje. Večmetrski hlodi so zataknjeni po stenah, stropu, vodi in tleh; kot da so raztreseni zobotrebci. Nekajkrat sva se fotografirala, nato sva šla nazaj k drugim čakati in zmrzovat. Potapljača sta se vrnila šele tri ure po potopu. Šla sta skozi prvi sifon in izmerila suhi del rova, da se novi odkriti del vpiše v kataster. V drugi sifon se nista potopila, kajti vidljivost je bila nična. Po prihodu iz vode smo se odpravili proti izhodu. Veliko zanimivih stvari sem izvedela, med drugim, da se v ta del ne vodi turistov.

Zunaj se je že mračilo, zato sva s Simonom po kratkem počitku odšla. Vozila sva se dobro uro in ob enajstih ponoči prišla domov.

Nedelja, 24. 6. 2012

Le nekaj ur kasneje, malo pred peto uro zjutraj, sva se s Simonom zbudila in razmišljala o novem izletu. Po pregovarjanju sva odšla in nekaj čez šesto uro zjutraj parkirala v dolini Vrat in krenila proti Tominškovi

poti na Triglav. Težko sva hodila, saj sva bila utrujena od prejšnjega dne, a trma je naredila svoje. Kljub temu, da je bila na Kredarici megla, sva se odločila za vrh. Uro in pol sva hodila gor, utrujena, mokra od megle, prepihana od mrzlega vetra, a na cilju sva bila srečna. Slabe vremenske razmere so preprečile lep razgled, predvsem Simonu, ki je na Triglavu stal prvič! Po dvajsetih minutah sva se ohladila, zato sva se odločila za sestop. Hodila sva zelo, zelo počasi, saj njega bolijo kolena, mene pa gležnji. Dolgo, predolgo sva čez Prag hodila v dolino. Spregovorila sva le, ko sva eden drugega tolažila in spodbujala pri hoji ter vedno hujših bolečinah. A nama je uspelo!

Malo po deveti uri zvečer sva prispela domov, utrujena do konca, a ko sva objeta zaspala, je bilo pozabljeno vse razen sreče, ki sva jo občutila na vrhu Triglava, in vednosti, da pripadava eden drugemu.

Barbara Vrhovnik

Malezijeve jaslice.

Komatarjeve jaslice.

Umetnost skozi božične jaslice

Božič je dan, ko kristjani na prav poseben način slavimo rojstvo odrešenika Jezusa Kristusa, hkrati pa čas, ko se znotraj naših domov naselita mir in ljubezen. Veseli in blagoslovljeni mesec pred božičem, ki ga navadno spremljajo molitve, izdelava adventnega venčka, čiščenje prostorov in postavitvev jaslic ter božičnega drevesca, je namenjen predvsem osebnemu in skupnemu pripravljanju na sprejem Deteta v naše družine. Ob vsem tem kreativnem in aktivnem delu pa se mi poraja vprašanje, ali sploh poznamo pomen božiča in jaslic. Resničnost Kristusovega roj-

stva je prikazana v mrazu, uboštvu in odrinjenosti nerazumevajočih ljudi ter hkrati Božji odprtosti do vseh, ki Boga resnično iščejo, simbolično pa nas jaslice nagovarjajo z znamenji, podobami in simboli, za katerimi živi celotno sporočilo človeku. Pot pa je do današnjega razumevanja Božjega prihoda med nas skozi zgodovino krščanstva potrebovala kar nekaj časa.

Jaslice so se v današnji podobi premičnih figur pojavile dokaj pozno, jaslični motivi in prizori pa so se na freskah, sarkofagih, steklu, ampulah in mozaikih pričeli pojavljati že zelo

zgodaj. Raziskovalci so tako za prvi znani poskus upodobitve Kristusovega rojstva razglasili v 2. stoletje datirano fresko, ki so jo odkrili v katakombah sv. Priscile v Rimu. Eden prvih, ki je želel božične dogodke prikazati na bolj izrazen in doživet način, je bil Frančišek Asiški. Na božično noč leta 1223 je v votlini pri Grecciu ob prisotnosti dveh živali pred jaslami, napolnjenimi s senom, uprizoril svoje jaslice. Prizorišče, na katerem je bila darovana sveta maša, je bilo postavljeno izven cerkvenih zidov z namenom prikaza rojstva otroka v vsej njegovi človečnosti in ponižnosti. Tisti večer je bil Jezus

Hribčeve jaslice.

Leskovčeve jaslice.

Jaslice pri spodnjem Golobu.

Nivčarjeve jaslice.

iz hierarhično-aristokratskega sveta prestavljen v sprva še mistični, pozneje pa realni svet, kar je bilo bistveno sporočilo sv. Asiškega – občutenje blaženosti, veselja in radosti kljub uboštvu, v katerem se je rodil. Jaslice, kot jih poznamo danes, so se pojavile šele z nastopom jezuitskega reda. Niko Kuret postavlja trditev, da pred 16. stoletjem jaslic ni, medtem ko so se v 17. stoletju že naglo razširile. Prve danes znane premične jezuitske jaslice so bile postavljene leta 1560 v jezuitskem kolegiju v Coimabri na Portugalskem, v 17. in kasneje v 18. stoletju pa se je postavljanje jaslic širilo po cerkvah in domovih sprva premožnejših plemičev, nato meščanov in ne nazadnje tudi podeželanov.

Na Slovenskem za najzgodnejšo upodobitev Gospodovega rojstva velja pečat gornjegrajskega benediktinskega samostana iz 13. stoletja. S podobnim motivom se v naslednjem

stoletju pojavljajo freske; prva znana podoba slikanih jaslic z mistično-spekulativnim načinom upodobitve Božjega Deteta na Slovenskem je freska na Vrzdencu iz leta 1300. Ob koncu 15. in začetku 16. stoletja se na krilnih, samo poslikanih oltarjih pojavijo globoko izrezljane reliefne podobe, ki so imele pomembno nalogo pri podoživljanju božične skrivnosti. V baroku ostajajo priljubljeni motivi rojstva, poklonitve pastirjev in treh kraljev, na nekaterih zgodnjebaročnih oltarjih pa najdemo celo jaslične plastike iz starih gotskih oltarjev, najpogosteje vdelane v atiko – zgornji zaključni del oltarja. Z jezuiti, ki so leta 1597 prišli v Ljubljano, so k nam prišle tudi prve premične jaslice, ki so bile leta 1641 postavljene v cerkvi v Gornjem Gradu. Najverjetneje jih je na pobudo jezuitov naročil ljubljanski škof Tomaž Hren, tri leta kasneje pa so jih v šentjakobski cerkvi v Ljubljani postavili tudi jezuiti sami.

Skozi obdobja se niso spreminjali le načini upodabljanja božične zgodbe, temveč tudi motivi ter vloge in postavitve svete družine, preostalih oseb in živali. Danes lahko povzamemo, da se v jaslicah upodabljajo tako stalni (prizor rojstva, oznanjanje pastirjem, poklonitev pastirjev in poklonitev modrih) kot tudi občasni ali posebni prizori (iskanje prenočišča, beg v Egipt, nazareška hišica, dvanajstletni Jezus v templju in svatba v Kani). Ljudje različno uporabljajo figure, ki se pojavljajo v jaslicah: vedno so prisotni sveta družina, pastirji, modri z Vzhoda, ovce ter vol in osel, pojavljajo pa se tudi marsikatero druge živali kot so kokoši, race, zajci, psi, kamele, slon, govedo ipd. Pomembno je tudi okolje, v katerega so postavljene – največkrat sta upodobljena hrib s hlevčkom ali votlina, okoli so na mahu postavljena drevesa, mostovi, brvi, pastirski domovi, ognji in voda, prisotni pa so tudi luč, svetloba in zvezda. Nekateri

Gradiškove jaslice. (Foto: Barbara Klanšek)

Podbrezarjeve jaslice.

upodablajo puščavo, drugi dodajo mesto Betlehem, spet tretji pa z različnim gradbenim materialom kako drugače pričarajo podobo rojstva Božjega otroka.

Jaslice, postavljene v cerkvi sv. Ane v Tunjicah. (Foto: Barbara Klanšek)

Postavljanje jaslčne zgodbe marsikomu vzame veliko truda in časa, a kreativnost, ki se izraža skozi spleteno zgodbo vsemogočih podob, je edinstvena in neponovljiva. Mir in ljubezen sta glavno vodilo naši kreativnosti in ustvarjalnosti, ki življenje vodita s strastjo in skrbita, da ob vsakodnevnem hitenju in skrbeh ne pozabimo nase in na aktivnosti, ki se jim predamo z vsem srcem. Eden izmed načinov umirjanja in izražanja svoje osebnosti – ne nazadnje kreativnost odraža naše življenje – je tudi postavljanje božičnih jasl. Vsak od nas je umetnik, ki s svojimi prstičastimi dejavnostmi bogati lastno življenje in življenje vseh, ki prisostvujejo našim umetnijam, dejanjem ter dosežkom. Za lepše praznike vam zato predstavljam fotografske utrinke jasl naših sovaščanov.

Barbara Klanšek
Foto: Matjaž Sedušak

Vir:
Leopold A. Grčar, Jaslice: Zgodovina jasl in njihov oznanjevalni pomen, Ljubljana: Družina, 1997, 217 str.

Zahvala

Da so bile cerkvene jaslice v preteklem božičnem času dopolnjene s stvarmi, ki so še bolj doživeto prikazale večer izpred dveh tisočletij, bi se radi zahvalili nekaterim posameznikom, ki so s posojeno materiala pomagali zapolniti vrzel. Tako se najlepše zahvaljujemo Lanišekovemu Ladu, Komovčevi Meti in Lanišarjevi Marti. Še enkrat najlepša hvala!

Jasličarska sekcija.
(Foto: Barbara Klanšek)

Nagradna »zverinska« križanka

Križanke iz lanskoletne številke našega glasila, ki ste jo reševalci do 31. marca 2012 poslali na naslov uredništva, nismo vrgli v »boben« in izžrebali nagrajencev, temveč smo vse povabili na izlet v Arboretum Volčji Potok. Obisk v lepo urejeni Souvanov park so nam z brezplačnim vstopom za nagrajence omogočili gospa Melita Miš in vodstvo Arboretuma, za kar se jim iskreno zahvaljujem. Doživetje tega dne pa je za vas v besedi strnila Anja Slana.

Milena Erbežnik Klanšek
Foto: Barbara Klanšek

Dan v Arboretumu

Nekega sončnega popoldneva na začetku poletja smo šli nagrajenci križanke in spremstvo v Arboretum Volčji Potok.

Zbor je bil pred tunjiško šolo. Bile smo tri šolarke in nekaj starejših gospa. Ko smo bile vse zbrane, smo se odpeljale proti Volčjem Potoku. Prispale smo in se prav hitro podale proti vhodu v park. Najprej smo se podale proti bajerju. Ko smo hodile okoli njega, smo videle majhne puhaste račke in veliko pisanih rož. Potem smo najmlajše z Barbaro Klanšek odšle proti igrišču. Gospe pa so šle naprej po parku in si ogledale še

razstavo metuljev, rož in kaktusov. Ko so obhodile park, me pa smo se navozile in zmigale, smo se skupaj odpravile na sladoled. Ker smo tudi mi hotele iti na razstavo, smo sladoled zelo hitro pojedle in se odpravile. Videle smo lepe barvne orhideje in veliko drugih vrst rož, visoke in nizke kaktuse in prekrasne pisane metulje. Po celem parku so bili na travniku razstavljeni veliki kipi žuželk in morskih živali. Ob njih smo se tudi slikale in nastale so lepe in predvsem zabavne fotografije. Poleg fotografij z živalmi je pred nasadom z rožami nastala še prekrasna skupinska fotografija. Počasi pa se je ta dan zaključil. Imele smo se zelo lepo.

Anja
Foto: Barbara Klanšek

Nagrajenci križanke skupaj z urednico Tunškega glasila.

S krili lahko poletimo.

Domače zgodbe

Martinež najde zaklad

Martinežev oče Peter (1904–1996) je bil zidar in to dober zidar. V Tunjicah je položenih še mnogo zidakov, ki jih je on položil v stene hiš in hlevov. Še posebno so ga cenile gospodinje, ki jim je on postavil krušno peč. Vedelo se je, da se bo v taki peči dalo narediti dober kruh, kar se dogaja na marsikateri kmetiji še danes. Nekoč ga je za obnovo krušne peči prišel prosit premožni kmet iz Podgorja. Ker pa to delo zahteva kar nekaj dni dela, mu je Peter obljubil, da se bo pri njih oglasil med prvomajskimi prazniki, ko mu nekaj dni skupaj ne bo treba na »šiht«. Tako je prvi dan praznikov navsezgodaj orodje naložil v nahrbtnik in ob svitu peš odšel čez Medvedov most proti Podgorju. Tam je kmalu ugotovil, da bo delo najbolje opravil, če staro peč podre in jo na novo postavi, tako kot najbolje sam zna. Ko je rušil temelj peči, je naenkrat zagledal zazidan črn lončen lonec. »Tu notri so gotovo od Bog vedi kdaj

skriti zlatniki ali najmanj srebrniki kakšnega bogatega gospodarja, za katere zdajšnji domači prav gotovo ne vedo,« mu je na hitro šinilo skozi misli. Ozrl se je okrog sebe, da tega ne bi kdo od domačih videl in lonec hitro zagrebel v odpadni omet. Dolgo je čakal na trenutek, da je lahko lonec porinil v svoj nahrbtnik. Cel dan ga je grizla vest in radovednost, kaj je v loncu. Pa zaradi domačih ni mogel pogledati vanj. Dan se mu je vlekel v neskončnost. Tudi malica mu ni kaj teknila in beseda mu ni šla iz ust kot ponavadi. Šele po večerji je s skritim zakladom v nahrbtniku odšel proti Tunjicam. Takoj, ko se je v gozdu nad hišo znašel sam, je lonec, ki je bil zaprt z nekim lesenim čepom, položil na svojo pogrnjeno delovno bluzo in ga hotel odpreti, pa ni in ni šlo. Vzel je svoje zidarsko kladivo in ga z neučakanoostjo kar razbil. Na veliko razočaranje v njem ni bilo zlatih cekinov, temveč le šop zvezanih nabožnih podobnic in stare mašne »bukvice«, napisane z velikimi in debelimi črkami, da so jih lahko brale stare mamce. Peter je razočaran črepinje stresel v blato kolo voza. Za podobice in »bukvice« pa se to ni spodobilo. Naslednji dan jih je odnesel nazaj in se pretvarjal, kot da jih je ravnokar odkopal iz zidu. Dolgo

o dogodku ni nikomur povedal, ker ga je malo pekla vest, zaradi tega ker si je hotel zaklad prisvojiti. Ko pa so leta minila, pa je družini le zaupal svojo izkušnjo z zakladom v črnem loncu.

Habjanova svoboda

Habjanov Francelj z Viševce, ki je nesrečno umrl v mrzli zimski noči 8. decembra leta 1988, je med vojno živel še na Šenturški Gori, kjer je bil tudi rojen. Bil pa je že v tistih letih, da bi se moral pridružiti eni ali drugi strani v domovinski vojni. Jezika pa Francelj ni nikoli »šparal« in tako je prišlo na ušesa partizanom, da je nekaj govoril proti in v škodo revolucionarjem. Sklenili so, da ga temeljito zaslišijo, kar se je v tistem času znalo prav dobro opraviti. Partizanski štab se je zadrževal na Viševci. Ukazali so enemu od domačih partizanov, naj ga privede s Šenturške Gore na Viševco, da mu bodo dali vedeti, kaj je prav in kaj ni. Oboroženi možak se odpravi in v zasedi čaka, kdaj se bo sovražnik režima od kod prikazal, saj vas ni velika. Malo pred večerom sta le prišla skupaj; poznala sta se dobro že od prej. Partizan mu je razložil, da ga mora še do večera privedi na Viševco, obenem pa mu je kazal brzostrelko, da je vedel, da misli resno. Ni kazalo drugega, kot da gresta skupaj do štaba na Viševci. Kmalu je prvi začel politično predavanje o borbi za boljše čase. Med drugim mu je rekel: »Veš Francelj, kmalu bo svoboda in tisti, ki smo na pravi strani, bomo lepo živeli.« Francelj pa mu odvrne: »Če bo sreča, bo svoboda še nočoj.« Ob teh besedah se z vso silo zaleti v svojega varuha, da se je ta postavil na glavo v robidovje pod potjo. Še preden se je uspel rešiti iz trnja, je bil Francelj že na drugi strani v Bundrovi dolini. V Sidražu se je prvič uzrl nazaj in se prepričal, da je za enkrat že dočkal svobodo.

Kako pa se je prvi opravičil, da mu je neoborožen ujetnik pobegnul, pa še do danes ne vemo. Prav gotovo pa je bil namesto Francelja zaslišan on.

Ivan Nograšek

Spletna stran www.tunjice.si in vremenska postaja

V avgustu je naša spletna stran praznovala že tretje leto polnega delovanja. Spet pogledimo nekaj statistike in rezultate dveh anket.

Obisk je zelo konstanten in podoben prejšnjim letom. Povprečen mesečni obisk je med 600 in 1000 obiskovalci, dnevni pa okrog 27 obiskovalcev. Navdušuje trajanje posameznega obiska, saj se posamezni obiskovalci na strani zadržijo skoraj deset minut. To je zelo dolg čas za takšne spletne strani. Upam, da dolg čas ni posledica slabih internetnih povezav :-).

Obisk letos prihaja iz 57 držav. Največ obiskovalcev pa je iz Slovenije, ZDA, Rusije, Ukrajine, Francije, Nemčije, Poljske ... Prepričljivo največ uporabnikov uporablja sistem Windows, je pa letos za spoznanje več uporabnikov sistema Linux in Android.

Pri brskalnikih prepričljivo vodi Firefox, sledita mu Internet Explorer in Chrome. Uporabniki so letos najpogosteje iskali pojme »Tunjice«, »vozni red«, »obrezovanje sadja« in »čistilna akcija«.

Ker sem spomladi postavil vremensko postajo (v Lanišah), lahko sedaj trenutne vremenske podatke najdete kar na desni strani spletne strani naše krajevne skupnosti. Nekaj več podatkov pa je na mojem blogu (<http://kacnje.blogspot.com>).

Ob tem velja povedati nekaj stvari. Načeloma so podatki precej natančni, lahko pa pričakujemo za kakšno stopinjo višji podatek od pravega v najhladnejših jutrih. Temperaturni senzor vremenske postaje je namreč nekoliko v zatišju in zrak se ne ohladi toliko kot v okolici. Vseeno pa je podatek precej zanesljiv. Vedno pa preverite čas zadnje posodobitve (izpisan je spodaj). Lahko se namreč zgodi, da internetna povezava pade, to pa zahteva ročni zagon sistema.

Uporabniki Androidnih telefonov si lahko namestijo tudi posebno aplikacijo (avtor je Kamničan), da bodo imeli podatke stalno pri roki.

Želel bi si, da Tunjičani še bolj sodelujete pri soustvarjanju spletne strani. Sporočite nam, ali se je kaj

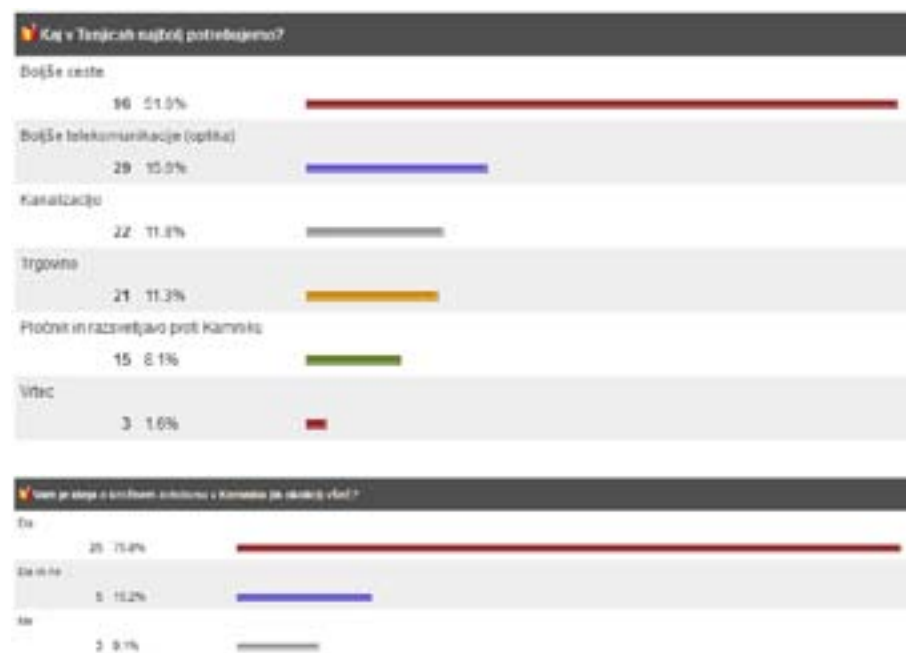

zanimivega zgodilo, ali se pripravlja kakšen dogodek. Vsi skupaj – ustvarjalci in bralci – še vedno pogrešamo več takšnih novic. Pošljite svoj članek, predstavitev skupine, fotografije dogodka ... Z veseljem bomo objavili. Ker so pri posameznih novicah omogočeni tudi komentarji, jih (registrirani uporabniki) lahko kadar koli napišete in komentirate posamezen vpis.

Kontakti: Iztok Grilc (kacnje@gmail.com), Matjaž Sedušak (m.sedusak@kks-kamnik.si) in Gašper Černevshek (gapiro@gmail.com).

Vse najlepše v novem letu!

*Za ekipo spletnih vojščakov:
Iztok Grilc*

Rezultati ankete

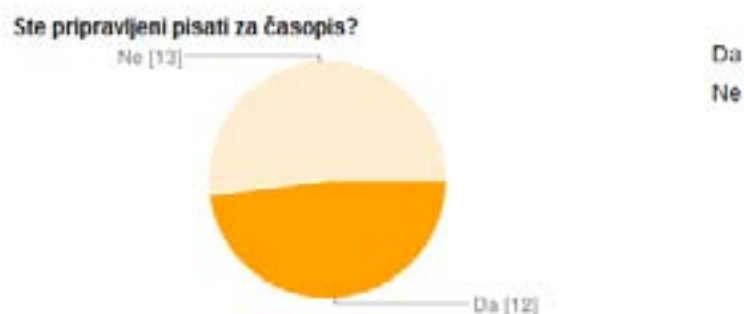
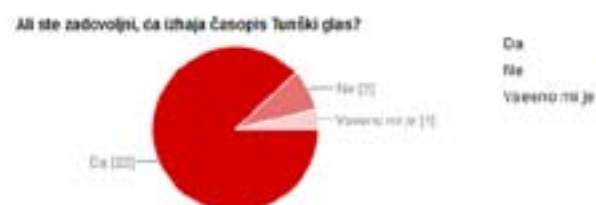
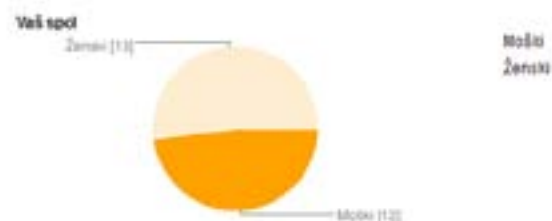
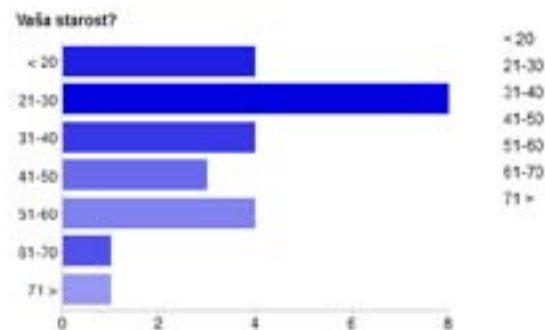
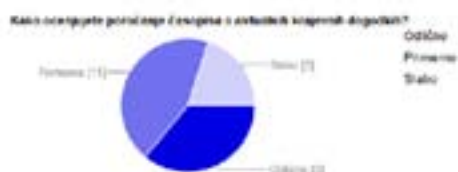
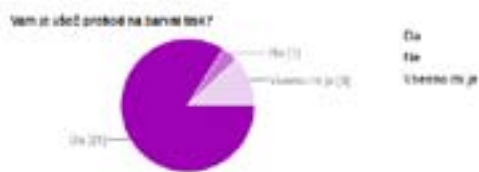
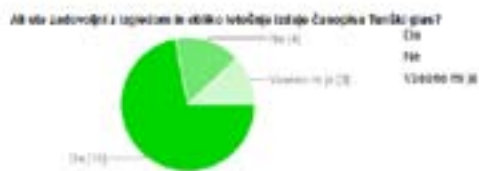
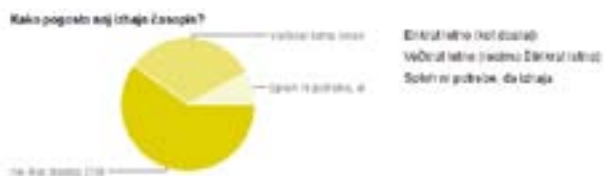
V prejšnji številki našega časopisa smo objavili anketo, s katero smo poskušali pridobiti povratne informacije o kakovosti našega dela, želeni vsebini in prispevkih, ki jih največ prebirate. Anketo ste lahko izpolnjeno poslali na naslov uredništva, možnost pa ste jo imeli izpolniti tudi na spletni strani www.tunjice.si. Rezultate ankete je za vas pripravil Iztok Grilc.

Odgovori na vprašanje »Katere vsebine najrajši prebirate«:

- nobene;
- o raznih dogajanjih v vasi, ter zanimiva potovanja po tujih deželah in hribih ...;
- vsaka vsebina je po svoje zanimiva;
- zgodovina kraja;
- kultura, mladina.

Pripombe, predlogi:

- Zahvala za trud in delo.
- Več fotografij pri člankih.
- Samo pogumno naprej, začrtali ste pravo pot!
- Ni mi všeč da moram rešitev za križanko trgati iz časopisa, časopis nima ne repa ne glave. Teme so razmetane brez reda. Všeč bi mi bilo, če bi bil šport skupaj, kulturni dogodki skupaj ...
- Tunjski glas postaja zelo kvaliteten, zanimivo dogajanje v vasi se zrcali v njem.

Dragi mladi po naravi in po srcu.

Letos je pred Vami rastlinska križanka.

Navodila so (tako kot lani) popolnoma enostavna; ime rastline, ki je predstavljena na sličicah, vpišite v za to namenjena okenca. Iz označenih okenc nato v vrstnem redu prepisite črke in dobili boste rešitev.

Pa še namig ...

... Rastline že od nekdaj nagovarjajo človeka, ta pa je z njimi povezal veliko stvari in odkril različne načine, da z njimi kaj pove. Zna izraziti ljubezen, prijateljstvo, lepoto, zvestobo, pogum pa tudi nevoščljivost, žalovanje in še mnogo drugega.

Eno od teh stvari pa je na zelo domiseln način opisal že pokojni ameriški pisatelj Douglas Adams.

Vaša naloga je, da to hudomušno misel (ki je hkrati tudi rešitev) na dopisnici, razglednici ali pa v kuverti do 31. marca pošljete na naslov uredništva, ne pozabite pa pripisati imena, priimka, naslova in kontaktne telefonske številke.

Da pa ne bo pretežko, je prvi del misli že podan.

Obilo užitkov ob reševanju Vam želimo.

: -)

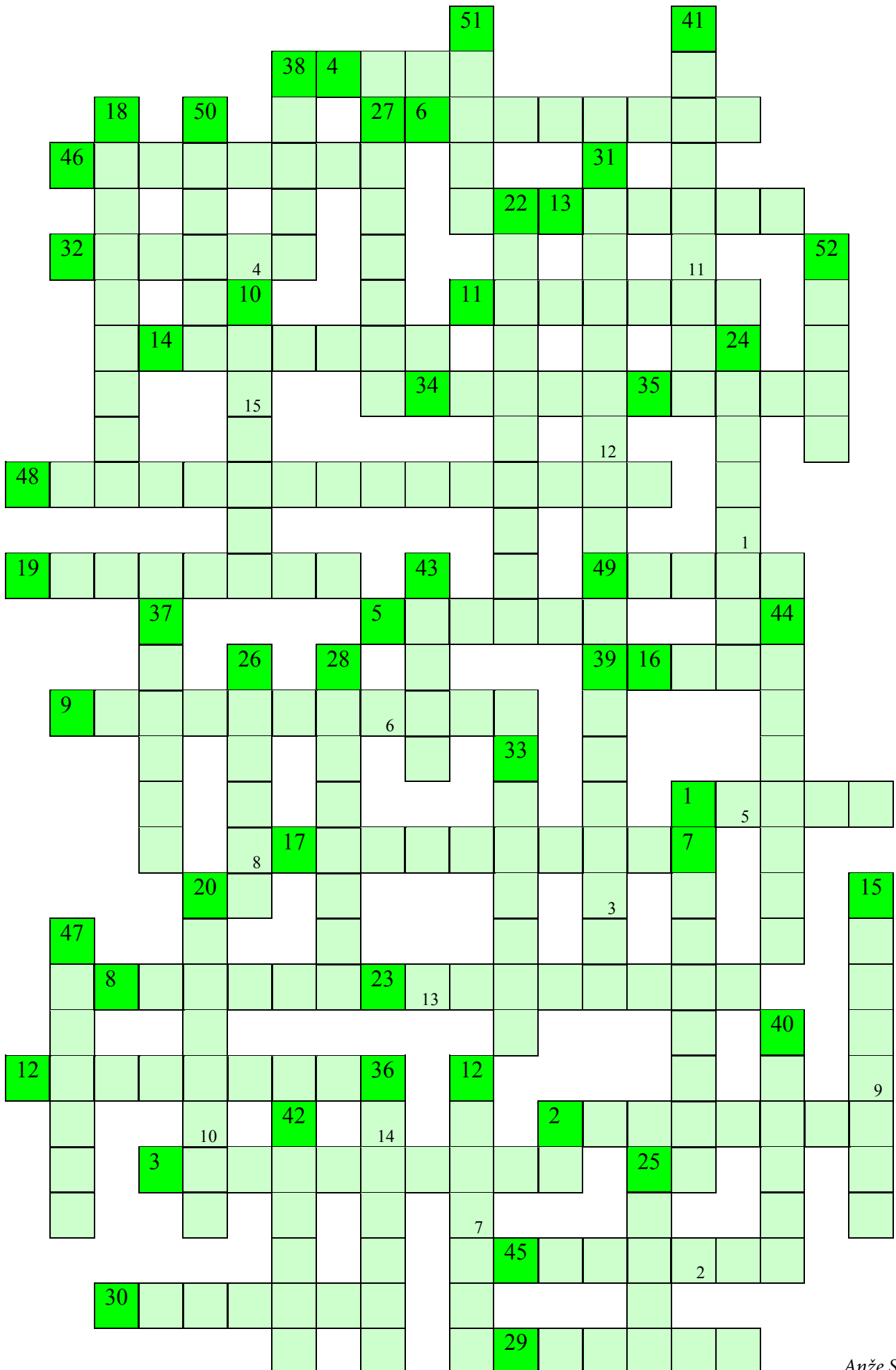
»Ni naključje, da noben jezik ne pozna fraze:

1	2	3
---	---	---

4	5	6
---	---	---

7	8	9	10	11	12	13	14	15
---	---	---	----	----	----	----	----	----

Stare fotografije

*Sp. Dolenčev France
okoli leta 1930.*

Korbarjeva ohcet pri sp. Dolencu leta 1930.

*Sp. Dolenčev Andrej nese
butaro. Fotografirano
okoli leta 1930.*

Zg. Dolenčeva družina s teto Lojzo okoli leta 1930.

Komovčevi z Vinskega vrha, 1954.

Mlakarjevi.

Martineževi.

Škletovi.

Pri Jamovcu.

Umrl je dr. Niko Sadnikar

Ivan Nograšek, dr. Niko Sadnikar in Aleš Koželj pred cerkvijo sv. Ane v Tunjicah.

Zadnji dan novembra 2012 smo izvedeli, da je v 97. letu umrl dr. Niko Sadnikar, častni občan Kamnika. Poleg zdravniškega poklica je skrbel za muzejsko zbirko v domači hiši, ki jo je podedoval po svojem očetu. Bil je pravi leksikon zgodovine na Kamniškem. Zelo je bil navezan tudi na Tunjice. Že od otroških let naprej je hodil vsako leto ob godu sv. Ane v Tunjice. Bil je tudi pobudnik postavitve spomenika umetnostnemu zgodovinarju dr. Francetu Steletu pred osnovno šolo v Tunjicah. Veliko je vedel tudi o umetninah in avtorjih le-teh, kar jih je ohranjenih na kamniškem koncu. Po njegovi zaslugi se je ohranilo mnogo etnološke dediščine v materialni in pisni obliki za bodočnost.

Ivan Nograšek

Nekaj drobtin iz kronike

1762

Pred 250 leti so pričeli graditi sedanjo tunjsko cerkev.

1862

Pred 150 leti so od Vočnika pripeljali veliko kamenja za oporne zidove okrog župnišča. Na Prevali so zasadili jabolčni vrt.

1882

Pred 130 leti se je v Tunjicah vnel spor zaradi menjave zvonov s Komendo. Že takrat so pri glasovanju uporabili volilno geslo: »Vsak naj svojo štimo da, kdor ni bedak, bo rekel ja!«

1912

Pred 100 leti se v noči na 15. april čisto nova ladja Titanik na prvi plovbi zaleti v ledeno goro in se potopi skupaj s 1517 potniki.

1932

Pred 80 leti:
V Tunjicah umorijo gostilničarko Ivano Rakef – Jamovko.

Kupijo še zadnji manjkajoči zvon, drugega po velikosti.
V prizidku šole se prične s poukom.

Pred 75 leti je bilo v tunjski šoli vpisano rekordno število 132 učencev: 71 dečkov in 61 deklic, zaposliti so morali tretjo učiteljico.

1952

Pred 60 leti:
Februarja zapade rekordno veliko snega. Pouk v šoli odpade za tri dni. Vlak v Ljubljano ne vozi en teden. Pri Koželju sneg poruši ostrešje. Možje in fantje so mobilizirani, da z lopatami delajo gazi med hišami in po železniški progi.
Za dolga leta zaprejo župnika Jožeta Smoliča.
Pri Gmajnarju po 7 letih odkrijejo še skritega nemškega vojaka Adalberta Heigla, ki pa se niti ni več hotel vrniti v svoj rojstni kraj Gablitz pri Dunaju.

1962

Pred 50 leti v Tunjicah delajo veliko

sadno plantažo na 38 hektarih, ki pa ni nikdar dala pričakovanih rezultatov.

1972

Pred 40 leti:
Umre naš rojak, umetnostni zgodovinar dr. France Stele.
V Tunjice je bil napeljan vodovod.

1992

Pred 20 leti:
V del vasi napeljana omrežje za kabelsko TV.
Asfaltirajo del ceste od Holcarja proti Strehovcu.

2002

Pred 10 leti:
V Kamniškem občanu zapišejo, da so v Tunjicah postavili tako močan teleskop, da bi z njim lahko gledali v občinski proračun, kdaj bo kaj denarja tudi za Tunjice.
Končno je razširjeno avtobusno obračališče pri Holcarju in s tem konec negodovanja avtobusnih šoferjev, da ne morejo v Tunjicah nikjer obrniti.

Ivan Nograšek

V letu 2012 se je dogajalo

7. januarja ob 16. uri in 16 minut se zemlja čudno strese. Uradno so ugotovili, da je bil center potresa 6 kilometrov zahodno od Kamnika, torej prav v Tunjicah.

12. januarja balon s tujci pristane na uredništvu Tunškega glasu.

14. januarja v italijanskem morju nasede in se prevrne velika potniška ladja z več kot 4000 potniki. Nekaj deset je mrtvih.

1. februarja se na nogometni tekmi v Egiptu stepejo navijači, kar 74 mrtvih.

12. marca se belgijski avtobus z otroki zaleti v steno predora v Švici. 28 mrtvih.

16. marca policija sporoči, da so po 6 letih prijeli vlomilce v bančne trezor-

je SKB banke v Ljubljani.

20. maja in ponovno **29. maja** močan potres v severni Italiji zahteva najmanj 23 žrtev. Potres se je čutil tudi v Sloveniji.

V **avgustu** huda suša in vročina naredita veliko škodo na pridelkih.

23. avgusta na Ljubljanskem barju pri trdem pristanku zagori velik balon. Od 32 potnikov jih 6 umre, več je hudo opečenih.

7. septembra od stotnije žensk, pohodnic na Triglav, jih 99 doseže vrh, med njimi naša Jožica Klemenc kot najstarejša, čeprav še nima 72 let.

29. septembra naši sadjarji organizirajo izlet in delo kolegov z Brkinov.

28. oktobra zapade prvi sneg in povzroči kar veliko težav, ker listje z dreves še ni odpadlo.

30. oktobra, zadnje dni oktobra, silovit orkan opustoši vzhodno obalo Amerike.

5. novembra kraji ob Dravi in Soči utrpijo veliko škodo zaradi visokih poplav.

Zadnji teden v novembru v Mariboru izbruhnejo silovite demonstracije proti mariborskemu županu in proti drugim korupcijskim politikom. Ta val nezadovoljstva se razširi v skoraj vsa mesta po Sloveniji.

2. decembra na volitvah za predsednika Republike Slovenije z veliko večino glasov zmaga Borut Pahor.

3. decembra ob 5.36 potres 3,9 stopnje v okolici Kamnika.

Ivan Nograšek

Letos so praznovali okrogle obletnice

50 let 1962–2012
Andrej Lap – Grkmanov
Angela Zalaznik – zg. Naumova
Anica Kosirnik – sp. Kosirnikova
Brane Vrhovnik – Markov
Helena Potočnik – Mahlavova
Irena Sedušak – Hribčeva
Janez Hočvar – Hočvarjev
Janez Zalaznik – zg. Naumov
Justin Klanšek – Gradišekov
Marija Vrhovnik – Dolinarjeva
Marija Železnikar – Martineževa
Milena Vidmar – Birtova
Mojca Koželj – Petrova
Olga Stele – Steletova
Silvester Lipovšek – Lipovškov
Stanislava Kočar – Tišlarjeva
Tatjana Klemenc – Krtova
Veronika Jerič – Joškova
Vida Zobavnik – Užarjeva
Viktor Traven – Bobnarjev
Vladimir Žavbi – Podbrezarjev

60 let 1952–2012
Anka Adamovič – Jamovčeva
Frančiška Vinšek – Voštatarska
Jože Nograšek – Šmidov
Ljudmila Nograšek – Košiševa
Marija Stele – Birtova
Marjana Kosirnik – Mihova
Marjeta Rajšp – Komovčeva
Milan Sedušak – Komovčev
Milena Sedušak – Sušakova
Miro Kaplja – Udamov
Olga Zobavnik – Potokarjeva
Peter Čevka – Koželov
Srečo Koželj – Špornov
Veronika Sedušak – Dolinškova

70 let 1942–2012
Albin Sedušak – Čimžarjev
Andrej Lanišek – sp. Lanišekov
Frančiška Močnik – Petkova
Ivanka Srša – Pikovčeva
Roman Vrhovnik – Zoklarjev

Simon Mlakar – Vovkov
Tončka Golob – Smrekarjeva
Tone Trobevšek – Bunderčev

80 let 1932–2012
Antonija Lanišek – sp. Hribarjeva
Franc Vrhovnik – Znamenškov
Frančiška Rems – Seliškarjeva
Ivan Žagar – Udamov
Janko Lah – Kosirnikov
Julijana Golob – Golobova
Julijana Šmidovnik – Košiševa
Ljudmila Sedušak – Sušakova
Peter Malež – Verovski
Tine Šmidovnik – Ogrinov

90 let 1922–2012
Cecilija Lah – zg. Lanišekova

Ivan Nograšek

*Žerjavova
domačija.*

Letos so nas za vedno zapustili

24. marca je po hudi bolezni v 84. letu umrla **PAVLA KOŽELJ**, Mevžarjeva mama. Rodila se je pri Marku na Vrhovju leta 1928. Z možem Alešem sta imela štiri hčerke.

26. marca je v 63. letu umrla **MARIJA ZABAVNIK**, Kavseljeva Mimi. Z njeno smrtjo je Kavseljeva hiša ostala prazna.

3. aprila je po dolgotrajni bolezni v 80. letu umrla **ANA ŽELEZNIKAR**, Martineževa mama. Zapustila je štiri hčerke in sina.

14. aprila je umrla **ANA ČIMŽAR**, zg. Sitarjeva mama. Pred 90. leti se je rodila pri Košišu. Zadnja leta je bila priklenjena na posteljo in invalidski voziček.

19. aprila je v 86. letu umrla **ANA SEDUŠAK**, Komovčeva mama. Zapustila je tri sinove.

27. aprila je umrl **JANEZ REMS**. Rodil se je pred 85. leti pri Joškovcu. Zadnja leta je živel v domu starejših občanov v Kamniku.

2. maja je po težki bolezni v 67. letu umrla **MARIJA MLAKAR**, Vovkova Marinka. Zapustila je moža in dva sinova.

7. maja je v starosti 79 let umrl **FRANCE TRAVEN**, Bobnarjev oče. Izmed 13 rojenih otrok je prevzel domačijo. Do upokojitve je delal v Utokovi tovarni.

19. julija je umrla **MARIJA VRHOVNIK**, Cirjeva mama. Pred 84. leti se je rodila pri zg. Hribarju. Za njo so ostali trije sinovi.

23. julija je umrla **FRANČIŠKA VRHOVNIK**, Davčarjeva mama. Na sosednji Korbarjevi domačiji se je rodila pred 78. leti.

4. novembra je deset dni pred svojim 92. rojstnim dnevom umrl **SLAVKO SEDUŠAK**, Sušakov oče. V času vojne in po njej so ga trpinčili vsi obstoječi sistemi. Vse življenje se je ukvarjal s kmetijstvom na domači zemlji.

8. novembra je v 74. letu umrl **IVAN PIRC**, sp. Žganov. Zaposlen je bil v tovarni Utok, hkrati pa je kmetoval na domači zemlji.

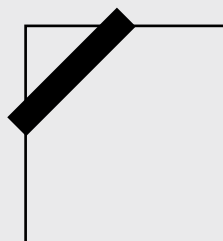

5. decembra je po hudi bolezni v 61. letu za vedno zaspal **JANEZ KOSIRNIK** – Bevsčkov. Kot modelni orodjar je vso delovno dobo opravil v tovarni Titan. Kot navdušen planinec je z družino prehodil veliko slovenskih gora.

Letos so umrli naši rojaki, ki so živeli drugje po svetu:

12. januarja je umrla **FRANČIŠKA BERGANT**, zg. Sitarjeva, rojena leta 1924. Poročena je bila pri Cajnarju na Komendski Mlaki.

12. januarja je umrla **STANISLAVA JANEŽIČ**, Ukušekova, rojena leta 1925. Poročena je bila pri Janežiču na Perovem.

15. januarja je umrl **FRANCE ŽAGAR**, Udamov, rojen leta 1930. Bil je upokojeni delavec tovarne Menina. Živel je na Duplici.

V aprilu je umrl **PETER KEMPERL**. Rodil se je pred 57. leti pri sp. Dolencu. Z mamo je živel pri Cesarju v Županjih Njivah.

6. maja je umrl **RUDOLF SEDUŠAK**, Komovčev. Rojen leta 1929, je bil upokojenec smodnišnice. Živel je v Kamniku.

7. maja je v Kanadi v mestu Windsor umrl **ALOJZIJ GERKMAN**, Matijev Lojze. Rojen je bil leta 1915. V tujini je živel 67 let. Enajstega avgusta so ga na njegovo željo pokopali na tunjskem pokopališču.

V začetku avgusta je v Nemčiji v mestu Essen umrl **PAVEL VINŠEK**, Mahlavov, v starosti 74 let. Na tujem je živel polnih 54 let.

19. novembra je umrla **MARIJA SLUGA**, sp. Golobova Minka, rojena 7. novembra 1926 kot prvi otrok pri Golobu. 1. junija 1952 se je v Tunjicah poročila s Francem Slugo in preselila v dolino Kokre.

CENTER
OBDELAVE PLOČEVINE

JURJEVEC

PREVOZI IN STORITVE Z DVIGALOM
Kamnik, GSM: 041/58 63 95

montvar

Lado Žavbi s.p.

Tunjice 368, 1240 Kamnik
tel. 01-839 15 34, mobilni: 031 395 135

TESARSTVO
KROVSTVO
JUSTIN

Justin Klanšek
Tunjice 29
Tel.: 01/839 29 51

KRAJEVNA SKUPNOST
TUNJICE
OBČINA KAMNIK

KOSIRNIK KTK d.o.o.
Krovstvo, tesarstvo, kleparstvo in hidroizolacije
TUNJICE 23 - 1240 KAMNIK - D.Š.: 5032143648
GSM: 041 680 430

e-mail: matej.kosirnik@siol.net

STROJNE INŠTALACIJE

Leopold Kopše s.p.
Laniše 3.a
1240 Kamnik
Mobilni: 041-683-017
leopold.kopse@gmail.com

VODOVOD-CENTRALNA-PLIN

KOSIRNIK
VZDRŽEVANJE IN NEGA VOZIL
Kosirnik Janez S.P.

- vulkanizerstvo
- filterni servis vozil
- mehanična popravila
- prodaja pnevmatik in platišč

Tunjice 40
1241, Kamnik
Tel: 031-355-977
070-833-336
janez.kosirnik@gmail.com

AVTOKLEPARSTVO

ALEŠ VINŠEK s.p.

Tunjiška mlaka 25a, 1241 Kamnik
GSM: 041-843-414 GSM: 041-356-527

SG Koželj d.o.o.
Tunjiška mlaka 10c
1240 KAMNIK
T: (0)1 839 23 01
M: (0)31 319 170
gasper.kozelj@gmail.com

- krovstvo
- tesarstvo
- projektiranje
- kleparstvo
- hidroizolacije
- in svetovanje

VODOVODNE IN CENTRALE INŠTALACIJE

ŽELEZNIKAR PETER s.p.

01/839 29 42

PRObi

www.biohrana.si
Gsm: 040 205 779

Jože Koželj
direktor

OPKAPLAST d.o.o., Laniška cesta 45, 1241 Kamnik
Tel. 01-8310-462, fax 01-8310-465, gsm: 041 741 357
e-mail: opkacam@siol.net

MEDICAL LINE
d.o.o.
Masažni sistemi

Medical line d.o.o.
Maistrova ulica 16
1240 Kamnik
Tel: 01 839 42 61
Fax: 01 839 42 60
www.medicalline.si
info@medicalline.si

RONA d.o.o.
graverstvo, izdelava pokalov, plaket, medalj ...

Robert Vrhovnik
direktor

Tunjiška Mlaka 5/b, 1240 Kamnik
Tel./fax: 01/831-70-03
mobi: 031 333 271

RAPPORT
CENTRALNE INSTALACIJE, SOLARNI SISTEMI,
TOPLOTNE ČIŠČILNICE IN VODOVOD

Rapport d.o.o.
Tunjiška Mlaka 5a
1240 Kamnik
Gorazd: 041 856 596
Janez: 041 344 394
www.rapport.si
gorazd@rapport.si

Milax

Milax d.o.o., proizvodnja in prodaja
oblažjenega pohištva
Homec, Bolkova ulica 52, SI 1235 Radomlje
tel.: 01/72 27 810, 051/603 376
faks: 01/72 27 606
el. pošta: info@milax.si
www.milax.si

MIZARSKÉ STORITVE
MATEJ RAJTERIČ. MONTAŽA POHIŠTVA S.R.
GSM: 040 882 933

- notranja oprema po naročilu
- kuhinje, dnevne sobe, spalnice, kopalniško pohištvo, predzobje
- izdelava in montaža notranjih ter zunanjih vrat
- stopnice, ograje
- polaganje laminatov

**POSTAVLJANJE OSTREŠIJ
IN KROVSKA DELA**

Igor Vinšek s.p.

Tunjice 27, 1241 Kamnik
mobi: 040-865-560

CENTER ŽIVE ENERGIJE
NARAVNI ZDRAVILNI GAJ TUNJICE

TURIZEM, PROIZVODNJA, TRGOVINA, UREJANJE OKOLJA

ES - KI Elektro Storitve
izgradnja, popravila, vzdrževanje

Instalacije jakoga in šibkega toka
Antene, antenški in kablinski sistemi
Domofoni, videofoni in gospodinjinski aparati

Igor Komatar
GSM 041 969 220

KOŽELJ
hiša dobrih vonj

Moste 54, 1218 Komenda, Slovenija
T +386 1 83 43 560
F +386 1 83 43 561
M +386 41 623 014
W www.kozelj.si
E icoze@kozelj.si

Jože Koželj
direktor

Frizerski salon
Zvezda

KLARA CERAR s.p.
Perovo 30, 1240 Kamnik
T: 01/831 23 50, M: 040 80 28 28

TAPETNIŠTVO
J & N

Nada Mlemen s.p.

Tel./fax: 01 / 831 70 79, GSM: 041 / 51 44 06
Tunjiška mlaka 18, 1240 Kamnik
nada.mlemen@arnis.net

MIZARSTVO - ŽAGARSTVO

Boštjan VRHOVNIK s.p.
Tunjice 24, Kamnik
tel.: 01/839 25 08, GSM: 031 628 694

SAMSON KAMNIK d.o.o.

ALEKSANDER MIKUŠ Tel.: +386 (0) 1 83 17 255
+386 (0) 1 83 19 290
Fax: +386 (0) 1 83 17 179
E-mail: samson@samson-kamnik.si
Kovinarska cesta 28, SI-1241 Kamnik, SLOVENIJA

ZOBAYNIK
krovstvo-kleparstvo

ZOBAYNIK Franc s.p.

Gsm: 041/723 208
tel: 01/ 8396 251
Tunjice 24/e, 1240 Kamnik

Robert Bizjak
Direktor / Director

ENERKON
Napredne rešitve merjenja vode in toplote.

Tel.: +386 (0)1 830 34 70
Fax: +386 (0)1 830 34 98
Gsm: +386 (0)41 648 291
robert.bizjak@enerkon.si

ENERKON d.o.o.
Žeje pri Komendi 107
SI-1218 Komenda
www.enerkon.si

INDIZAJM

CELOVITE REŠITVE ZA INTERIER
WWW.IZRIS-POHISTVA.COM

Servis vseh tipov in znamk harmonik
Peter Galjot

Gsm: 041 44 55 77

• AVTOPREVOZ
• TRGOVINA NA DEBELO Z ŽIVIMI ŽIVALMI
• POSREDNIŠTVO

KLEMEN OSOLNIK s.p.
TUNJIŠKA MLAKA SK. 1240 KAMNIK

DaŠDa
d.o.o., Košice 14, 1241 Kamnik

Dare Drošč
gsm: 041 74 54 10
e-mail: dasda.d@gmail.com

- ograjni sistemi Bekaert-Kočevar
- ogled-ponudba-postavitve
- popravilo žičnatih ograj

FRANC KREMŽAR - LONČAR
mojster domače obrti

Gmajnica 65
1218 Komenda
tel. 01/834.15.94

Trdinov trg 4a, Menges 031 254 132

evforija
LEPOTNI STUDIO

KLJUČAVNICARSTVO GRZINCIC

Damjan
Gsm: 041/752-939

Ljubljanska cesta 45, 1241 Kamnik
e-mail: s.grzincic@siol.net, www.grzincic.com

pri Cesarju
KAVA BAR - PRENOČIŠČA

FRANCI SEDMAK

Cesarski dvor d.o.o.
Tunjska 1, 1240 Kamnik

tel.: 01-8392-917, fax: 01-8391-196
gsm: 041 629-846
e-mail: info@cesarski-dvor.si
www.cesarski-dvor.si

CVETLIČARNA Katja

Žale 1, 1240 Kamnik
tel.: 01/83 91 497, gsm: 041 319 600

BRODAR DUŠAN s.p.

OČENJE, BRUŠENJE, POLIRANJE IN
PREOBLIKOVANJE PLOČEVINE

TUNJIŠKA MLAKA 26A, 1241 KAMNIK
GSM: 041/ 837 233

STORIČVE Z GRADBENO MEHANIČNOSTJO

Vido Komatar s.p. gsm: 041 948 356

HLASTEC
IZOLACIJE in KROVSTVO

041 878 088

RUDI HLASTEC s.p.
Tunjske 34a
1241 Kamnik
rudi.hlastec@siol.net

KROVSTVO MOJSTER ČEVKA
TOMAŽ ČEVKA S.P.
LANIŠE 2, 1241 KAMNIK

GSM: 041/ 392-248

HIDROEKOL d.o.o.
Hidroinstalacije in vzdrževanje

Čistilne naprave
Separatorji, črpalnice,
Odtočni elementi,
Protiploplavna zaščita,
Pokrovi, jaški, zaporne lopute,
Dušilke, splakovalniki,
Regulacijska zavesa,
Sektorski nadzor infrastrukture
Termometre

Laniše Za
SI 1241 Kamnik
☎ 0599 56 116
☎ 041 272 922
☎ 0599 56 116
hidroekol@siol.net

TRIMARK d.o.o. Perovo 9, 1241 Kamnik
GRADBENA MEHANIZACIJA IN AVTOPREVOZNIŠTVO

Damjan Dolinšek 061 912 309
Roman Pirvar 041 689 804

**PIRNAR
DOLINSEK**

KOZJEREJA

KOZJE MLEKO - POLTNI SIR - KOZLIČKI

KONTAKT: 031 312 278

KRUMPESTAR PRIMOŽ
TUNJICE 4, 1240 KAMNIK

VRHOVNIK ANTON S.P.
TUNJICE 24A
1240 KAMNIK
tel. 01 831 90 80
mbt: 031 686 545

TESARSTVO
IN KROVSTVO

BREŽNJAK

GODIČ 908
1242 STAHOVICA
☎ 01 832 60 13
☎ 041 708 041

*Gradbena mehanizacija
Romšak Janko s.p.
041/859-741*

Najc in Zvezda sprek

*Vrhovnik Janez s.p.
sečnja lesa
041/803-730*

Drago Uršič s.p.

Okrepčevalnica Slanovec s.p.

*Avtoservis Smolnikar s.p.
041/683-028*

*Hvala vam
za pomoč
pri izdaji glasila
Tunški glas.*

